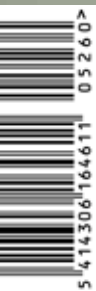

COLLECT

— ARTS ANTIQUES AUCTIONS —

Maandblad verschijnt niet in januari, juli en augustus - € 6,95 - P608061
NR. 526 / ZOMER 2023

Art Basel

Statussymbool en trefpunt

Alex Katz

Voorloper van de popart

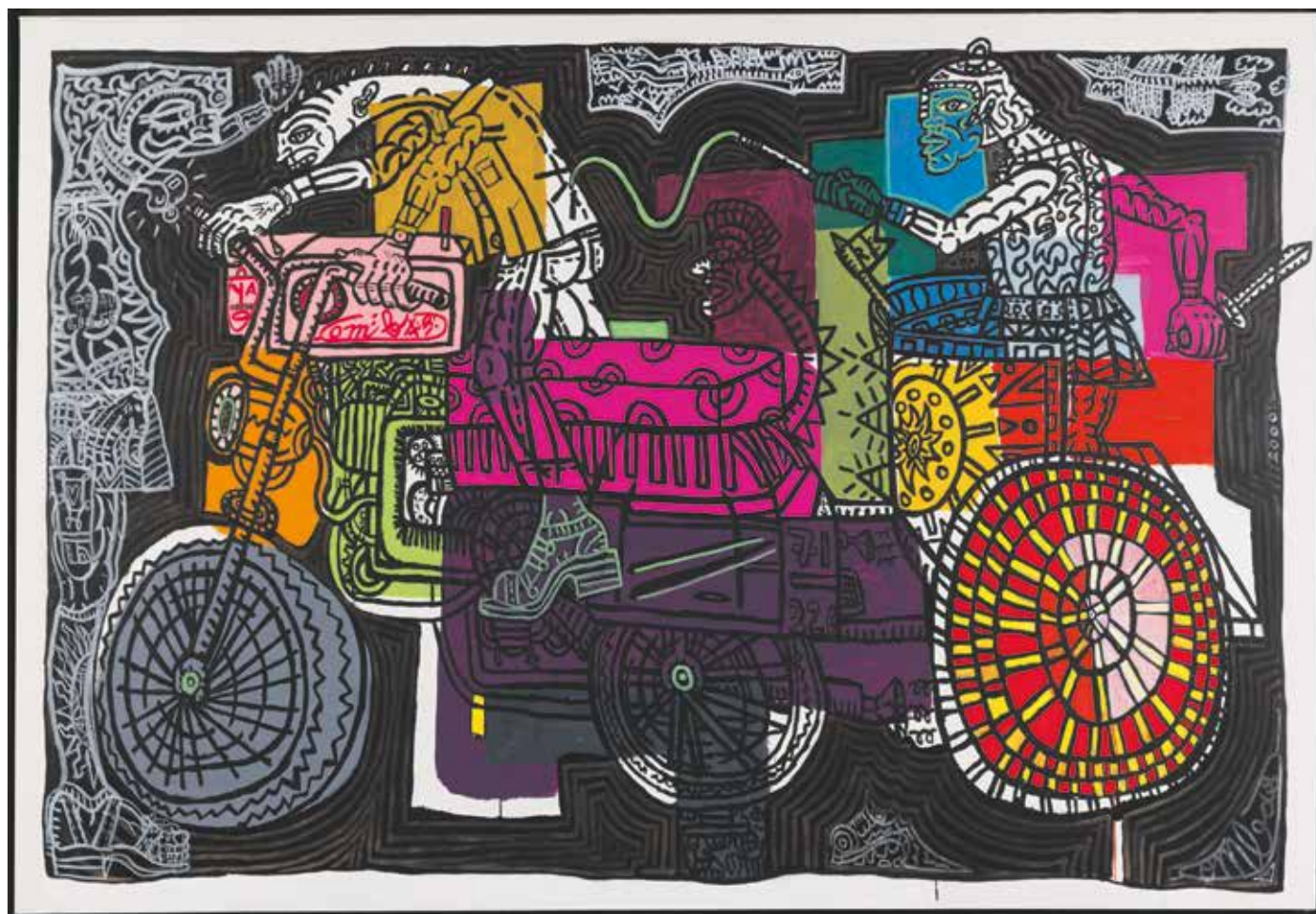
Anna Boch

Opnieuw voor het voetlicht

Bonhams

CORNETTE de SAINT CYR

Breng uw hedendaagse kunst bij
Bonhams Cornette de Saint Cyr in Brussel

Wij veilen deze wereldwijd

Veilingen Post-War
& Contemporary Art in juni 2023 :

Parijs

7 juni | Art de l'Avant-garde à nos jours

Brussel

12 juni | Belgische & hedendaagse kunst

Londen

29 juni | 20th Century Masters

A Private Collection : Kandinsky and Fontana to Baselitz

Contact

Bonhams Cornette de Saint Cyr

Wilfrid Vacher

Christine de Schaetzen

Caroline Gentsch

Sabine Mund

0032 2 880 73 80

bruxelles@cornette-saintcyr.com

ROBERT COMBAS (B. 1957)

Motoromain char de Benhur à essence de
fumier, 2001, acryl op doek

166 x 244 cm

120,000-150,000 EUR (12 juni, Brussel)

ANTENOR

AUCTION

Michel Anguier (1612-1686)
"Pluton Méléncolique"
Bronze statue
Estimate:
€100,000 - 200,000

ANTENOR V

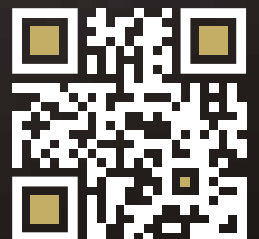
Furniture, Paintings & Works of Art

4 JUNE 2023

VIEWING

02 to 04 June at L'Ancienne Nonciature
7, rue des Sablons - 1000 Brussels

+32 (0)2 898 09 50
info@antenor-auction.com

AGUTTES

FIRST INDEPENDENT AUCTION HOUSE IN FRANCE

Pieter Bruegel le Jeune (Bruxelles 1564 - Anvers 1636)
Les noces villageoises
Sold €1 152 000

Revealer of Masterpieces

With €86.5 million* of sales in 2022, Aguttes is the leading independent auction house in France**. In synergy with 14 experts, the Brussels office highlights the presence of rare and valuable pieces of art, and propose you to showcase them to an international network of buyers in the aim of achieving the best results. It coordinates the dispersal of private collections as the Belgian Guy Dierckx Collection and other major works. Ernest van Zuylen and Thomas Unger are your privileged contacts in Brussels. They travel by appointment in Belgium, the Netherlands, and Luxembourg and organize expert appraisal days in the presence of Aguttes' experts and specialists.

Aguttes Brussels

5 Avenue Guillaume Macau • 1050 Ixelles

Free & confidential estimates by appointment

Contemporary Art, Jewelry & Fine Pearls, Classic Cars, Wine & Spirits, Collectible Watches, Design, Musical Instruments and Private Collections

Ernest van Zuylen
vanzuylen@aguttes.com • +32 487 14 11 13

Old Master Paintings & Drawings, Asian Painters, Furniture, Sculpture & Objects of Art, Asian Arts, Impressionist & Modern Art, Haute Epoque

Thomas Unger
unger@aguttes.com • +32 492 39 22 36

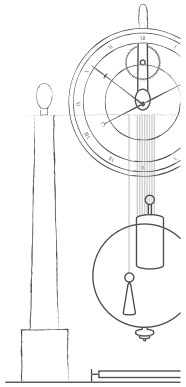
VAN CLEEF & ARPELS. Set "Fougère",
sold €123 000 in 2022

* Results fees included ** All sales in the art and collectors' objects category

**Discover more
by scanning the QR Code**

Paris • Lyon • Aix-en-Provence • Brussels • Geneva
aguttes.com | @ f i n t y u e

Guy Dierckx Collection (1937-2022)

A PASSION FOR WATCHMAKING CREATION

Auction

Wednesday, June 7, 2023, 2:30 pm. Paris

The Dierckx Collection brings together the art of European watchmaking, mainly from the 18th and 19th centuries. This set of museum-quality clocks, pendulums, and floor regulators reflects the taste and eclecticism of the Belgian collector and pays tribute to the great names of artisanal and precision watchmaking.

Explore the auction
by scanning the QR Code

Public Exhibition

Aguttes | 164 bis Avenue Charles-de-Gaulle Neuilly-sur-Seine - France

Monday, June 5 and Tuesday, June 6: 10 am - 1 pm and 2 pm - 6 pm

Wednesday, June 7: 10 am - 12 pm

Contact Grégoire de Thoury • +33 (0)1 41 92 06 46 • thoury@aguttes.com

AGUTTES

EGMONT ART DAYS

23 - 24 juni 2023
Van 11u tot 18u

De galerijen en
veilinghuizen rond het
Egmontpark nodigen
jullie uit tot de Egmont
Art Days.

Geniet van een
wandeling langs hun
tentoonstellingen
doorheen verschillende
media en periodes.

KLEINE ZAVEL – WOLSTRAAT – GROTEHERTSTRAAT
1000 BRUSSEL, BE

Georganiseerd door: **KLEINE ZAVEL**

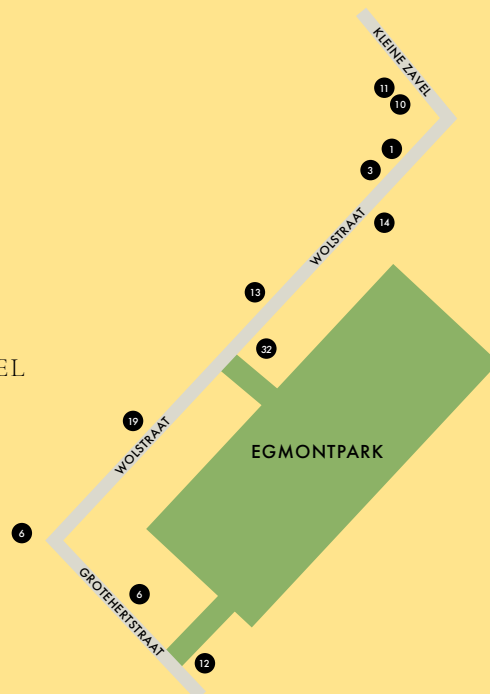
- 10 JAN MOT
- 11 DONCK.STUDIO

WOLSTRAAT

- 1 AGNEWS
- 1 COLNAGHI
- 1 PATRICK DEROM GALLERY
- 1 SOPHIE DEROM
- 3 KONINGKLIJK CONSERVATORIUM BRUSSEL
- 13 DOROTHEUM
- 14 GALERIA JAQUELINE MARTINS
- 19 ARENBERG AUCTIONS
- 32 DELETAILE GALLERY

GROTEHERTSTRAAT

- 6 LEMPERTZ
- 12 GLADSTONE GALLERY

SALON DU MONT DES ARTS

OUDE EN ZELDZAME BOEKEN ~ PRENTEN

Donderdag
15 juni 2023
17.00 - 21.00

Vrijdag
16 juni 2023
11.00 - 20.00

Zaterdag
17 juni 2023
11.00 - 18.00

**KONINKLIJKE
ACADEMIE
VAN BELGIË**
KONINKLIJKE STALLEN
4 TROONPLEIN
BRUSSEL

VRIJE TOEGANG

VEERTIG BELGISCHE EN BUITENLANDSE DEELNEMERS STELLEN VOOR:

ATLASSEN & KAARTEN | EERSTE UITGAVEN | GRAFIEK VAN OUDE MEESTERS | HANDSCHRIFTEN | BOEKBANDEN
REISVERHALEN | GRAVURES | MODERNE GEÏLLUSTREERDE BOEKEN | LITERATUUR | AUTOGRAFEN
BELGISCHE EN INTERNATIONALE AVANT-GARDE | KINDERBOEKEN | MISDAADROMANS EN STRIPVERHALEN
JAPANESE PRENTEN | KUNSTENAARSBOEKEN

ARA
BELGICA

INFO
02 514 22 10
clam-bba@hotmail.com
www.clam-bba.be
@clamrarebooksandprints

Inhoud

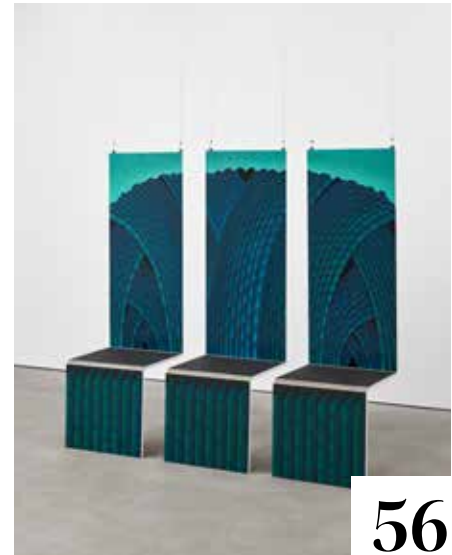
Saint-Paul-de-Vence

Kunst in een idyllisch decor

48

Art Basel: statussymbool en trefpunt

56

Parels: de tranen van Aphrodite

64

VOLG ONS OP INSTAGRAM
@ARTMAGAZINECOLLECT

hoofdredacteur
Els Bracke

redactie
Christophe Dosogne
Trice Hofkens

eindredactie
Annemiek van Grondel

medewerkers
Gilles Bechet
Tamara Beheydt
Jean-Marc Bodson
Thijs Demeulemeester
Gwennaëlle Gribaumont
Elien Haentjes
Anne Hustache
Guy Kokken
Ewoud Mijnlieff
Jana Pollet
Christine Vuegen

vertaling
Didier Vanhede

vormgeving
Renaldo Candrea
Freek Lukas

advertenties
Joris van Glabbeek
Tel.: 09/216.20.24
collect.net@ips.be

Collect AAA is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de geplaatste advertenties. Enkel de adverteerder kan hiervoor aansprakelijk worden gesteld.

druk
Graphius Gent

verdeling
Boekhandel
AMP
De Post

abonnementen
Abonnementenland
Ambachtenlaan 21 Unit 2A
3001 Heverlee
Tel.: 02/808.55.23
België € 49,50 Europa € 70
Abonnementen worden automatisch verlengd en gelden tot wederopzegging uiterlijk twee maanden voor afloop. Een cadeau-abonnement loopt automatisch af. Voor een adreswijziging, een opzegging, een ontbrekend nummer of een andere vraag gaat u naar de website www.aboland.be.

redactiesecretariaat
Begijnhoflaan 464 G
9000 Gent
Tel: 09/216.20.20
collect@ips.be
www.collectaaa.be
B.T.W.: BE 0432.544.477

WE MEDIA Lid van WE MEDIA

verantwoordelijke uitgever
Patrick Snoeck
Begijnhoflaan 464G - 9000 Gent
Voor de beeldende kunstenaars en de fotografen: CISAC/SABAM
© SABAM België 2023

cover
Alex Katz, *Rosebud*, 1967, olieverf op doek, 244 x 183 cm. Collectie van de kunstenaar. Foto: Paul Takeuchi, 2022. c/o Pictoright Amsterdam 2023. Te zien op de expositie bij Museum Voorlinden. © Museum Voorlinden.

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze ook zonder toestemming van de uitgever. meningen, feiten, weergegeven in onder tekende artikelen of bijdragen aan dit blad vallen onder de verantwoordelijkheid van de betreffende auteur. redactie en uitgever zijn hiervoor niet aansprakelijk. COLLECT is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de geplaatste advertenties. Enkel de adverteerder kan hiervoor aansprakelijk worden gesteld. © arts antiques auctions, Gent

Gillis Goldman Fine Art versus Agnews

34

80

Christophe Gevers

De seizoenen bepalen wat wij als redactie in COLLECT plaatsen. Komt dit als een verrassing? Toch is het zo. Elk jaar tijdens het brainstormen voor het zomer-nummer zien we jullie voor ons, reizend, op ontdekking, nieuwsgierig, ontspannen en met veel vrije tijd. Die gedachte inspireerde ons om dit nummer dikker te maken met heel verschillende nieuwe onderwerpen en thema's. Blijf je deze zomer in het binnenland? Noteer dan de expositie over Anna Boch, vanaf 1880 een van de bekendste vrouwelijke schilders, om in de loop van de 20e eeuw op de achtergrond te raken. De tentoonstelling in het Oostendse Mu.ZEE herstelt haar nu in ere en geeft deze veelzijdige kunstenaar wellicht tot zelfs buiten de landsgrenzen

Editio

de bekendheid die haar toekomt. Zin om kunst te ontdekken in een kunstwerk aan de Belgische kust? Zet dan zeker Knokke Art Fair in het Grand Casino in augustus in je agenda. Het staat bekend als het grootste van de negen Belgische casino's en bevat permanente kunstwerken van Keith Haring, René Magritte en Paul Delvaux. Op deze eigentijdse beurs staan design en moderne en hedendaagse kunst stevig centraal. En de verzamelaar: met *HIGHLIGHTS.be* manifesteert Knokke Art Fair het niveau en potentieel van Belgische collecties. Maar we blijven niet enkel in België, uiteraard staat Zwitserland eerst op de agenda. Art Basel is en blijft het venster op de markt van de hedendaagse kunst en de heersende trends. Wij vroegen aan deelnemende galeries en enkele (gefortuneerde) verzamelaars wat deze beurs nu zo invloedrijk maakt. Ik hoop dat de verhalen en informatie in deze editie het onderwerp zullen vormen voor heerlijk zomerse gesprekken. Tot in september.

Els Bracke
els.bracke@ips.be

RUBRIEKEN & COLUMNS

- 10 Up to date
- 14 Kopstukken
- 16 Musea
- 24 Kunstinzicht: Rufus Gallery
- 25 Galeries
- 29 Kunstinzicht: Hilde Vandaele Gallery
- 30 Kunstenaar van de maand: Artik
- 32 Fotografie in de kijker: Bertien van Manen
- 84 Boeken

DOSSIERS

- 34 Gillis Goldman Fine Art *versus* Agnews
- 38 De grote terugkeer van Anna Boch
- 42 Antwerpen, inspirator der Hollandse meesters
- 48 Saint-Paul-de-Vence: kunst in een idyllisch decor

- 52 Focus op de Casablanca Art School
- 54 Alex Katz. Voorloper van de popart
- 56 Art Basel: statussymbool en trefpunt
- 62 Yoshitomo Nara: psychopaat met Peter Pan-kraag?
- 64 Parel: de tranen van Aphrodite
- 70 Rosalba Carriera: een leven in pasteltinten
- 72 Art-nouveaujuwelen
- 76 Het drinkglas
- 80 Christophe Gevers

VEILINGEN

- 86 Veilingen wereldwijd
- 88 Verrassend geveild: *Doll* van Jef Geys bij Bonhams Cornette de Saint Cyr
- 89 Veilingen België

AGENDA

- 104 Auction calendar
- 108 Fair calendar
- 109 Museum calendar
- 110 Gallery calendar
- 112 Adressen & websites
- 113 Zoekertjes

Op de hoogte blijven van alle nieuwtjes?

Meldt u nu aan voor onze maandelijkse nieuwsbrief door uw e-mailadres te mailen naar collect@ips.be.

Artistieke samenwerkingen

↳ Johan De Wilde, *History 019*, 2016, potlood op papier. © De kunstenaar. © Museum Emile Verhaeren.

Het artistieke duo **Denicolai & Provoost is met hun project *Petticoat Government*** geselecteerd om België te vertegenwoordigen op de Biënnale van Venetië in 2024. Het project, gecureerd door Antoinette Jattiot, is een samenwerking met de architecten NORD en grafisch vormgevers Speculoos. Het bevraagt de complexiteit van onze hedendaagse paradoxaliteit in onze maatschappij aan de hand van de folkloristische figuur 'de reus'. www.denicolai-provoost.com ■ Recent kwamen zestig Afrikaanse en Europese museumdirecteuren bijeen op een internationaal forum in Dakar. Het Afrikamuseum in Tervuren was een van de organiserende musea en lanceerde een samenwerkingsinitiatief met het Musée des civilisations noires in Dakar. Het forum werd afgesloten met de ondertekening van de **Verklaring van Dakar**, die de samenwerking tussen musea in Afrika en Europa wil versterken. www.africamuseum.be ■ Het Palais des Beaux-Arts in Lille voert al meer dan tien jaar acties ter bevordering van de banden tussen cultuur en gezondheid en werkt hiervoor samen met het Universitair Ziekenhuis van Lille. Na een overtuigende testperiode gaat het museum het aanbod van kunsttherapie in de vorm van een 'museumvoorschrift' en workshops ten behoeve van patiënten intensifiëren en hoopt hiermee een referentie te worden voor 'museotherapie'. www.pba.lille.fr ■ Emile Verhaeren Museum toont een samenwerking tussen kunstenaars en dichters in de expo *Kijk! De wolken!* Wolken zien we liever niet in de zomer, maar toch prikelen ze ieders verbeelding en zijn ze een inspiratiebron voor vele kunstenaars en dichters. De expo toont werk van onder anderen Emile Claus, Raoul De Keyser, Guy Rombouts, Johan De Wilde, Charles Baudelaire en Emile Verhaeren en is te zien van 18-06 t/m 8-10. www.emileverhaeren.be ■ Emily Dickinsons gedicht *Tell all the truth but tell it slant*, gaf aanleiding tot de gelijknamige groepsexpo gepresenteerd door Ohme in Face B in Brussel. De tentoonstelling onderzoekt de constructie van waarheid en kennis via de relaties tussen kunst, technologie, wetenschap en maatschappij. Naast werk van een vijftiental kunstenaars zijn er ook bijdragen van wetenschappers, filosofen, epistemologen en deskundigen uit verschillende vakgebieden. Nog te zien tot 09-07. www.ohme.be

↳ Jan De Vliegheer, *Plate 6*, 2011, 200 x 200 cm. © De kunstenaar. © Mudel.

Jan De Vliegheer in Mudel

Hoe ver kun je de grenzen van de figuratie aftasten? De titel van de expo *Jan De Vliegheer. Myriad Pursuits* in het Museum van Deinze en de Leiestreek (Mudel) verwijst naar de onaflatende zoektocht van de hedendaagse Brugse schilder naar een schilderkunstige abstractie. Zijn unieke schriftuur met een gestuele schildertoets en betoverend spel van extraverte kleuren overstijgt de inhoud en legt de focus op de

elementaire aspecten van de schilderkunst. Zijn werken zijn schaamteloos morsig en tonen een betoverend lichtgebruik, waardoor zelfs de meest statige voorwerpen tot leven komen. Mudel heeft zes grote zalen gewijd aan verschillende thematische reeksen, samengesteld in samenwerking met de kunstenaar zelf. Je kan deze dynamische en energieke tentoonstelling nog tot 17-09 bezoeken. www.mudel.be

Op rondreis? Kunst is overal

↙ Haim Steinbach, *Close your eyes*, 2003; Tania Gheerbrant, *Twin in the clouds and other Story*, 2023. Zicht op de expositie *Un lac Inconnu*, Bally Foundation, Lugano, Zwitserland, 2023. Foto: Andrea Rossetti.

(FR) **Carré d'Art**, het museum voor hedendaagse kunst in Nîmes, in Frankrijk ook bekend als 'le Pompidou du Midi', bestaat dertig jaar. De cultuurtempel, naar een ontwerp van Sir Norman Foster, presenteert de komende maanden een groot tentoonstellingsprogramma in het museum en in de hele oude stad. www.carreartmuseum.com ■ (CH) Verblijf je rond het Meer van Lugano, bezoek dan in de dromerig roze **Villa Heleneum** de eerste tentoonstelling

van de nieuwe stichting rond het modemerkl Bally. De collectie, die sinds 2006 een nomadische toestand beleeft, heeft hiermee een vaste stek gevonden en opent met de expositie *Un lac Inconnu*, geïnspireerd door Proust, met werk van twintig internationale kunstenaars die het omliggende landschap in juxtapositie met de mens plaatsen. www.ballyfoundation.ch/en ■ (PO) Er is nog geen datum vastgelegd, maar de vierentachtigjarige **Farah Diba**, weduwe van de laatste

sjah van Iran, heeft haar oog laten vallen op Portugal om er in de toekomst een stichting op te richten gewijd aan de geschiedenis van Iran. Daar zal eveneens een deel van haar persoonlijke verzameling te zien zijn. ■ (NL) Ook in Nederland zijn er mooie toekomstplannen. De geboortestreek van Vincent van Gogh in Brabant biedt vanaf 2025 ruimte aan de ecologische biënnale **Van Gogh Homeland**. In zeven markante landmarks worden eigentijdse installaties en ruimtelijke interventies gecreëerd, die avontuurlijke ontdekkingsplekken vormen en een antwoord proberen bieden op de hedendaagse ecologische vraagstukken. www.vangoghhomeland.nl ■ Deze zomer kan je in Amsterdam terecht voor **ARTZUID**. De achtste editie van deze sculptuurbienname werd deze keer samengesteld door Jasper Krabbé. Vijftig sculpturen van gevestigde en aankomende kunstenaars vormen een 2 km lange route langs de Apollolaan en de Minervalaan. Krabbé wil met deze editie vooral jongeren aanspreken. www.artzuid.nl ■ (TU) Recent opende **Istanbul Modern**, het allereerste museum voor moderne en hedendaagse kunst in Turkije, opnieuw de deuren in een totaal andere setting. Het nieuwe gebouw werd ontworpen door architect Renzo Piano aan de oevers van de Bosporus in Karaköy. Naast de permanente collectie van het museum biedt het ook plaats aan een bibliotheek, educatieve ruimtes, kantoren, een museumshop, restaurant en fotogalerie. www.istanbulmodern.org

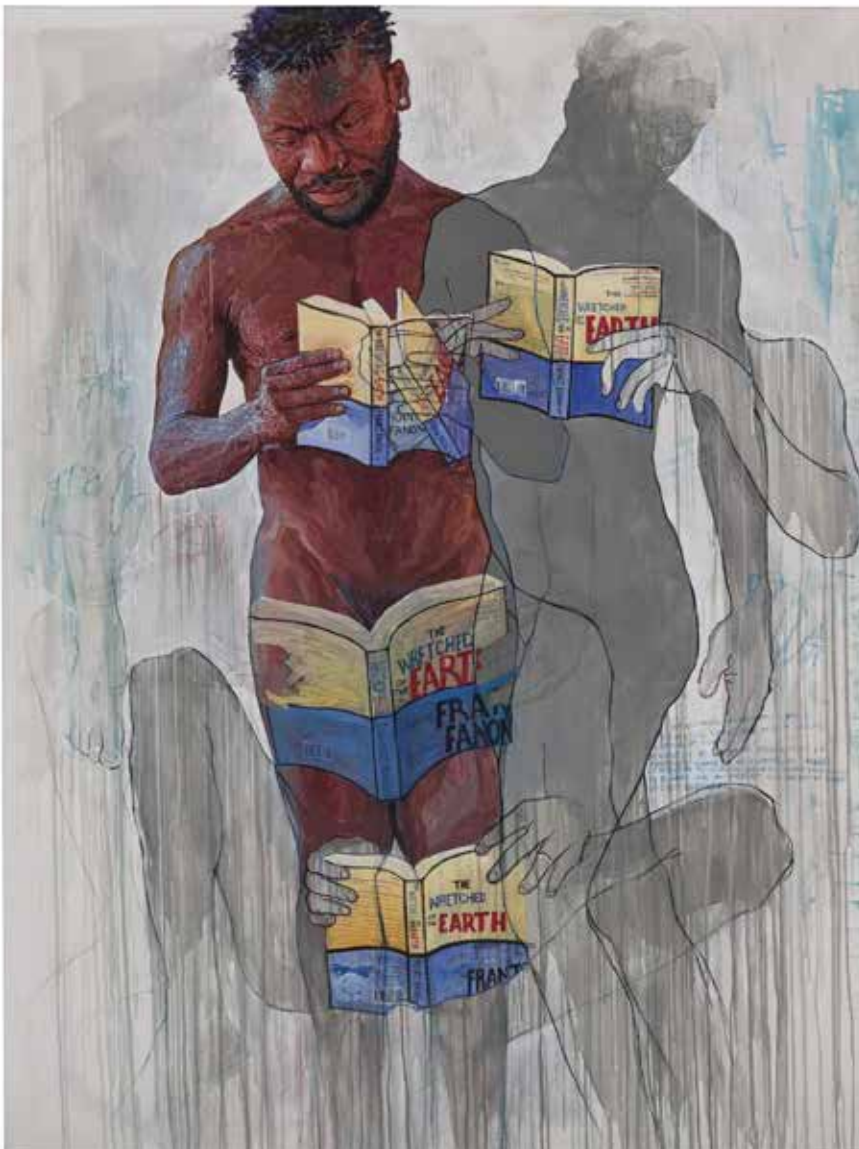
Amsterdam Notes, een comeback

Na meer dan dertig jaar is de 38 meter lange tekening *Amsterdam Notes* van Keith Haring terug in het Stedelijk Museum Amsterdam. Deze inkttekening op papier maakte de kunstenaar en activist in 1986 speciaal voor zijn eerste museale tentoonstelling in het Stedelijk en daarmee is het een van zijn grootste museumstukken. Zijn geëngageerde werk behandelt vaak sociale en politieke thema's en ook dit werk gaat over de handeling van het kijken zelf. "*Amsterdam Notes* is onder de kunstenaars een hedendaags Tapijt van Bayeux en voor Keith Haring-fans een heilige graal", aldus museumdirecteur Rein Wolfs. Nog t/m 05-11 opnieuw te bewonderen in de erezaal. Ook het enorme zeemonster dat Haring in 1986 schilderde op de gevel van de huidige Centrale Markthallen is weer zichtbaar. www.stedelijk.nl

↙ Keith Haring, muurschildering, 1986, op de Centrale Markthallen in Amsterdam-West. Foto: Hanna Hachula. Muurschildering © Keith Haring Foundation.

Zet Knokke in je agenda

Amoaka Boafo, *Standing Nude*, 2015. © De kunstenaar. Gate Gallery.

Geer van Velde, *Composition*, ca. 1955. Galerie Rueb.

Nu **Knokke Art Fair** zijn onderkomen heeft gevonden in het Grand Casino en Alexander Tuteleers visionair keuzes maakt, schrijft de beurs aan een nieuw, volwassen en boeiend verhaal. Wie de laatste drie edities niet eerder bezocht, noteert deze eigentijdse beurs beter opnieuw in de agenda. Zette de beurs 48 edities terug vooral in op de antiekhandel, nu staan design, moderne en hedendaagse kunst stevig centraal. En de verzamelaar, die onbekende kunstenaars durft aan te kopen om ze jaren later opnieuw terug te zien in grote collecties en exposities. HIGHLIGHTS.be vormt niet alleen de centrale trekpleister op de beurs, maar manifesteert ook het niveau en potentieel van Belgische collecties. Dit jaar groepeer

Yayoi Kusama, *Bronze Shoes*, 1999. © De kunstenaar. Galerie Von Vertes.

ze tien iconische sculpturen van museale kunstenaars, zoals Berlinde De Bruyckere, Anthony Caro, Antony Gormley, William Kentridge en Bruce Nauman, alle afkomstig uit Vlaamse kunstverzamelingen. Zijn de sculpturen niet te koop, dat is dat wel het geval met de Yayoi Kusama-verzameling uit de periode 1980 tot heden, die Galerie von Vertes gedurende jaren opbouwde en nu in zijn geheel aanbiedt. De enige Europese middenzomerse beurs vormt de apotheose van een jaar verzamelaars, handelaars en Europese kunstbeurzen bezoeken, waaruit Tuteleers vanuit een langetermijnsvisie samenbrengt wat internationaal beweegt. Van de Kroonluchter Hal, waar moderne kunst wordt getoond, via de Bonaparte Zaal met hedendaagse galleries, design- en one-(wo)manshows tot de Magritte Zaal met opnieuw moderne kunst: van 05 t/m 15-08 is het casino in Knokke dé plaats aan de kust voor de verzamelaar. Mede dankzij de internationale deelnemers, waaronder Rueb, Galerie Dix9, von Vertes en Pot & Berden valt er heel wat te ontdekken en vormt de KNAF een interessante aanvulling op het Knokse kunstaanbod. ■ www.knaf.be

Baden in kunst

↳ Gerry De Smet, *Zot worden aan zee*. © De kunstenaar. Foto: Katelijne De Beul. Te zien op ARTZUID.

Van 15 t/m 17-06 organiseert de Belgische Kamer van Antiquaren en Moderne Boekverkopers (CLAM-BBA) het jaarlijkse **Salon du Mont des Arts** onder auspiciën van de International League of Antiquarian Booksellers (ILAB). De beurs richt zich tot zowel verzamelaars van oude en zeldzame boeken als liefhebbers van mooie oude en moderne prenten en brengt veertig nationale en internationale boekhandelaren en galeriehouders bijeen. Liefhebbers kunnen er voorbeelden van artistieke en literaire productie van de laatste zes eeuwen ontdekken. Onder de tentoongestelde stukken: een uitzonderlijk exemplaar in historische kleuren van de *Voyage pittoresque dans les Pays-Bas* van M. de Cloedt (Laurent Coulet, Parijs), een originele ets van Goya (Palau Antiguitats, Barcelona), een band met het wapen van de hertogin van Orléans (Anne Lamort, Parijs), de uiterst zeldzame folio-uitgave van *Roodkapje* door Edgard Tytgat (Librairie Clavreuil, Parijs), *Ecce Homo* door George Grosz (Erik Tonen Books, Antwerpen), een gesigeneerde litho van Emile Claus (Pictura Prints, Overasselt), originele gravures van James Ensor

en Pieter Breughel (Lex Antiqua, Wellen), een originele gesigeneerde tekening van George Barbier (*Sur le Fil de Paris*, Parijs) en werken van Privat-Livemont (galeries Le tout Venant en Ma Maison de Papier, Brussel). De art nouveau wordt er door menig deelnemer in ere gehouden. Eregast dit jaar is ARA Belgica (Les Amis de la Reliure d'Art), met een tentoonstelling van hedendaagse boekbanden. www.clam-bba.be ■ Nog in Brussel gaat van 23 t/m 24-06 de **Egmont Art Days** door. Een twaalfstal galeries, kunsthandelaren en veilinghuizen brengen gedurende het hele weekend een cultureel programma. Voor meer informatie: www.dorotheum.com ■ Over de grens in Nederland is tijdens de biënnale **Noorderlicht Internationaal Foto Festival 2023** in de noordelijke provincies Friesland, Groningen en Drenthe het gecureerde resultaat te zien van de hedendaagse beeldvorming van jonge en gevestigde kunstenaars. www.noorderlicht.com ■ In Amsterdam kan je dan weer terecht voor **ARTZUID**. De achtste editie van deze sculptuurbiënnale werd deze keer samengesteld door Jasper Krabbé. Vijftig sculpturen van gevestigde en aan-

↳ Hugo Claus / Karel Appel. *De Blijde en Onvoorziene Week*, 1950 Parijs, privé gedrukt, eerste uitgave van de *Hand*-reeks in de Cobra-bibliotheek, oplage van 200 genummerd en gesigeneerd door Claus en Appel op de titelpagina, 16 p., vier aan elkaar gevouwen bladen, tweezijdig bedrukt, los blad in omslag, 27,5:22,5 cm. Alle tekeningen met de hand ingekleurd door Karel Appel. In rood linnen slipcase. Te zien op het Salon du Mont des Arts.

↳ George Grosz, bij Erik Tonen Books (Antwerpen). Te zien op het Salon du Mont des Arts.

komende kunstenaars vormen een 2 km lange route langs de Apollolaan en de Minervalaan. Krabbé wil met deze editie vooral jongeren aanspreken. www.artzuid.nl ■ Het einde van de zomer lijkt nog ver weg, maar het nieuwe seizoen ingaan kan ook vanuit het Franse zuiden. Op **Art-o-rama** in Marseille komt van 31-08 t/m 03-09 een uitgelezen selectie van ongeveer veertig galeries en twintig uitgeverij samen in een intiem en uniek kader. Anders dan op de klassieke kunstbeurs speelt de curatoriale inbreng op de hedendaagse kunstwerken hier een vooraanstaande rol om kunst te beleven en te verzamelen. www.art-o-rama.fr

Kopstukken

Daan Gielis

Begin mei overleed de uit Diest afkomstige kunstenaar Daan Gielis (°1988). Hij leed aan een auto-immuunziekte en werd amper 34 jaar. Na opleidingen in Hasselt, Den Bosch en Maastricht groeide hij uit tot een mixed-mediakunstenaar. In zijn werk kwam keer op keer de paradox in al zijn gedaantes, taal, emotie, beeld, tot uiting. Gielis werd onder meer vertegenwoordigd door Everyday Gallery (BE) en MPV Gallery (NL). Het Ultimabeeldje voor de Vlaamse cultuurprijzen dat dit jaar wordt uitgereikt, komt van zijn hand. Ook in verschillende tentoonstellingen is zijn werk nog te zien.

© Everyday Gallery

Filip Francis

Op 3 mei overleed de Belgische kunstenaar Filip Francis (°1944). Francis woonde en werkte in Antwerpen en Brussel maar was ook actief in talrijke musea in Europa, waar hij in de periferie van zijn gezichtsveld kopieën maakte van bekende meesters uit de schilderkunst. Dit kaderde in zijn onderzoek naar de mogelijkheden van retinale perceptie. Sinds het midden van de jaren zeventig voerde Filip Francis ook zijn solo's voor *Tumbling Woodblocks* uit. De laatste performances hadden plaats in Montpellier (ESBAMA; 2009) en tijdens zijn solotentoonstelling in het Felix Art Museum in 2018. De werken van Filip Francis zijn voornamelijk verworven door culturele instellingen in Frankrijk en private collecties.

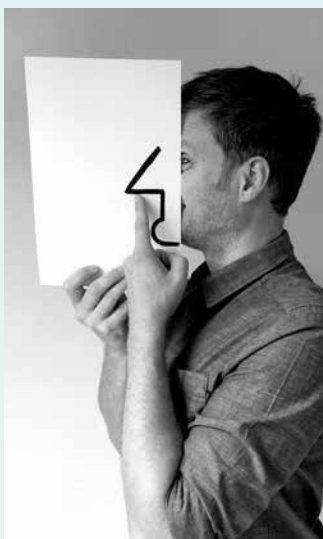
© Christian Gaussen

Judith Miller

Judith Miller (°1951), medeoprichter van Miller's Antiques Price Guide in 1979 en expert van de *Antiques Roadshow*, is op 8 april jongstleden overleden. Miller, die meer dan honderd boeken over antiek en interieur schreef, kwam in 2007 bij het BBC-programma en gaf regelmatig lezingen en uitzendingen. Op het moment van haar overlijden werkte Miller aan de laatste versie van de antiekgids.

© BBC

Pieter Van Eenoge

Musea Brugge heeft sinds 08-05 Pieter Van Eenoge (°1976) aangesteld als museumillustrator. Tweemaal per maand zal hij in zijn kenmerkende kleurrijke en surrealistische stijl museumillustraties creëren en zo de collectie en de actualiteit vastleggen. Van Eenoge werkte voor gerenommeerde kranten en magazines in binnen- en buitenland, zoals *Humo*, *Vrij Nederland*, *The New York Times*, *The New Yorker* en *Süddeutsche Zeitung Magazin*. De illustraties voor Musea Brugge zijn te zien op de website, sociale media en andere digitale kanalen.

© Pieter Van Eenoge

Karin Hindsbo

De Deense kunsthistoricus Karin Hindsbo (°1974), hoofd van het Noors Nationaal Museum, is benoemd tot nieuwe directeur van Tate Modern in Londen. Hindsbo, die toezag op de samenvoeging in juni 2022 van vier Noorse kunstinstellingen (de voormalige National Gallery, het Museum of Decora-

tive Arts and Design, Museum of Contemporary Art en Museum of Architecture tot het Noors Nationaal Museum) begint haar nieuwe functie in september. Zij volgt Frances Morris op, de eerste vrouwelijke directeur van Tate Modern, die vorig jaar aankondigde te stoppen.

© Geir Olsen / NTB

Henk Visch

Henk Visch (°1950) is de winnaar van de dertiende Wilhelminaring, de Nederlandse oevreprijs voor beeldhouwers. De jury was unaniem in haar toekenning van de prijs aan deze 'Grand Homme van de Nederlandse beeldhouwkunst'. De uitreiking van de Wilhelminaring vindt plaats op zaterdag 30 september in CODA Museum Apeldoorn, waar in 2024 ook een tentoonstelling aan zijn werk wordt gewijd. Daarnaast krijgt Visch van de gemeente Apeldoorn de opdracht een beeld te maken voor het Sprengenpark in die plaats.

© Henk Visch

Barbara Walker

Het is nog wachten tot de bekendmaking van de winnaar op 5 december, maar de Turner Prize maakte de vier genomineerden voor de editie 2023 bekend: Jesse Darling, Ghislaine Leung, Rory Pilgrim en Barbara Walker. Zij tonen hun werk in september in Towner Eastbourne in East Sussex als onderdeel van de jaarlijkse tentoonstelling van de prijs. De Turner Prize is de belangrijkste Britse kunstbetrokking, en een van de meest controversiële, en biedt het publiek altijd een momentopname van het huidige Britse artistieke talent.

© R.V.

Frédéric Maréchal

Frédéric Maréchal, huidig directeur van het Cultureel Centrum René Magritte in Lessines, volgt Paul-Henri Wauters op als directeur van het Cultureel Centrum Le Botanique in Brussel. Hij is al meer dan tien jaar lid van de Muziekcommis-

sie en zal de functie van algemeen en artistiek directeur bekleden voor een termijn van vijf jaar, die volgens de nieuwe decreetbepalingen eenmaal kan worden verlengd.

© Cultureel Centrum René Magritte

Michel Draguet

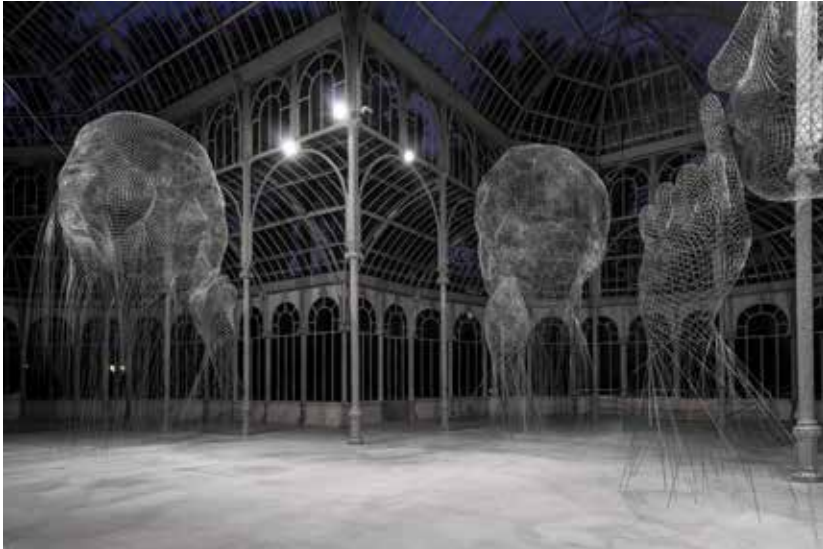
Zijn situatie, aan het hoofd van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België in Brussel sinds 2005, was onhoudbaar geworden na de publicatie, midden december 2022, van een open brief van enkele van zijn medewerkers waarin zij 'erbarmelijke arbeidsomstandigheden' aan de kaak stelden. Op 24 april jl. kondigde Thomas Dermine (PS) het einde van het mandaat van Michel Draguet op 30 april aan. Draguet is reeds aan een nieuwe opdracht begonnen aan het KISK-gebouw rond het erfgoed van de Belgische Staat dat uiteindelijk moet leiden tot de oprichting van een museum in de Espace Vanderborght, in het centrum van Brussel, en dat van een CoBrA-museum op een nog te bepalen plaats.

© SIPA

Een Catalaan in Bergen

01-07 t/m 08-10

BAM
Bergen
www.bam.mons.be

Reusachtige, dromerige hoofden van imposante afmetingen, gezichten van staal, met de trekken van uiteenlopende soorten mensen. Het oeuvre van Jaume Plensa (*1955) fascineert de kijker op slag en brengt ons meteen ook in een meditatieve stemming. Deze tentoonstelling in de openlucht wordt deze zomer ongetwijfeld een van de meest indrukwekkende in Europa. Aangezien er nog renovatiewerken gaande zijn in het BAM, hebben de conservators samen met de Catalaanse kunstenaar besloten de openbare ruimte te gebruiken voor deze expo, van de Grote Markt en de collegiale Sint-Waltrudiskerk tot de Sint-Joriszaal en de tuin van de burgervader. De ontmoeting tussen Plensa's raadselachtige werken en dit historische erfgoed is bedoeld om de aandacht te vestigen op het sacrale aspect van deze buurt, die de oorspronkelijke kern van Bergen vormt. (ah)

Jaume Plensa, *Invisibles*, 2018, roestvrij staal, drie elementen van elk 650 x 400 x 500 cm, foto van de installatie *Invisibles*, *Palacio de Cristal*, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia, Madrid, 2018, © Plensa Studio Barcelona. Foto: Luís Asín.

Meester van de koorstoelen van Nijvel, *standbeeld op een zuil*, tweede helft 16e eeuw, eik, Nijvel, collegiale Sint-Gertrudiskerk, dameskoor. © IRPA.

Een vergeten stijl

t/m 09-07

TreM.a
Namen
www.museedesartsanciens.be

In de loop van de 16e eeuw zag een nieuwe stijl het licht: het maniërisme. Kenmerkend waren onder meer de overdreven complexiteit van de compositie en de extreme lengte van de menselijke lichamen. Het was ook in die tijd dat de renaissance zich verspreidde over Europa. Kunstenaars uit Noord-Europa bezochten Italië of kochten prenten in deze nieuwe stijl. Vreemd genoeg kreeg het maniërisme bij ons amper aandacht. En toch, wanneer je de maniëristische koorstoelen van het dameskoor in de collegiale Sint-Gertrudiskerk in Nijvel aandachtiger bekijkt, kun je alleen maar vermoeden dat ze uit een belangrijk atelier stammen, geleid door een talentrijke meester. Deze tentoonstelling is gestoeld op recent onderzoek. Ze presenteert werken uit de 16e eeuw, afkomstig uit de Maasstreek, die getuigen van een grote expressieve variatie, los van de ondergane invloeden. Een uniek erfgoed dat beslist het ontdekken waard is. (ah)

De hallucinatorische wereld van Walter Vaes

14-06 t/m 08-10

Musée L
Louvain-La-Neuve
www.museel.be

Walter Vaes (1882-1958) schilderde portretten, landschappen en stillevens in een realistische trant. Hij oogstte een zeker succes bij de Antwerpse goeude burgerij, maar is tegenwoordig wat vergeten. Ondanks de aanwezigheid van enkele doeken zijn het echter niet zijn schilderijen die het uitgangspunt van deze tentoonstelling zijn, maar eerder zijn gravures. Vooral tijdens de Eerste Wereldoorlog gaf Vaes in zijn etsen uiting aan zijn rijke verbeelding en verleende hij zijn onderwerpen (vissen, schelpen) een bovennatuurlijk, hallucinatorisch en karikuraal voorkomen. Op meesterlijke wijze zette hij de traditie voort van de fantasierijke prenten die in de 19e eeuw bijzonder populair waren, zoals het oeuvre van James Ensor laat zien. Deze tentoonstelling werd mogelijk gemaakt dankzij de schenking van meer dan honderdvijftig etsen van de Antwerpse kunstenaar aan het Musée L. (ah)

Walter Vaes, *Herrschaften*, 1916, ets op Japans papier. Musée L, Fonds Paul Masson, Schenking J.-M. Gillis, inv. 2021.81. Foto: J.-P. Bougnet.

Monet, de Rivièra en de rest

08-07 t/m 03-09

Grimaldi Forum
Monaco
www.grimaldiforum.com

Het is een ambitieus project. Met honderd werken uit de hele wereld, daterend van 1870 tot 1925, verrast het Grimaldi Forum ons met een van de grootste solotentoonstellingen van dit decennium over Claude Monet. Speciale aandacht is er voor het verblijf van de schilder aan de Rivièra, op een sleutelmoment van zijn carrière, toen hij hardnekkig het licht probeerde te vatten. Eenentwintig werken, geschilderd in Monaco, Bordighera, Sasso, Dolceaqua, aan de Cap Martin en in Antibes, vormen de kern van deze expositie, die ook inzoomt op de periode die Monet bracht van Trouville naar Giverny, de tuin van Giverny en de grote versieringen in het interbellum. Een ander deel van de expo belicht de 'gezichtspunten', om te laten zien hoezeer Monet het moment probeerde te vatten, veeleer dan het onderwerp, en ook eerder de ruimte en het licht wilde schilderen, veeleer dan het landschap. Een interessante invalshoek, waardoor we meteen ook een beter inzicht krijgen in het oeuvre van de vader van het impressionisme. (ah)

Claude Monet, *Strada Romana in Bordighera*, 1884, olieverf op doek, 66 x 81,5 cm. Collectie van Hasso Plattner.

JonOne, *zonder titel*, 2012, gemengde techniek op papier, 40 x 30 cm, © Adagp, Parijs, 2023. Foto: Alain Leprince.

Streetart in het museum

24-06 t/m 04-09

La Piscine
Roubaix
www.roubaix-lapiscine.com

Elk jaar organiseert de Noord-Franse stad Roubaix een festival gewijd aan streetart. La Piscine kon natuurlijk niet achterblijven. Tijdens een vorige editie hadden de collecties van dit museum al een kunstenaar als Jimmy C. geïnspireerd tot het creëren van werken in de stad. Dit jaar werd JonOne (°1963) uitgenodigd zich te verdiepen in de collecties toegepaste kunst van het museum. Zijn werk ligt in het verlengde van het experiment dat de Amerikaanse kunstenaar onlangs deed met faience in Gien. JonOne is geen onbekende voor La Piscine: zijn Franse atelier ligt in dezelfde wijk in Roubaix en hij heeft een groot, in een verlaten fabriek gevonden luik beschilderd en bevestigd aan een van de buitenmuren van het museum. Dat werk vormt dus de voorloper van de zomertentoonstelling. (ah)

Hedendaagse vanitas

08-06 t/m 05-11

Fondation Cartier
pour l'Art
Contemporain
Parijs
www.fondationcartier.com

In 2005 en 2013 presenteerde de Fondation Cartier sculpturen van menselijke figuren van Ron Mueck (°1958). Dat die werken zo verbluffend realistisch lijken, is onder meer te danken aan de verrassende afmetingen, zoals van de indrukwekkende installatie *Mass*, te zien in het gebouw van de Fondation Cartier. Dit werk, bestaande uit honderd reusachtige witte mensenschedels, werd in 2017 gecreëerd voor het Nationaal Museum in Melbourne. De Australische beeldhouwer brengt hiermee een eigentijdse en hoogst suggestieve versie van een motief dat al eeuwenlang een vaste plaats heeft in de schilderkunst (denk maar aan de beroemde *Heilige Hiëronymus* van Caravaggio), en met name in het vanitasgenre. Het werk krijgt hier een bijzonder betekenis, in een wereld getroffen door oorlogen en klimaatverandering met alle concrete gevolgen van dien. (ah)

Ron Mueck, *Mass*, 2017, sculpturen van beschilderd glasvezel, installatie gecreëerd voor de National Gallery of Victoria, Melbourne. © de kunstenaar.

Giorgio Morandi in Friesland

17-06 t/m 24-09

Museum Belvédère
Heerenveen-
Oranjewoud
www.museumbelvedere.nl

Ons land kent vele liefhebbers van de stillevens van de in 1964 overleden Giorgio Morandi. Ook een aantal Nederlandse musea bezit werk van hem, dat helaas zelden op zaal is te zien. Toen het museum Belvédère door een schenking van een verzamelaar een waarlijk topstuk van deze Bolognese kunstenaar ontving, kwam men op de gedachte om naast het tonen hiervan een expositie te organiseren met een aantal bruiklenen van het in de Nederlandse musea, bij Fondation Custodia in Parijs en bij particulieren aanwezige werk.

De laatste Morandi-tentoonstelling was in 2018. Grijp deze kans, nu er in 2023 weer een is. Een retourtje Oranjewoud (bij Heerenveen) is immers goedkoper dan een reisje naar Bologna.

Giorgio Morandi, *Natura Morta*, 1955. © Museum Belvédère.

Jacobus Vrel, *Vrouw aan een venster gebarend naar een meisje*. Parijs, Fondation Custodia.

Een mysterieuze schilder

17-06 t/m 17-09

Fondation Custodia
Parijs
www.fondationcustodia.fr

Een vrouw leunt uit een open raam. Op een ander schilderij gebaart ze vanachter een gesloten raam naar een kind. Intieme taferelen, die doen denken aan het oeuvre van Vermeer, aan wie deze schilderijen trouwens lange tijd werden toegeschreven. Nu weten we beter, dankzij diverse grondige analyses. Die interieuraferelen en andere werken, zoals stadsgezichten, kunnen we nu met zekerheid toeschrijven aan een zekere Jacobus Vrel. Toch is over die meester zelf nog altijd weinig bekend. We weten dat hij actief was in Delft vóór 1654, dus vóór de grote meesters van de Nederlandse intimistische schilderkunst, Johannes Vermeer en Pieter de Hoogh, in die stad kwamen wonen. Welke band is er tussen die drie schilders? Dat zal de toekomst wellicht uitwijzen, maar in afwachting daarvan kunnen we in Parijs alvast deze tentoonstelling gaan bezoeken in de Fondation Custodia, nadat deze eerder al te zien was in de Alte Pinakothek in München en het Mauritshuis in Den Haag. *Jacobus Vrel, énigmatique précurseur de Vermeer* presenteert onlangs onderzochte werken en andere die werden herontdekt. Ook die worden nu opgenomen in de nog in voorbereiding zijnde catalogus. (ah)

Artistieke hoogvlieger

t/m 12-11

Musée des Arts Précieux
Paul-Dupuy
Toulouse
www.museepauldupuy.toulouse.fr

Sinds hij de eeuwenoude kunst van de verentooi heeft ontdekt, is Maxime Leroy uitgegroeid tot een virtuoos in deze discipline. Met veren versiert hij zelfs objecten waarbij je dat helemaal niet zou verwachten, zoals motoren en motorhelmen. Sinds 2019 staat hij aan het roer van Maison Février, het historische atelier dat verentooien maakt voor de Moulin Rouge. Hij staat ook aan het hoofd van M. Marceau, zijn ontwerpatelier, en Sacco Baret, de merknaam waaronder zijn unieke creaties, zoals schoenen en lederwaren, aan de man worden gebracht. Leroy gaat niet alleen zijn eigen weg, hij werkt ook mee aan de collecties van Jean-Paul Gaultier en Sergio Asti. Om ethische redenen gebruikt hij hoofdzakelijk veren die vogels verliezen bij het ruien, opgehaald bij geselecteerde fokkers, en veren uit de klassieke fokkerij, van dieren die bestemd zijn voor consumptie of veren die worden beschouwd als afval. De tentoonstelling *Haute Voltige* vindt plaats ter gelegenheid van de heropening van het Musée des Arts Précieux Paul-Dupuy. (ah)

Maxime Leroy, *Souliers Beaubourg*, reeks *Palais de Tokyo*, leer en veren. © de kunstenaar

Ingres en zijn mecenasen

03-06 t/m 01-10

Musée Condé
Chantilly
www.chateauduchantilly.fr

Zonder een mecenas is het niet altijd eenvoudig voor een schilder om rond te komen. Dat gold ook voor de Franse schilder Jean Auguste Dominique Ingres (1780-1867), die wordt geassocieerd met het classicisme, maar toch vooral zijn eigen weg ging, veel origineler en gedurfter in zijn streven naar perfectie. Ingres kon rekenen op de steun van hooggeplaatsten. Een van zijn grootste mecenasen was hertog Ferdinand van Orléans, de kroonprins, die in 1839 het vanuit Rome ingezonden werk *Oedipe et le Sphinx* kocht, daarna het beroemde *Stratonice* bij

hem bestelde en uiteindelijk ook zijn portret liet schilderen. Koning Louis-Philippe en koningin Marie-Amélie bestelden bij hem kartons voor glas-in-loodramen. Enige tijd later kwam er een gelijkaardige opdracht van Henri d'Orléans, de hertog van Aumale, die het kasteeldomein van Chantilly zou schenken aan het Institut de France. Deze tentoonstelling zoomt in op de nauwe banden die Ingres had met het Huis Orléans. Ze presenteert de meeste schilderijen die de schilder in die context creëerde, samen met andere werken, eveneens te danken aan mecenasen. (ah)

Jean Dominique Ingres, *Portret van Ferdinand-Philippe van Orléans, kroonprins (1810-1842)*, 1842, olieverf op doek, 158 x 122 cm. Parijs, Musée du Louvre, afdeling schilderijen, inv. R.F. 2005-13.

De dansende camera

t/m 10-09

MUDAM
Luxemburg
www.mudam.com

Dayanita Singh (°1961) ziet haar favoriete medium, de fotografie, niet als een geheel van vastgelegde beelden, maar als een vertrekpunt, een 'grondstof', waarbij het 'waar' en 'wanneer' van de opname minder belangrijk zijn dan de indruk die deze wekt bij de beleving van het nu, in verhouding tot de andere beelden. Al vier decennia biedt deze Indiase kunstenaar een zeer aparte kijk op thema's als muziek, dans, architectuur, verdwijning, gender en vriendschap. Deze tentoonstelling, getiteld *Dancing with my Camera*, is de grootste overzichtstentoonstelling van haar oeuvre, beginnend met haar allereerste fotoproject, over de muzikale wereld van de Indiase percussionist Zakir Hussain, tot aan haar recentere werken, waaronder *Let's See* (2021), geïnspireerd op de vorm van contactafdrukken. (ah)

Dayanita Singh, *Go Away Closer*, 2007, © de kunstenaar.

Gelukkige verjaardag!

13-07 t/m 27-11

Kulturforum/
Neue Nationalgalerie
Berlijn
www.smb.museum

Dit jaar viert Isa Genzken haar 75e verjaardag. Een uitstekende gelegenheid voor een tentoonstelling, met een humoristische knipoog: ze brengt 75 werken, stuk voor stuk belangrijke schakels in haar oeuvre. We krijgen topwerken te zien als *Blau-grau-gelbes Hyperbolo 'MBB'* (1981), *Atelier* (1990), *Venedig* (1993), *Nofretete*, *das Original* (2012) en *Schauspieler* (2013). Een tijdlang werd Genzken geassocieerd met het minimalisme, maar steeds gaf ze blijk van een kritische kijk op deze beweging, waar ze zich ook nooit bij aansloot. De kunstenaar gebruikt tal van moderne materialen, zoals epoxyhars, beton en stalen van bouwmaterialen. Veeleer dan verbanden te leggen wil deze tentoonstelling elk werk tot zijn recht laten komen, met zijn specifieke materialen en intrinsieke suggestieve kracht. (ah)

Isa Genzken, *Blau-grau-gelbes Hyperbolo 'Elbe'*, 1981. Privécollectie, Berlijn, © met toestemming van Galerie Buchholz/ VG Bild-Kunst, Bonn, 2023.

Familiebanden

t/m 17-09

Lentos Kunstmuseum
Linz
www.lentos.at

Giovanni en Gentile Bellini, Vincent en Theo van Gogh, Edouard en Eugène Manet, Claude en Léon Monet, Fernand en Marguerite Khnopff. Net als iedereen worden ook kunstenaars geboren in een gezin en hebben ze een al dan niet nauwe band met hun broer(s) of zus(sen). Soms hebben die banden een sterke invloed op hun werk als kunstenaar. Hoe stelt een kunstenaar zijn broer(s) of zus(sen) voor? Afbeeldingen van broers, zussen, soms tweelingen kwamen als thema weinig aan bod in de kunst. Toch kun je er heel wat informatie uit afleiden, zoals deze tentoonstelling laat zien, aan de hand van 120 werken, van de 16e eeuw tot nu. (ah)

Johann Baptist Reiter, *Der Traubendieb*, ca. 1860. Linz, Nordico Stadtmuseum.

Tomás Saraceno, *Details of Web Life*, 2023. © met toestemming van The Spider/Webs.
Foto: Studio Tomás Saraceno.

Anders leven

01-06 t/m 10-09

Serpentine South Gallery
Londen
www.serpentinegalleries.org

Na zijn diploma van architect te hebben behaald, studeerde Tomás Saraceno (°1973) nog beeldende kunsten, natuurwetenschappen, astrofysica en engineering. Zijn oeuvre is ontstaan uit een kruisbestuiving van al die disciplines. Het handelt over de aarde, met name het antropoceen en de milieucrisis. Met zijn drijvende sculpturen, zijn gemeenschapsprojecten en zijn interactieve installaties zoekt hij naar nieuwe, duurzame manieren om onze omgeving leefbaar en bewoonbaar te maken. Dit is de eerste grote overzichtstentoonstelling over het oeuvre van deze Argentijnse kunstenaar in het Verenigd Koninkrijk. Ze wil de bezoeker laten kennismaken met verschillende vormen van kennis, zowel omtrent technologie als het dierenleven bijvoorbeeld. De expo biedt een andere kijk op de wereld om ons heen, een kijk die niet noodzakelijk strookt met onze zienswijze als mensen. (ah)

Luxe als teken van macht

t/m 13-08

The British Museum
Londen
www.britishmuseum.org

Deze tentoonstelling is geïnspireerd op verhalen van Griekse auteurs over de overwinning van hun soldaten op het Perzische leger, in 449 v.C. Toen die de tent van de Perzische koning betraden, ontdekten ze er gouden objecten van een nooit geziene luxe. Aan de hand van dergelijke objecten en andere stukken willen de conservators laten zien hoezeer het koninklijke hof van de Achaemeniden deze objecten gebruikte als symbolen van macht en gezag, als een subtiel, maar zeer efficiënt politiek wapen. We ontdekken ook hoe die objecten werden onthaald in Griekenland, waar ze werden aangepast aan de lokale stijl. Vanzelfsprekend komt ook Alexander de Grote aan bod. Hij was immers de aanvoerder uit Macedonië die het Perzische rijk ten val bracht en een nieuw tijdperk inluidde, het hellenistische, waardoor het Oosten en het Westen nauw met elkaar verweven raakten. Dé blikvanger van deze expo is de schat van Panagyurishte, een ensemble gouden vaatwerk stammend uit de Thracische beschaving. (ah)

De schat van Panagyurishte, eind 4e/ begin 3e eeuw v.C., goud. Sofia, Nationaal Historisch Museum.

Tussen glamour en kritiek

03-06 t/m 20-08

Kunst Museum Winterthur
Winterthur
www.kmw.ch

Al sinds het prille begin van haar carrière spitst het oeuvre van Sylvie Fleury (*1961) zich toe op de consumptiemaatschappij. Voor haar installaties en sculpturen van verrassende afmetingen gebruikt ze luxueuze en bekoorlijke objecten. Deze autodidactische kunstenaar put haar inspiratie uit alle bewegingen, van de popart en de conceptuele kunst tot het minimalisme. Haar installaties omvatten niet alleen bekende producten, zoals Amerikaanse auto's en typisch vrouwelijke accessoires als naaldhakken en lippenstift, maar ook beroemde kunstwerken. Fleury won reeds tal van prijzen, zoals de Swiss Grand Prix for Art Meret Oppenheim. Het lag dus voor de hand dat die nationale erkenning ooit zou leiden tot een grote solotentoonstelling in haar geboorteland. (ah)

Sylvie Fleury, *Gold Fountain PKW*, 2003, verguld porselein, voetstuk van gelakt hout, 18 x 62 x 62 cm. © de kunstenaar.

Franz von Stuck, *Die Sünde*, ca. 1912, olieverf op doek, 88 x 52,5 cm, © Staatliche Museen zu Berlin, Nationalgalerie. Foto: Andres Kilger.

Drie steden, drie afscheidingen

23-06 t/m 22-10

Alte Nationalgalerie
Berlijn
www.smb.museum

In het laatste decennium van de 19e eeuw besloten kunstenaars in drie steden zich af te scheiden van de academische kringen. In München was dat in 1892, in Wenen in 1897 en in Berlijn in 1899. Via toonaangevende kunstenaars als Gustav Klimt, Franz von Stuck en Max Liebermann, maar ook via andere belangrijke figuren vergelijkt deze tentoonstelling de drie Sezessionen, de bijzondere omstandigheden waarin ze het licht zagen, de gemeenschappelijke doelstellingen (zoals het artistieke pluralisme en vooral de individuele creatieve vrijheid), de lokale kenmerken, zonder te vergeten de in de drie steden telkens anders beleefde internationale invloeden, zoals de Arts and Crafts-beweging, het impressionisme en het symbolisme. (ah)

Klein maar fijn

01-07 t/m 18-02-2024

Museum of Fine Arts
Boston
www.mfa.org

Als waarnemer zijn we soms uit ons lood geslagen door dingen van verrassende proporties. We voelen ons overdonderd door iets van reusachtige afmetingen en zijn tegelijk ook gefascineerd door het piepkleine. Deze tentoonstelling in Boston is gewijd aan het laatste, van Egyptische amuletten en hedendaagse juwelen (minuscule versies van alledaagse objecten) tot Japanse netsukes. De tentoongestelde stukken behoren tot zeer uiteenlopende categorieën, van schilderijen tot tekeningen en van keramiek tot edelstenen. Sommige van die objecten zijn alleen al door de kwaliteit van de details bewonderenswaardig. (ah)

Streeter & Co. Ltd (toegeschr.), fietsbroche, ca. 1890, goud, email, diamanten en robijnen. Boston, Museum of Fine Arts.

JAN VANRIET Sleepwalkers

23.4 - 25.6

Galerie
De Zwarte Panter

Hoogstraat 70 - 74
2000 Antwerpen
www.dezwartepanter.com

KNOKKE ART FAIR

KNAF.BE

GRAND CASINO KNOKKE
5-15/08/2023

Yayoi Kusama
The Sea, 1952
Ink on paper, 47x36,5cm
courtesy: Galerie Van Vertes - Zürich

KIJK! DE WOLKEN!

Stephan Balleux
Michel Barzin
Koen Broucke
Jean-Marie Bytebier
Emile Claus
Ingrid De Ceuleneer
François de Coninck
Wim Degrieck
Raoul De Keyser
Isabel Devos
Johan De Wilde
Jan De Zutter
Julia Jedwab
Guy Jungblut
Marie-Jo Lafontaine
Guy Rombouts
Martien Van Beeck

18.06.23/08.10.23
VERHAERENMUSEUM SINT-AMANDS

WWW.EMILEVERHAEREN.BE

Danel
Verhaeren
Museum
Sint-Amands
18000 Sint-Amands
www.verhaerenmuseum.be

MUSEUM VAN DEINZE EN DE LEIESTREEK
MUSÉE DE DEINZE ET DU PAYS DE LA LYS

LUCIEN MATTHYSLAAN 3-5, 9800 DEINZE

WWW.MUDEL.BE

Di-vr/lu-ve: 14h-17h30, za-zo/sa-di: 10h-12h & 14h-17h

09/381.96.70

27 | 05 - 17 | 09

JAN DE VLEGHER

MYRIAD PURSUITS MYRIAD PURSUITS MYRIAD PURSUITS

lePm

Deinze

Vlaanderen

CALLEWAERT
VANLANGENDONCK
GALLERY

BELGIAN ABSTRACT POST-WAR ART

ESTATE

GUY VANDENBRANDEN

Estate Guy Vandenbranden is (re)searching works and archival content by Guy Vandenbranden and related artists in order to update the inventory of his oeuvre and to prepare upcoming exhibitions and publications. We appreciate any input and are at your disposal at gallery@callewaert-vanlangendonck.com

Callewaert Vanlangendonck Gallery

17 Sint-Jacobstraat, 2000 Antwerp
Friday – Saturday – Sunday 2 pm - 6 pm
or by appointment

gallery@callewaert-vanlangendonck.com
www.callewaert-vanlangendonck.com

Brecht Callewaert +32 475 92 67 24
Yoeri Vanlangendonck +32 476 44 46 11

Rufus Gallery

Keurmerk voor elke verzamelaar

Jens Versprille laat zich al vier jaar niet van de wijs brengen in zijn queeste om graphic arts op de Belgische kunstkaart te zetten. Jong talent en verzamelaars vinden elkaar hier rond spraakmakende expo's en dito gele trap.

Rufus Gallery — Graphic Arts & Beyond: wat is het verhaal achter deze woorden?

Jens Versprille: "Bij het openen van mijn galerie, nu bijna vier jaar geleden, wilde ik een ruimte creëren waar ook grafisch ontwerp en illustratie een plek kregen. Ondanks het feit dat beide 'toegepaste' kunstvormen ons leven kleuren, wordt dit nog steeds als vreemd ervaren in een galeriecontext. En al zeker in een land als België. Dat verklaart dus de 'graphic arts' in mijn tagline. De 'beyond' is er gekomen om mijzelf wat vrijheid te gunnen (ik denk niet graag in hokjes), zodat ik andere al dan niet toegepaste kunstvormen kan tonen. 'Beyond' slaat ook op de blik vooruit en het presenteren van jong opkomend talent."

Is alles hier jong en dynamisch?

"Ja." (Lacht.) "Ik toon voornamelijk kunstenaars die nog niet lang of pas zijn afgestudeerd en nog niet opgenomen zijn door het grotere galerie-circuit. Maar uiteraard durf ik wel ééns te zondigen en een oudere kunstenaar uit te nodigen (maar steeds jong van geest). Telkens probeer ik op de verrassing te spelen door de ruimte van de galerie in functie van de artiest en zijn werk installatief anders in te vullen, zodat je als bezoeker een volledig nieuwe kijk krijgt op zowel de kunstenaar (ook al ben je bekend met zijn werk) als de galerie. Dynamisch dus. Het enige statische in mijn galerie is de gele trap, waarover

iedereen mij aanspreekt, hoe gedurfd is dat, een galerie met een gele trap. Not, geel is de meest compatibele kleur, dus verre van een gedurfd keuze."

'Rufus Gallery is een hotspot waar andere galleries kunstenaars komen pikken', klopt dit?

"Goh, pikken is geen mooi woord en niet correct, maar wat ik wel merk is dat sommige kunstenaars die ik geprogrammeerd heb en met wie ik een boeiende show, zowel qua werk als qua installatie, solo- of groepstentoonstelling organiseerde, later opgepikt worden door andere galerieën of initiatieven en dat zijn niet altijd de minste. Een opsteker vind ik dat als nog steeds groen blaadje in de galeriewereld. 'Oppikken' dus in plaats van 'pikken'. Ik streef ernaar om een keurmerk te worden binnen de niche van kunstenaars en stromingen die ik programmeer in Rufus."

Wat hebben de afgelopen jaren jou bijgebracht over verzamelaars?

"Dat het heel fijne mensen zijn met wie ik ontzettend goede gesprekken kan voeren over een gemeenschappelijke passie en ze enorm meelevend met de kunstenaar en het werk. Ik krijg ook veel jongere bezoekers over de vloer die de stap naar een eerste kleine collectie zetten met een aankoop bij mij in de galerie. Het geeft mij veel voldoening te weten dat ik meebouw aan beginnende collecties. Als jonge galeriehoudster met een ietwat

© Allt Photography.

'Telkens probeer ik op de verrassing te spelen'

aparte insteek merk ik wel op dat er vaak nog een zekere terughoudendheid is bij sommige verzamelaars over mijn model. Ik begrijp dat ergens wel, dat kruispunt tussen toegepaste en vrije kunsten is nog steeds een onderbelichte niche in het galerielandschap en soms ook wat verwarrend voor de iets traditionelere verzamelaar. Aan de andere kant begrijp ik dat je als jonge galerie je sporen moet verdienen en dat verzamelaars afwachten of Rufus nu echt wel dat keurmerk aan het worden is waar iedereen het over heeft."

Je doet alles zelf. Voelt de galeriewereld aan als een open wereld?

"Eigenlijk wel, ik denk dat ik mij omring met collega's en kunstenaars die heel open, direct en spontaan zijn. Zelf ben ik ook van die aard en goede afspraken maken goede vrienden. Er is uiteraard altijd een soort competitieve houding onderling tussen zowel kunstenaars als galerieën. Maar zelf ben ik een beetje een buitenbeentje qua insteek en parcours, dus veel last heb ik

daar niet van. Ik heb wel het gevoel dat er heel hard naar mekaar gekeken wordt, waardoor soms weinig gewaagde keuzes gemaakt worden. Veel van hetzelfde en soms iets te weinig eigenheid."

Zijn er plannen om aan beurzen deel te nemen?

"In mijn huidige galeriemodel, zonder representatie van artiesten, is het nog niet echt opportuun. Ik wil eerst mijn fundament hier ter plekke steviger uitbouwen. Al besta ik bijna vijf jaar en dat is een eerste mijlpaal die ik wellicht ga vieren met een deelname aan een (buitenlandse) beurs! Dus nog even geduld."

Rufus Gallery | Graphic Arts & Beyond!

Het Huilende Huis
Lukas Verstraete,
Sam Timmerman
en Liesbeth Van Heuverswijn
Gent
www.rufus.gallery
t/m 09-07

Nieuwe opmars van James Rielly

22-07 t/m 10-09

Verduyn Gallery
Moregem
www.verduyngallery.com

Deze zomer opent de eerste solo van James Rielly (°1956, Wales, woont in Frankrijk) in Verduyn Gallery. Hij werd geassocieerd met de Young British Artists toen megaverzamelaar Charles Saatchi in 1997 uitpakte met de spraakmakende tentoonstelling *Sensation* in de Royal Academy in Londen. Rielly's schilderkunst bleef zichtbaar. Maar de laatste tijd zijn er veel grote soloshows, zoals vorig jaar in het CAC in Málaga. Hij is bekend van kleurrijke surreële situaties en portretten met maskers en starende blauwe ogen.

Vaak vrolijk absurd en met een donker kantje. Hij houdt van eenvoudige verhalen, die zoals alle verhalen deels iets zeggen en iets niet zeggen. *Hide and Seek* heet zijn expositie, met heel wat nieuwe schilderijen en werk op papier. Gelijktijdig presenteert de ruime galerie een solo van Lavelly Miller. Een adresje voor een zomeruitstap, waar tot 2 juli een solo van Stefan Peters en een groepsexpo met onder meer Raul Cordero en Fik van Gestel inzoomen op landschapsbenaderingen. (cv)

James Rielly, *Make yourself desirable*, 2017, olieverf op doek, 198 x 168 cm. © James Rielly.

Prijsindicatie: tussen € 6000 en € 30.000.

Willy De Sauter, *Zonder titel*, 2022, krijt op paneel, 240 x 120 cm. © Willy De Sauter. Met toestemming van Sofie Van de Velde Gallery. **Prijsindicatie: tussen € 4000 en € 25.000.**

De zomer van Willy De Sauter

06-08 t/m 03-09

Hilde Vandaele Gallery
Watou
www.hildevandaele.com

Willy De Sauter (°1938, Brugge) beent blakend van energie naar zijn 85e verjaardag. Grote recente schilderijen staan in zijn atelier in Tielt klaar voor zijn expositie bij Hilde Vandaele, waar ook werk wordt getoond uit de jaren zeventig en tachtig. In de strakke galerie met veel glas komt het architecturale van zijn kunst naar voren. Altijd meer fundamentele schilderkunst dan minimalisme. Vroeger concentreerde De Sauter zich op lijnpatronen en referenties aan modernistische architectuur. Later verwonderde hij ons met monochrome schilderijen van krijtlagen op paneel, wit of met toegevoegde pigmenten, mat of gepolijst. Een foto kan nooit het veranderende lichtspel overbrengen, de ervaring, het effect op de zintuigen en de ruimte. De moedergalerie van de kunstenaar is Sofie Van de Velde in Antwerpen, waar van 24-06 t/m 25-08 een andere verjaardagsexpositie is te zien. Het is een sober en rijk oeuvre, dat de laatste tijd ook wordt vertegenwoordigd door Galerie Ramakers (Den Haag), Mehdi Chouakri (Berlijn) en Loom Gallery (Milaan). (cv)

De energie van Knaut

14-07 t/m 20-08

A Horse With No Name
Gallery
Oostende
www.ahorsewithnoname.
gallery

Op 14 juli 2022 opende A Horse With No Name Gallery, kortweg AHWNN, op verdieping -1 van Bonjour Ostende, de interieurzaak met design en ook vintage. Onlangs was er een exporeeks, gecureerd door Charlotte Crevits. De eerste verjaardag wordt gevierd met *Cherry on the cake*, een soloshow van de Duitse kunstenaar Manuela Karin Knaut (°1970). Haar schilderkunst is een energieke mix van figuratie en abstractie, beeld en tekst, chaos en orde. Inspiratie vindt ze in dagelijkse situaties en mensen op veel plekken in de wereld: zoals onder meer in Johannesburg, waar ze een kunstopleiding volgde, in Accra en in Brooklyn. Sinds 1990 exposeert ze internationaal; vorig jaar was er een solo in Antwerpen. Altijd nieuwe terreinen verkennen, dat doet ze graag. Ze exploreert ook diverse media, van schilderkunst tot in-situ-installaties en augmented reality. In AHWNN trakteert ze het publiek op een tentoonstelling met hoofdzakelijk nieuw werk. (cv)

Manuela Karin Knaut in haar atelier. Foto: R.V.

Prijsindicatie: tussen € 500 en € 8000.

Deuce

t/m 22-07

Ballon Rouge
Brussel

www.ballonrougecollective.com

Laura Limbourg (°1996) werd geboren in Brussel, maar groeide op in de Tsjechische republiek. Ze keert nu terug naar haar geboorteland, met een eerste solotentoonstelling. Deze sterk geëngageerde kunstenaar brengt verhalen geïnspireerd op vaak zeer verschillende indrukken die ze opdoet op haar reizen of ontleent aan haar dagelijks leven. Op haar schilderijen komen intieme taferelen tot leven. Deze expo, met als titel *Deuce*, presenteert een reeks recente werken die een inkijk bieden in haar privéleven. Haar jeugdherinneringen worden verweven met haar belevenissen in de Verenigde Staten. Limbourg deelde vorig jaar enige tijd een woningatelier in New York met zes andere kunstenaars. Van Art Basel Miami tot Las Vegas dompelde ze zich onder in de Amerikaanse context. Het zijn stuk voor stuk zeer persoonlijke werken: elk schilderij kun je zien als een pagina uit een visueel dagboek, dat je laat kennismaken met haar passies en vrienden. (gg)

Laura Limbourg, *Self Portrait with Vase*, 2023, acryl op doek, 145 x 140 cm. © de kunstenaar en Ballon Rouge. **Prijs: € 1.200 tot 11.000.**

Masaaki Yamada, *Work C*, 1964, olieverf op doek, 80,4 x 53 cm. Met toestemming van Stephane Simoens. **Prijsindicatie groeps-show: tussen € 8.000 en € 95.000.**

Het Karmageddon van Martin Eder

t/m 15-07

TICK TACK
Antwerpen
www.ticktack.be

TICK TACK is gehuisvest in het brutalistische complex De Zonnewijzer van architect Léon Steyner en verandert na zons- ondergang in de non-stop raambioscoop CINEMA TICK TACK. De galerie presenteert de eerste solo van de internationaal bekende Duitse kunstenaar Martin Eder (°1968) in België. Hij is vermaard om zijn schilderijen van katten, honden en mensen: tegelijk quasi-hyperrealistisch en surreëel, dikwijls lekker tongue-in-cheek, altijd wel wat unheimlich en geregeld provocerend. Hij komt aanzetten met *KARMAGEDDON*, 'een in-situ-overname' van de galerieruimte. Het wordt omschreven als een hypothetisch doemscenario gebaseerd op het concept van karma. Hoe kunnen we Karmageddon voorkomen? Martin Eder buigt zich over de vraag en verkent een onderwereld waarin grenzen tussen mensen, dieren en bovennatuurlijke wezens vervagen. Hij schilderde onder meer een confronterende vrouwenkont en een gecoeffeerde hond, een witte koningspoedel met een stralend sfinxachtig kapsel. (cv)

Martin Eder, *Geistpsyche*, 2022, olieverf op doek, 200 x 150 cm. Met toestemming van Martin Eder en TICK TACK. **Prijsindicatie: tussen € 60.000 en € 90.000.**

Drie decennia's Japanse kunst

05-08 t/m 11-09

Stephane Simoens
Knokke
www.stephanesimoens.com

Vlak bij de Zeedijk in Knokke dropt galerie Stephane Simoens ons in de Japanse kunstscene van de jaren zestig tot en met tachtig: een tijdsbeeld met schilderkunst en werk op papier van de gereputeerde kunstenaars Shusaku Arakawa, Tadaaki Kuwayama, Takeseda Matsutani, Nobuo Sekine en Masaaki Yamada. Voorafschaduwingen en wisselwerkingen met westerse stromingen ontbreken niet. Yamada's schilderijen van gekleurde strepen doen denken aan het minimalisme van Ryman of Stella, maar zijn meer poëtisch conceptueel. Als lid van de Gutai-groep manipuleerde Matsutani de verf door te blazen, onder meer met ventilatoren. Van Sekine, grondlegger van de avant-gardegroep Mono-ha ('school der dingen'), is misschien ook een vroege installatie te zien. Arakawa's bonte architectuurprojecten, gemaakt samen met zijn vrouw Madeline Gins, zijn wereldberoemd. Nu een ouder werk: een groot doek met configuraties van zwarte lijnen en de tekst 'push, vibrate, scrape, crash, move these shapes in any way to transform into colors'. Mooi, toch? (cv)

Jos de Gruyter & Harald Thys. *Micro Macro*

t/m 24-06

Gladstone
Gallery
Brussel
www.gladstone
gallery.com

Aan het einde van de jaren 70 had je een televisiespel genaamd *Micro Macro*, waarbij de kandidaten een close-up van een, meestal alledaags, object te zien kregen en moesten raden wat het was naarmate er werd uitgezoomd. De uitzending werd vaak in zwart-wit bekeken, omdat veel mensen toen nog geen kleurentelevisie hadden. Dat maakte die close-ups des te abstracter en mysterieuzer. Deze 'animatie' van dode materie is een thema dat je vaak aantreft in het oeuvre van De Gruyter & Thys. Dat 'animeren', zeg maar een ziel geven aan dode materie gebeurt bijvoorbeeld door het fotograferen van een oneindige reeks nutteloze objecten (*Objects as Friends*,

in 2011), een video waarin roerloze marionetten een tragisch verhaal opvoeren (*Das Loch*, 2010), of een collectie vreemde mechanische figuren (*Mondo Cane*, 2019). Op deze tentoonstelling roepen de kunstenaars enerzijds een Microworld in het aanzijn, die doet denken aan een soort aards paradijs, en anderzijds een Macroworld, die een soort vagevuur of hel op aarde moet voorstellen. (gg)

Jos De Gruyter & Harald Thys, *La Prisonnière de Thionville*, 2023, gemengde media, 244 x 122 cm. © de kunstenaars en Gladstone Gallery. **Prijs op aanvraag.**

De alternatieve wereld van Layla Saâd

t/m 18-06

Galerie
Satellite
Luik
www.chiroux.be

Het werk van Layla Saâd is meer bedoeld als een belevens dan als een boodschap. Vrijelijk goochelend met stijlen en technieken verkent ze het leven in alternatieve werelden, ontstaan aan de rand van de samenleving, niet zelden als reactie op de geldende maatschappelijke

normen. Fotograferend een moment vatten is voor haar een manier om twee werelden waarmee ze dagelijks in contact komt met elkaar te verbinden: de traditionele (met zijn routines en normen) en de alternatieve (van de krakers). Door haar instinctieve documentaire aanpak ontstaat er ruimte voor portretten 'in samenwerking' en maken we kennis met een verrassend universum, onbekend voor de meesten van ons. In de tentoonstellingsruimte presenteert Saâd een project in het kader van de eerste editie van het mentoraat van galerie VU' (2020-2021). Ze creëerde er *Feu collectif*, een project dat een afspiegeling vormt van haar privéleven en haar ervaringen in verschillende Europese kraakpanden. Haar beelden laten mensen zien die hebben besloten anders en vrij te leven. Ze vertellen hun verhaal, hun strijd en hun vastberadenheid in een leven dat zelden makkelijk is. (gg)

Layla Saâd, *Zonder titel*, pigmentdruk op barietpapier, in een beperkte oplage van 15 exemplaren. © de kunstenaar en Galerie Satellite. **Prijs: € 300 tot 1.000.**

Marcel Berlangier. *Pluvial Protocol*

t/m 08-07

rodolphe janssen
Brussel
www.rodolphejanssen.com

Het oeuvre van Marcel Berlangier (*1965, Brussel) houdt het midden tussen hyperrealisme en abstractie, tussen fotografie en schilderkunst. De kunstenaar gebruikt een beperkt repertorium van motieven, die hij nooit zomaar kiest: cactussen, planten, bloemen, bomen, dieren, rotsen, droge en rotsachtige landschappen in Zuid-Spanje, maar ook Kate Moss en ander vrouwelijk schoon. "De kunstenaar surft op een vrij conceptuele golf. Hij laat zien dat hij geboeid is door de structuren, de materialen, de positie in de ruimte", schrijft Virginie de Borchgrave. "Hij heeft graag dat zijn schilderijen eruitzien als afdrukken, als prenten bewerkt als schilderijen, als rasters rechtstreeks ontleend aan de digitale kunst, met de weinig natuurlijke kleuren van de printer en zichtbare lijnen. Daarna voegt hij er verflagen aan toe, waarop dan het onderwerp verschijnt. En het penseel in dit alles? Dat wordt lichtjes ingewreven met olieverf. Berlangier schildert op een analytische manier: hij scheidt kleuren van beelden." (gg)

Marcel Berlangier, *Salix Alba 'tristis'*, 2023, acryl op glasvezel, 220 x 160 cm. © de kunstenaar en rodolphe janssen, Brussel. Foto: Hugard & Vanoverschelde.

Anne Marie Finné en Gérald Dederen

Kamer Negen/ K9
Rixensart

03-06 t/m 25-06

Kamer Negen alias K9 van Bau-douin Oosterlyncx presenteert werk van Anne Marie Finné en Gérald Dederen. De eerste tekent. "Haar huidige tekeningen, gecreëerd met grafiet, laveren met

grote zorgvuldigheid en fijngevoeligheid tussen stukken van imaginaire gebieden", schrijft Catherine de Braekeleer. "Het gaat van onthullen tot vervagen. De kunstenaar keert terug naar plekken die haar na aan het hart liggen, beelden van toeristische trekpleisters en oude gezichten, om daarmee nieuwe landschappen te creëren, gekenmerkt door plotse veranderingen van schaal of perspectief, verschillende gezichtspunten, contrasterende schaduwen. (...) Sommige tekeningen van deze kunstenaar zijn afgesneden vlak bij de horizon, terwijl andere de grenzen van het papier te buiten lijken te gaan. Ze bewegen en veranderen in een opeenvolging van visies, waarbij we worden uitgenodigd in die voortdurend metamorfoserende landschappen te duiken." De andere kunstenaar, Gérald Dederen, presenteert lange werken van hout (3 tot 4 meter), getransformeerd door vuur. (gg)

Anne Marie Finné, *Nuit claire III*, 2022, tekening op carbonpapier, 33 x 28 cm. © de kunstenaar en K9.
Prijs: € 850 tot 3.500.

Catherine Viollet *Les hommes se peignent*

Modesti Perdrille Gallery
Brussel
www.modesti-perdrille.com

15-06 t/m 15-07

Les corps se peignent is de titel van een reeks gecreëerd in 1984, na een reis op de Amazone-rivier. Dit avontuur bracht Catherine Viollet ertoe haar grote naakten te situeren in een heel ander cultureel universum: dat van de indianen uit het Amazonewoud. De lichamen en de rituele inscripties erop zetten haar krachtige schildergebaren, deels ontleend aan het genre actionpainting, nog kracht bij. Samen met deze schilderijen op doek uit 1984 presenteert de galerie een recent ensemble werken op papier met als titel *De la météorologie cartésienne aux chemins d'eau*. "Die werken zijn geïnspireerd op haar lectuur, het ontdek-

ken van documenten betreffende onderzoek naar waterstromen, maar zeker ook op haar herinneringen aan belevenissen, waar de kracht van de droomachtige en onvoorspelbare waterwereld alomtegenwoordig is", aldus Hervé Perdrille. "De werken van deze reeks zijn gemaakt op zeer dik papier, vooraf bestreken met inkt van levendige kleuren, vooral geel en rood, het geheel bedekt met blauwe tinten. Met behulp van een freesmachine verwijdert Catherine Viollet het oppervlak van het papier. De witte materie van het papier en de verschillende kleurlagen worden zichtbaar op het ritme van die mechanische ingreep, waarbij het toeval zijn gang mag gaan." (gg)

Catherine Viollet, *Adelentado, Le Guerrier (Les hommes se peignent)*, 1984, acryl op doek, 172 x 132 cm. © Modesti Perdrille Gallery. **Prijs: € 1.800 tot 21.000.**

Texturen van Claudine Péters-Ropsy

04-06 t/m 15-07

LKFF Art Projects
Beersel
www.lkff.gallery

Materie om van te dromen is een solo van Claudine Péters-Ropsy in LKFF Art Projects, een galerie in een historisch herenhuis in Beersel. In de drie expositiezalen wordt een selectie getoond van sculpturen uit de reeks 'minerale texturen', diverse stèles en tactiele schilderijen. In Wallonië en Brussel is Péters-Ropsy (°1940, woont in Ohain) vrij bekend. Ze begon met 'vegetale texturen', dikwijls met planten die ze verzamelde in de natuur. Vervolgens startte ze met 'minerale texturen', onder meer met steenpoeder en pigmenten. Met zelfgemaakte materie en texturen blijft ze experimenteren. Sculpturen in een monochroom koningsblauw of schilderijen met een wemeling van groen, blauw, wit en zwart: haar kunst kan geassocieerd worden met de natuur, maar ook met de maatschappij. In een gesprek met Danièle Gillemont (publicatie Tandem, 2019) zegt ze dat ze heel impulsief werkt rond de communicatienetwerken, de vibraties, de urgentie, alle waanzin die ons vandaag omringt. (cv)

Claudine Péters-Ropsy, *Untitled*, 2021, mixed media (inkt, pigment, zand) op papier, 94 x 80 cm. Met toestemming van Claudine Péters-Ropsy en LKFF Art Projects. **Prijsindicatie: tussen € 1.000 en € 10.000.**

Hilde Vandaele Gallery

Met de seizoenen mee

Een totaalbeleving. Dat had Hilde Vandaele voor ogen toen zij in 2017 een galerie startte in Watou. Met daarin een bijzondere rol voor de connectie tussen kunst en natuur. Maar hoe vinden kunstliefhebbers de weg naar deze afgelegen plek en wat maakt Hilde Vandaele Gallery zo bijzonder?

Hilde Vandaele Gallery bestaat sinds 2017 en is gelegen in de prachtige tuin van het kasteel van Watou. Hoe is de galerie ontstaan en hoe bepalend is de plek?

"Sinds lang wilde ik een galerie starten maar ik wou het anders doen. Een 'out of the box'-concept waarbij een connectie tussen kunst en natuur ontstaat als een totaalbeleving. Toen mijn man (Peter Stuijk, red.) en ik in december 2015 de plaats bezochten was er een instant gevoel van thuiskomen. Een bijzondere plaats in het centrum van het kunstdorp Watou. In de verwilderde tuin bouwden we vlak naast een bomenrij een paviljoen in hout met grote glaspartijen met zicht op het landschap richting Frankrijk. Het licht in de ruimte gaat mee met de seizoenen en geeft een bijzondere sfeer aan de kunstwerken in de galerie. Bij de organisatie en de planning van de tentoonstellingen is het heel fijn om gericht naar de seizoenen te werken. Een aparte beleving die ons onderscheidt van galeries in steden. Omgekeerd inspireert deze context ook de kunstenaars en maken ze voor een expo specifiek werk voor deze ruimte."

Op welke kunst focust u en met welke motivatie?

"Op hedendaagse, geabstraheerde, verstilde, ingetogen beeldende kunst. Het is een beeldtaal waarmee ik zelf een grote connectie heb en die volledig aansluit bij het concept van de galerie en deze bijzondere plek. Wat mij hierbij vooral

boeit is de zoektocht van de kunstenaars naar de essentie. Mijn drijfveer bij de selectie wordt verwoord in de raad die filosoof Plotinus aan de kunstenaar geeft: 'Apehe panta' (laat alles weg), de eerste stap om los te komen van de zichtbare werkelijkheid maar ook in de betekenis van dat 'ene ware-goede-schone waarover niets gezegd kan worden'. Een andere focus is voor mij de relatie tussen de toeschouwer en het kunstwerk. Het is ook heel belangrijk om hiervoor de juiste sfeer te creëren. Geen storende elementen, de stilte, de natuur, de rust. Bezoekers vertellen mij soms dat ze bij ons op een andere manier naar de kunstwerken kijken. Of op zijn minst veel meer de tijd nemen om te kijken. Dat vind ik een groot compliment."

Hoe vinden bezoekers en verzamelaars u op deze afgelegen plek?

"Ik bekijk Watou vanuit een ander perspectief. Toen we naar hier kwamen vertelde ik een goede vriend dat we naar de voorstad van Parijs verhuisden (lacht). In deze regio kijken we anders naar afstand. Wij hebben bezoekers van overal en merken op dat er steeds meer kunstliefhebbers van regio Kortrijk, Ieper, Rijsel en de kuststreek onze galerie vinden vanuit interesse voor het werk van een bepaalde kunstenaar. Ook door consequent bij ons concept te blijven en te kiezen voor inhoudelijk sterke, verrassende en kwalitatieve tentoonstellingen blijven meer en meer kunstliefhebbers

Foto: Peter Stuijk.

'Bezoekers vertellen mij soms dat ze bij ons op een andere manier naar de kunstwerken kijken'

heel het jaar door terugkomen. En uiteraard in de zomermaanden, tijdens het kunstenfestival in Watou, worden we ontdekt door veel nieuwe bezoekers."

Hoe kijkt u naar de kunstmarkt? Zijn er trends die u inspireren of beïnvloeden?

"Ik volg de kunstmarkt wel, maar eerder op afstand. We worden allemaal beïnvloed door trends. Ze worden via sociale media door de grote spelers extra gecultiveerd. Kunststromingen vind ik inspirerend en zijn een weerspiegeling van wat er leeft in onze maatschappij. Boeiend en relevant om inhoudelijk goede tentoonstellingen samen te stellen. Maar ik wil het graag ruimer zien en daar heel bewust mee omgaan om bij mijn eigen gevoel te kunnen blijven."

Zijn er samenwerkingen met andere galeries/curatoren?

"Ik geloof persoonlijk heel hard in professionele samenwerkingen. Bij de start van de galerie hebben we Els Wuyts als curator aangesteld, wat een boeiende ervaring en leerschool was. Met De Queeste Art in Abele hebben we zoveel mogelijk een gelijktijdige agenda voor onze expo's. Op deze manier kunnen de kunstliefhebbers in regio Watou op eenzelfde dag

twee galeries combineren met een bezoek aan Emergent in Veurne. Ook samenwerkingen met galeries uit de regio Gent en Antwerpen, zoals onder meer De Ziener, Kristof De Clercq, Valerie Traan en Gallery Sofie Van de Velde zijn vruchtbaar. We merken dat andere galeries geïnteresseerd zijn om met ons samen te werken, net omwille van het specifieke concept en de bijzondere context. Ook met de kunstenaars zelf bouwen we een sterke relatie op die verder gaat dan het moment van de expo. Er worden publicaties gemaakt en ook hiervoor werken we samen met externe kunsthistorici en curatoren. De rode draad is voor mij een streven naar professionele samenwerkingen die resulteren in een grotere erkenning voor de kunstenaars en de galeries."

Hilde Vandaele Gallery

Jean Godecharle en Tamara Van San: 'Confusion or Wonder' t/m 04-06

Groepsexpositie met Moataz Alqaissy, Hilde Overbergh en Leen Van Tichelen 01-07 t/m 30/07

Willy De Sauter 06-08 t/m 03-09

Watou

www.hildevandaele.com

Artik

In deze reeks zoomt COLLECT in op de plek van jonge kunstenaars in de hedendaagse (kunst)wereld. Waarom maakt hij of zij precies zo'n werk, waar komt de inspiratie vandaan en hoe ziet hij of zij de eigen positie in de kunstwereld? Deze maand: Artan Rushidi alias Artik (°2001, Namen).

TEKST: ELIEN HAENTJENS

FOTO: GUY KOKKEN

Met zijn intieme, geschilderde tafereelen op witte sneakers zocht en vond Artan Rushidi alias Artik de afgelopen drie jaar een persoonlijk, opvallend medium. "Als student architectuur werkte ik in de horeca om mijn leven te financieren. Toen die inkomsten wegvielen tijdens de pandemie, moest ik mezelf heruitvinden", vertelt hij. "Online stootte ik op het werk van internationale schoenenkunstenaars, en dat trok onmiddellijk mijn aandacht. Anders dan een doek is een schoen een driedimensionaal object dat je langs 360 graden kan bekijken. Dat maakt het boeiend. Intussen heb ik zelf zo'n 250 paar gecreëerd."

Naast meer commerciële exemplaren met bijvoorbeeld een terrazzolook of verwisselbare Nike-emblemen op basis van kleurrijk behangpapier en een paar voor *The Voice*-jurylid Typh Barrow creëert hij louter artistieke schoenen die bijvoorbeeld door de integratie van mozaïeken op de zool niet meer draagbaar zijn. Rushidi: "Hoewel elk exemplaar sowieso uniek is, voelde ik me oorspronkelijk helemaal geen kunstenaar. Intussen is dat helemaal omgedraaid: louter commerciële opdrachten boeien me minder en ik heb vooral zin om mijn artistieke pad verder te bewandelen. Dankzij de schoenen kan ik mijn emoties uiten en delen met andere mensen, terwijl dat met woorden vaak veel moeilijker is. Als kunstenaar kan ik ook veel verder gaan in wat ik zeg. Er zijn geen wetten, ik kan doen wat ik wil. Dat is een enorme luxe die bevrijdend werkt en waaraan ik veel waarde hecht. Bovendien vind ik het boeiend om het werk van andere kunstenaars te ontdekken." Tegelijk spelen net woorden een cruciale rol in zijn creatieproces. Geïnspireerd door persoonlijke gebeurtenissen of waarnemingen van onze wereld schrijft de jonge kunstenaar eerst lange teksten. Die kort hij vervolgens in tot gedichten van enkele regels. "Als ik zo'n ingekort stukje tekst lees, ontstaat er meteen een beeld in mijn hoofd", zegt hij. "Dat vertaal ik in een schets, en daarna naar de schoenen. Al weet ik op voorhand nooit helemaal zeker hoe het beeld er precies zal uitzien. Zo vertrok ik voor het eerder figuratieve paar *Ephémère* van de volgende tekst: 'À travers t'es pas, dans un excès d'éphémère et vide d'éternel. Les rides sur ma peau éduquées par le temps, pourtant toi, tu n'es que de passage...' Terwijl de geschilderde tafereelen achteraf bij de bezoeker een directe emotie triggeren, hecht ik ook veel belang aan de tekst die het tafereel

‘Als ik zo’n ingekort stukje tekst lees, ontstaat er meteen een beeld in mijn hoofd’

meer kan duiden. Bovendien geeft deze manier van werken me het gevoel dat ik geen enkel woord vergeet. Je zou het kunnen vergelijken met koken: eerst doe ik mijn boodschappen, en daarmee maak ik vervolgens een gerecht.”

JEUGDIGE PASSIE

Met creaties als *Loin des hommes* en *Le messenger du temps* verbeeldt hij persoonlijke, maar tegelijk universele gevoelens. “Ik ben in België geboren, maar bracht mijn jeugd door in Macedonië. Toen ik tien was, keerde ik terug. Als ik me eenzaam voel, en mijmer over mijn land van herkomst, doemen in mijn geest beelden van groene vlakten en bergen op”, vertelt Rushidi. “Die heb ik vertaald in een paar meer abstract beschilderde sneakers met de bijbehorende tekst: ‘À la recherche du

‘Monde d’imposture. Habitant derrière son apparence. Je n’ai jamais vraiment rencontré quelqu’un. Alors, je rêve d’un monde où la beauté de l’âme traverse la peau. Car la beauté physique est une vraie malédiction dans la nôtre’, 2023, acryl leerverf, uniek werk. Prijs € 650.

soleil, quand le monde ne convient plus, ainsi soit-il, mon petit secret’. In *Le messenger* roep ik het beeld op van een wolk die enerzijds licht, zacht en mooi is, maar anderzijds ook zwaar is en een schaduw over jou kan werpen. Ook de notie van tijd en de manier waarop die sneller of net trager voorbij lijkt te gaan op basis van je eigen gemoedsgesteldheid zit in dat gedicht verwerkt.”

Terwijl hij vroeger onzekerder was en zich verloren kon voelen als hij voor een wit blad zat, is dat hoe langer hoe minder het geval. Rushidi: “Ik heb steeds minder schrik om me bloot te geven, en voel me ook vrijer om te verbeelden wat ik écht denk. Dat ik op die manier mezelf kan laten zien, doet me plezier. Al breng ik soms ook gewoon een ode aan schilderkunstige helden zoals Vincent van Gogh, René Magritte of Jean-Michel Basquiat.”

Gedreven door jeugdige passie organiseerde de kunstenaar in november een eerste solotentoonstelling bij het gastronomische restaurant Moment in Luik. Intussen werkt hij aan twee ambitieuze projecten: de tentoonstelling *Ailleurs*, met werk op basis van zijn eigen gevoelens, en *Brut*, waarbij hij werk creëert op basis van verhalen van mensen die in onze maatschappij vaak minder zichtbaar zijn, zoals kinderen met een handicap of daklozen. “Ik weet nog niet exact wanneer ik erin zal slagen om die twee projecten te realiseren, maar ze liggen me allebei nauw aan

het hart. Met *Brut* toon ik dat iedereen het recht heeft om te bestaan. Terwijl ik voor *Ailleurs* elk vrij moment net aan heel persoonlijke teksten schrijf. Op basis daarvan wil ik honderd unieke sneakerparen creëren, maar ook foto’s en video’s maken, en zo alle zintuigen van de bezoekers aanspreken.”

Met zijn draagbare kunstwerken spreekt Artan Rushidi momenteel een breed publiek aan. Adolescenten kopen de schoenen om ze te dragen, maar sommige klanten kopen ze louter en alleen als verzamelobject. “Vanzelfsprekend willen zij niet dat de schoenen beschadigd raken”, zegt hij. “Hoewel je alle beschilderde schoenen in principe kan dragen, zie ik ze zelf ook steeds minder als een functioneel object. Ooit hoop ik ze in een galerie tentoon te stellen. Naast het driedimensionale en verrassende karakter hou ik van de connotatie met vooruitgang, dynamiek en stappen. Bovendien kan ik spelen met de texturen en materialen en zijn de mogelijkheden eindeloos. Schilderen op witte sneakers geeft mede vorm aan mijn identiteit als kunstenaar.”

SURFEN

www.artikcustom.com
@artikustom

‘À travers t’es pas, dans un excès d’éphémère et vide d’éternel. Les rides sur ma peau éduquées par le temps, pourtant toi, tu n’es que de passage...’, 2022, acryl leerverf, uniek werk. Prijs € 1.100.

Bertien van Manen

Intiem zelfportret

Bertien van Manen, *Camy, Cumberland, Kentucky, 1996*. © de kunstenaar.

Gluckauf, de tentoonstelling van fotograaf Bertien van Manen, presenteert beelden die merendeels nooit eerder te zien waren. De expositie vindt plaats in museum SCHUNK in haar geboortestad Heerlen, waar ze als dochter van een ingenieur graag een kind van mijnwerkers had willen zijn.

TEKST: JEAN-MARC BODSON

In de catalogus horend bij de tentoonstelling *Gluckauf* vertelt Bertien van Manen (°1942) aan Marcia Luyten dat ze op haar vele reizen naar Rusland overnachtte bij onbekenden, telkens als dat kon: “Vaak lieten de mensen mij in hun bed slapen. Op een keer, in Siberië, was het bed van een vrouw nog warm van haar eigen lichaam. Ik was enorm dankbaar. Buiten was het immers min vijftien graden en ik had het erg koud. Vandaar trouwens dat er in het midden van de kamer een rij bedden stond, vlak bij de kachel. Ik weet nog heel goed hoe ik me in dat bed nestelde.

(...) Het was heerlijk.” Misschien besepte de Nederlandse fotograaf toen, medio jaren negentig, nog niet dat ze – indirect – haar grootste wens als kind waarmaakte, om aanvaard en zelfs geadopteerd te worden door haar schoolvriendinnen, allen afkomstig uit een mijnwerkersgezin, zo compleet anders dan dat van haar. Haar vader was een mijningenieur. Haar opvoeding was typerend voor die van de gegoede burgerij: streng en weinig hartelijk. Tegenwoordig herinnert Van Manen zich dat ze indertijd wenste dat haar vader ook een mijnwerker was geweest, zodat ze in een veel kleiner

Ze stapte over van zwart-wit op kleur om te ontsnappen aan de stereotiepe beelden over het arbeidersmilieu.

huis zouden wonen, met een groot gezin, geschaard rond de moeder in de keuken. Gevangen als ze zich voelde in haar sociale milieu droomde ze van een leven als arbeider. Na Franse taal en literatuur te hebben gestudeerd, trouwde ze met advocaat Willem van Manen. Ze kregen samen kinderen en wat later begon ze aan een carrière als modiefotograaf. Ze oogstte waardering met haar werk en verdiende zelfs zeer goed haar brood. Een passie was het evenwel niet. Dit duurde tot in 1975, toen iemand haar het cultboek *The Americans* van Robert Frank liet zien. Deze fotograaf verkoos de authenticiteit van het moment boven voorspelbaar mooie plaatjes.

ON THE ROAD

Net als Robert Frank en zijn vriend Jack Kerouac ging Bertien van Manen op weg. Dat was meteen ook het begin van een heel ander leven. In de jaren zeventig deed ze ervaring op met reportagefotografie. Een eerste buitenlandse reis ging naar de Hongaarse hoofdstad Boedapest, waar ze het dagelijks leven onder het communistische regime vastlegde. Vervolgens richtte ze haar lens op Turkse en Marokkaanse vrouwen die als migranten in Nederland woonden. Uiteindelijk reisde ze ook naar Rusland, waar ze haar eigen methode ontwikkelde: ze bleef soms maandenlang ter plaatse, om zich helemaal onder te dompelen in het lokale leven, zoals een etnograaf dat zou doen. De laatste twee decennia van de 20e eeuw bleef ze trouw aan die methode. Ze verdiepte zich toen in het leven van de mijnwerkers-gemeenschappen, eerst in West Yorkshire, daarna in Siberië, na de ineenstorting van de Sovjet-Unie, en uiteindelijk ook in de Appalachen, in de Verenigde Staten. Al die jaren werkte ze met een 35 mm-toestel, dat niet meteen in het oog van haar gastheren

Bertien van Manen, *David and his aunt, West Virginia, 1985*. © de kunstenaar.

Bertien van Manen, *Sheila, Wakefield, Yorkshire, 1979*. © de kunstenaar.

en -vrouwen sprong. Ze stapte over van zwart-wit op kleur om te ontsnappen aan de stereotiepe en dramatiserende beelden van de maatschappelijke realiteit in het arbeidersmilieu dat ze altijd heeft geportretteerd, vanuit het perspectief van het warmhartige en gastvrije gezin waar ze als kind deel van wilde uitmaken. Indirect is het dus ook een zelfportret. *Gluckauf* is wat mijnwerkers elkaar toewensten en betekent 'kom veilig boven'. Het is nu ook de titel van een boek en vooral van een tentoonstelling, in Heerlen, de geboortestad van een nu 81-jarige vrouw die laat zien hoe ze haar hele leven lang, zelfs toen ze duizenden kilometers verder zat, voortdurend aan hen dacht.

BEZOEKEN

Bertien van Manen. *Gluckauf*
SCHUNK Glaspaleis
Heerlen
www.schunck.nl
t/m 03-09

LEZEN

Bertien van Manen, *Gluckauf*, met teksten van Marcia Luyten, Fabian de Kloe, Patricia van den Ende en Bertien van Manen, Fw:Books, Amsterdam, 2023, ISBN: 9789083285849, € 45.

‘Dit partnership had met niemand anders gekund’

Gillis Goldman Fine Art, de gerespecteerde Brusselse galerie gespecialiseerd in laat 19e-eeuwse en vroeg 20e-eeuwse kunst, is overgenomen door Agnews uit Londen. Zorgt dat voor een smaakwissel? Of mogen we nog meer museale kwaliteit verwachten? Een gesprek met Eric Gillis en Noémie Goldman.

TEKST: THUIS DEMEULEMEESTER
FOTO'S: JANA POLLET

Het was een verrassing van formaat: net vóór TEFAF Maastricht opende in maart, kondigde de Brusselse galerie Gillis Goldman Fine Art aan dat ze opgingen op in de structuur van Agnews. Deze galerie in Londen, opgericht in 1817, moet in de eerste plaats voor financiële armslag en stabiliteit zorgen. Maar onder die nieuwe paraplu komen ook nieuwe groeimogelijkheden voor Eric Gillis en Noémie Goldman, geassocieerd sinds januari 2021. Bovendien mogen ze onafhankelijk blijven werken van het Londen- se moederhuis. De galerie in de Wolstraat, waar Patrick Derom vroeger zat, hoeft noch te sluiten, noch hun specialiteit bij te

sturen. Prentkunst, sculpturen, schilderijen en werken op papier uit de 19e en vroege 20e eeuw: hun wereldwijde cliëntèle kan nog steeds pareltjes verwachten, maar dan onder de vlag 'Agnews Works on Paper'.

Wat heeft jullie gemotiveerd om op te gaan in de structuur van Agnews? Jullie hadden in tien jaar tijd in Brussel als galerie toch een duidelijke eigen identiteit opgebouwd?

Eric Gillis: "In een decennium hebben we inderdaad erg veel kunnen realiseren en onze naam, identiteit en smaak relatief snel kunnen opbouwen. We deden belangrijke verkopen, legden een mooie stock aan en

‘Wij oefenen een beroep uit dat zijn imago tegen heeft, terwijl wij juist heel ver gaan in onze ethiek’

NOÉMIE GOLDMAN

werden meteen toegelaten op TEFAF. De voorbije jaren werkten we al vaker samen met Agnews, onder meer voor expo's en gezamenlijke aankopen. De nieuwe eigenaar sinds 2013, Lord Anthony Crichton-Stuart, wil graag een nieuwe generatie aan boord, zodat die het verhaal kan verder zetten. Agnews was vroeger gekend als handelaar in gravures en oude prenten, maar in dat domein was de galerie al ruim dertig jaar niet meer actief. Door ons binnen te halen hebben ze die expertise opnieuw in huis, naast onze ervaring met 19e- en 20e-eeuwse werken.”

Noémie Goldman: “Nu hebben we meer armslag op de kunstmarkt, die zeer competitief is geworden. De transitie verraste veel mensen op TEFAF, zeker omdat we er meteen twee verschillende stands hadden: Agnews en Agnews Works on Paper, onze divisie. Maar iedereen die we spraken, vond het een logische move qua strategie en identiteit. Dit partnership had met niemand anders gekund. Onze smaak ligt erg dicht bij elkaar. En ook menselijk zitten we op dezelfde lijn.”

Was de overname dringend? Zat Gillis Goldman in financieel zwaar weer?

EG: “Nee, maar ik vond dat we financieel gelimiteerd raakten. Regelmatig moest ik daardoor belangrijke aankopen laten passeren. Die kansen wou ik niet meer missen. Agnews kan zich permitteren iets lang in stock te houden. Die luxe hadden Noémie en ik voordien niet. Aandeelhouder ben ik nog niet, maar dat is op termijn wel de bedoeling. Het engagement is sowieso op lange termijn.”

Zal je dan wel in Brussel kunnen blijven? Of moet je terug naar Londen, waar je ooit in het British Museum werkte?

EG: “We hoeven onze locatie, specialisatie, smaak of positionering niet te veranderen. Ik heb alle autonomie die ik maar kan wensen. Maar we zullen nog meer kwaliteit kunnen bieden. We blijven in

Eric Gillis: 'We schuiven inderdaad iets meer op richting de 20e eeuw. De werken van Chaim Soutine en Lucian Freud op TEFAF waren een voorproefje.'

Brussel, al is er in de galerie relatief weinig passage. Maar we verkopen toch vooral op beurzen en rechtstreeks aan musea, niet aan galeriebezoekers. Ik hou eerlijk gezegd niet zo van het sociale of mondaine aspect van de kunstwereld. Toeristen die je galerie komen binnenvallen: het is gewoon mijn ding niet. Daarom mag voor mij TEFAF een stuk korter zijn. De belangrijkste verkopen doe je de eerste dagen, de rest is voor passanten.”

Op de recentste TEFAF toonden jullie werk van Lucian Freud. Wil Agnews of Agnews Works on Paper net zoals Galerie De Jonckheere opschuiven van oude meesters naar moderne, naoorlogse kunst?

EG: “We schuiven inderdaad iets meer op richting de 20e eeuw. De werken van Chaim

Soutine en Lucian Freud op TEFAF waren een voorproefje. We brengen binnenkort ook een tekening van Edward Hopper op de markt. Maar verwacht niet dat we plots een *Concetto Spaziale* van Lucio Fontana gaan tonen. We blijven trouw aan onze smaak.”

Op TEFAF boden jullie werken van Franz von Stuck, de Duitse kunstenaar-architect voor wie Adolf Hitler een bijzondere appreciatie had. Hoe zwaar weegt zo'n nazi-erfenis in jullie galerieprogramma?

NG: “Het klopt dat Hitler een werk van Von Stuck in zijn bureau had hangen. Maar dat maakt hem toch nog geen fascistische of antisemitische kunstenaar? Hij stierf in 1928 en participeerde nooit actief aan het nazisme. Trouwens, als we alle artiesten moeten cancellen van wie nazikopstuk Hermann

De wereldwijde cliëntèle van Eric Gillis en Noémie Goldman kan nog steeds pareltjes verwachten, maar dan onder de vlag 'Agnews Works on Paper'.

'Als we alle artiesten moeten cancellen van wie nazikopstuk Hermann Göring hield, blijft er niet veel over'

NOÉMIE GOLDMAN

Göring hield, dan blijft er niet veel over."

EG: "Emil Noldes verhaal is ambiguer. Hij werd effectief op een bepaald moment gelinkt aan het naziregime. Dus werken uit die periode zal ik niet aanbieden. Maar vroeger tekeningen uit de periode 1900-1910 kunnen dan weer wel. Kijk, in Paul Gauguins leven verliep ook niet altijd alles even koosjer, zeker niet met de moraal van nu. Maar moeten we hem dan afschrijven? Ik wil toch pleiten voor wat nuance. Schilderijen van de belangrijke 19e-eeuwse Franse kunstenaar Jean-Louis Forain verkoop ik niet meer, omdat hij een gepatenteerde antisemiet was. Maar ik verkoop nog wel Degas, die een openlijk 'mea culpa' sloeg over zijn Jodenhaat. Je moet dat zaak per zaak bekijken."

NG: "En je moet vooral niet vergeten dat de kunstwerken zelf ook een verhaal vertellen. In een museum kun je een 'verbrand' kunst-

werk tonen, zolang je er een genuanceerde disclaimer bij plaatst. Ik zou het fout vinden om nooit meer werk van Italiaanse futuristen tentoon te stellen. De maatschappelijke context waarin die kunstenaars toen werkten is heel boeiend. Ook al draagt hun werk de kiem van het fascistische gedachtegoed."

In het jubileumboek van de Belgische Kamer van Antiquairs (ROCAD) getuigde u over een cruciale deal in 2012: u verkocht een tekening van Goya aan Leon Black. Intussen is die Amerikaanse topverzamelaar op de zwarte lijst beland door grensoverschrijdend gedrag en zijn band met Jeffrey Epstein. Hoe gaat u daarmee om? Is hij nog steeds klant?

EG: "Eerlijk gezegd weet ik er het fijne niet van. Maar we hebben eigenlijk nooit veel aan hem verkocht."

NG: "Dat is het voordeel van onze kleine galeriestructuur: we kunnen ons de luxe permitteren om te kiezen met welke soort klanten we werken."

Op TEFAF hingen op de twee stands van Agnews opvallend veel werken van Maurice Denis. Ook in jullie galerie in Brussel hangt een mooi ensemble, waaronder een monumentale olieverschets. Wat maakt de Franse Nabis-kunstenaar zo begeerd?

NG: "Een tak van de familie werkt momenteel aan een catalogue raisonné. Elk jaar financieren ze een deel van die publicatie door werken te verkopen. Ik help hen daarbij. Deze olieverschets voor *La Vierge à l'Ecole* is met ongelofelijk veel bravoure geborsteld. Veel vrijer dan het relatief stijve schilderij dat in de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten hangt. Dit werk zal trouwens ook in een museum belanden: het is aangekocht door een Amerikaanse verzamelaar die het in depot zal geven aan het Musée de Montmartre in Parijs."

Hoe is het percentage verdeeld tussen particuliere en museale verkopen?

EG: "Sinds de oprichting van de galerie verkocht ik 33% van de werken aan musea wereldwijd. Maar dat cijfer schommelt nogal. Vorig jaar was het bijvoorbeeld 53%, momenteel zitten we op 41%. In de VS is 32% van de verkopen museaal, over de afgelopen elf jaar gespreid."

Houden museale verkopen geen risico in, aangezien je wellicht vaak langer moet wachten op beslissingen of geld?

‘Wat nu waardeloos is, wordt binnen honderd jaar misschien verzameld’

ERIC GILLIS

NG: “Zoeken naar werken van museale kwaliteit is onze specialiteit. Eric en ik hebben voorheen in de museumwereld gewerkt. We weten hoe het beslissings- en betalingsproces verloopt bij musea en hoe aankoopcomités functioneren. Er is een groot verschil tussen Europese en Amerikaanse musea, die private entiteiten zijn. Zij beslissen doorgaans sneller. We weten ook precies wat ze zoeken. In Philadelphia kopen ze momenteel bijvoorbeeld werken van ondervertegenwoordigde kunstenaars, zoals vrouwen of Afro-Amerikanen, aan.”
EG: “En we kennen de sleutelpersonen in de museumwereld, zeker in de departementen ‘Prints and Drawings’. Ik ben gespecialiseerd in oude prenten: een domein waar nauwelijks nog verzamelaars in actief zijn.”

Hebben jullie niet het perfecte profiel om een museum te leiden?

EG: “Het ritme van de kunstmarkt ligt ons beter dan dat van de museumwereld: snel projecten opzetten, deals rondkrijgen, ontdekkingen doen.”

Het Whitney Museum in New York wil zeven werken verkopen, waaronder een Edward Hopper van tien miljoen dollar, om nieuwe aankopen te kunnen doen. Staan jullie daarachter?

EG: “Ik ben daar eigenlijk tegen, want hoe selecteer je de werken die je wil afstoten? Smaken evolueren zo snel. Wat nu waardeloos is, wordt binnen honderd jaar misschien verzameld. Maar als je, zoals de Bibliothèque Nationale de France, dertien miljoen prenten hebt, is pakweg acht miljoen misschien ook al voldoende. Kun je dan niet beter een deel verkopen en met dat vrijgekomen geld iets beters doen?”

NG: “Zo’n verkoop gebeurt meestal niet uit luxe. Het is vaak een kwestie van overleven. Zonder die inkomsten mogen ze de boel sluiten.”

Als kunsthandelaars lijkt jullie reputatie smetteloos. Stoort het jullie dat de kunsthandel in het algemeen in een negatief daglicht staat?

NG: “In de pers komt de kunsthandel over als een duistere wereld, waar moraliteit ver te zoeken is. Als je er iets over leest, gaat het vaak over vervalsingen, witwaspraktijken of zwendel. Eric en ik oefenen een beroep uit dat zijn imago tegen heeft. Terwijl wij juist heel ver gaan in onze ethiek. In de jaren zeventig en tachtig was een generatie kunsthandelaars actief, die het daar veel minder nauw mee nam. Zo is het idee gegroeid dat de kunsthandel een soort Far West was, waar alles mogelijk is. En dat heeft de perceptie over ons metier echt geen goed gedaan.”

EG: “Daardoor is in Europa een breuk ontstaan tussen de universitaire wereld, de museumwereld en de kunsthandel. In Europa worden handelaars aangezien voor duivels. In opleidingen kunstgeschiedenis komt de TEFAF zelfs niet aan bod. Terwijl in Amerika elke museumconservator de datum van die beurs een jaar op voorhand vrijhoudt. Het respect voor kunsthandelaars is daar veel groter, zeker als je uit het oude continent afkomstig bent.”

www.gillisgoldman.com
www.agnewsgallery.com

Eric Gillis is gespecialiseerd in oude prenten. 'Een domein waar nauwelijks nog verzamelaars actief zijn.'

Anna Boch

Opnieuw voor het voetlicht

Anna Boch, *En juin*, 1894, olieverf op doek, 139 x 92 cm. Collectie van de Belgische Staat, gedeponereerd door de Franse Gemeenschap van België in het Museum voor Schone Kunsten te Charleroi.

In België was Anna Boch, die vanaf 1880 debuteerde met haar kunst, lange tijd een van de bekendste vrouwelijke schilders. In de loop van de 20e eeuw raakte ze echter op de achtergrond. De tentoonstelling in het Oostendse Mu.ZEE herstelt haar nu in ere en geeft deze veelzijdige kunstenaar wellicht tot zelfs buiten de landsgrenzen de bekendheid die haar toekomt.

TEKST: GILLES BECHET

De familienaam klinkt bekend, de voornaam al veel minder. Verschillende generaties lang werd de naam Boch in België geassocieerd met faience, met de kenmerkende blauwe motieven. Vaatwerk van Boch was te vinden op vrijwel elke Belgische tafel. Anna Boch (1848-1936) was de dochter van Victor Boch, medeoprichter van de manufactuur Royal Boch in La Louvière. Ze leunde aan bij het impressionisme en was lid van de avantgardistische groep Les XX. In het België van eind 19e eeuw was ze een van de bekendste vrouwelijke schilders. Tegenwoordig krijgt ze langzamerhand weer meer aandacht en men heeft nu ook een andere kijk op deze sterke persoonlijkheid. Deskundige Virginie Devillez, de curator van de tentoonstelling in Mu.ZEE in Oostende: “Je kunt haar nu gewoon zien als kunstenaar, niet louter als vrouwelijke schilder. Ze ontwikkelde een zeer persoonlijke postimpressionistische stijl, maar wat mij ook opvalt aan haar werk, en wat wellicht in haar tijd wellicht onbelicht bleef, is de sociale dimensie ervan.”

Anna Boch, *Les falaises de l'Estérel*, ca. 1910, olieverf op doek, 86 x 120 cm. Privéverzaming, Brussel. Foto: Vincent Everarts.

Bochs oeuvre telt inderdaad weinig schilderijen die je, gezien haar komaf, toch zou verwachten: afbeeldingen van het onbezorgde leven van de gegoede burgerij, zoals een dame in het wit met parasol, gebruikt als reclamebeeld voor de tentoonstelling in Oostende. “Ze woonde vlak bij de fabriek van haar familie, in La Louvière, en had contact met de arbeiders. Ze beeldde vaak werkende vrouwen, vrouwen van vissers en boerenmeiden af”, vertelt Devillez. “Ze schilderde mensen uit de arbeidersklasse, die aan het werken of aan het rusten waren.” De kunstenaar was ook dol op reizen en schilderen in de openlucht. Een speciaal onderdeel van de tentoonstelling is gewijd aan schilderijen van de kliffen van het Zuid-Franse bergmassief Estérel. Op reis was zij evenzeer in haar element als in haar atelier.

MANNELIJK PRIVILEGE

Anna Boch begon vrij laat te schilderen. In het bevoorrechte milieu waartoe ze behoorde maakten muziek en tekenen deel uit van het dagelijks leven. Wanneer ze zich

verplaatste, samen met haar broer en vader, had ze altijd een schetsboekje bij zich. In tegenstelling tot haar broer Eugène, zelf ook een schilder, was ze nooit in staat gesteld naar de kunstacademie te gaan. Toen was dat nog een mannelijk voorrecht. Devillez: “Dus ging ze op zoek naar privéleraren. Een ervan was Isidore Verheyden. Al snel werd ze meer dan een leerlinge: ze raakten ook bevriend en zouden zo’n tien jaar samenwerken. Daarnaast stak Boch veel op van Théo Van Rysselberghe, die eveneens deel uitmaakte van Les XX en haar hielp meer licht in haar schilderijen te brengen en haar stijl een divisionistische en postimpressionistische toets te geven.”

Dit alles nam een zekere tijd in beslag. Toen Boch werd toegelaten tot Les XX was ze dan ook al 37, terwijl haar broer en Octave Maus, haar neef, al lid waren op hun twintigste. Ze bleef schilderen tot aan het einde van haar leven. Schilderen was gewoon haar leven. Ze ontwikkelde een heel eigen stijl, waarbij ze met één strek penseelde en zeer karakteristieke kleurtoetsen gebruikte, zoals lila met

Anna Boch leunde aan bij het impressionisme en was lid van de avant-gardistische groep Les XX.

een zweem van roze. Dat roze tref je zelfs aan in het gras op haar schilderijen. “Toen Anna op de pointillistische en postimpressionistische toer ging, werd ze daardoor in België nog scheef aangekeken”, weet Devillez. “In haar briefwisseling lezen we echter dat ze bijzonder blij was, omdat de pers haar eindelijk niet langer rangschikte onder de navolgers maar zag als een vernieuwer.” Schilderen was voor Anna Boch een onstillbare passie, maar ook het werk van andere schilders passioneerde haar. Ze

Anna Boch, *Chaumière en Flandre*, ca. 1891, olieverf op doek, 75,5 x 107,5 cm. Collectie Lucien Arkas. Foto: Hadiye Cangokce.

Portret van Anna Boch aan de ezel. Privéverzameling, Binche. Foto: Vincent Everarts.

‘Ze schilderde vaak mensen uit de arbeidersklasse, die aan het werken of aan het rusten waren’

VIRGINIE DEVILLEZ

vergaarde een van de grootste collecties uit die tijd. Haar artistieke fijngevoeligheid blijkt alleen al uit het feit dat ze nooit een werk van een overleden kunstenaar kocht, behalve één schilderij van Seurat, een jaar na zijn overlijden. Ze is ook de enige die ooit een schilderij van Vincent van Gogh kocht tijdens zijn leven. Het gaat om *De rode wijngaard*, gekocht voor vierhonderd Franse frank, en thans te zien in het Poesjkinmuseum in Moskou. Devillez: “Via haar collectie stond ze in direct contact met de kunstenaars van haar tijd. Ze evolueerde bijzonder snel, onder invloed van wat ze te zien kreeg. Zo hanteerde ze onder invloed van Isidore Verheyden een wat klassiekere stijl, met kleuren die aanleunden bij het realisme. Na een topwerk van James Ensor, *Russische muziek*, te hebben gekocht, schilderde ze een portret van een vrouw in een interieur dat duidelijk de invloed van Ensors schilderij verraadt. Dat gold ook voor *De arrestatie* van Jan Toorop, een werk dat haar inspireerde tot een schilderij van een menigte. De Gauguin uit haar collectie, die zou worden tentoongesteld, vertoont een opvallende verwantschap met een schilderij van haar hand, nu te zien in het Stedelijk Museum in Amsterdam. En dan was er natuurlijk ook de ontdekking van het divisionisme van Seurat en Signac, dat voor een merkbare verandering van haar palet zorgde.”

De waarde van Anna Boch

Als belangrijke figuur van het Waalse impressionisme kende Anna Boch tijdens haar leven slechts een betrekkelijk succes en had ze moeite om de goedkeuring van haar tijdgenoten te krijgen. Anderzijds verwierf ze een groot aantal werken, vooral van jonge kunstenaars, waardoor ze een van de belangrijkste collecties impressionistische schilderijen van haar tijd bijeenbracht. Haar werk heeft een voorzichtige reputatie, ondersteund door een aantal opmerkelijke tentoonstellingen en de aanwezigheid van haar werk in belangrijke instellingen, met name het Poesjkin Museum in Moskou en het Musée d’Orsay in Parijs. Daarom is het veilig te veronderstellen dat dit in waarde zal stijgen dankzij de komende retrospectieve in Oostende. Haar schilderijen worden vooral in België verkocht, hoewel ze in heel Europa te vinden zijn. Ze zijn tussen 500 en 40.000 euro waard, terwijl haar tekeningen en aquarellen voor bedragen tussen 200 en 1.500 euro verkocht worden. Aangezien Boch veel in Europa heeft gereisd stellen haar werken vaak landschappen voor, zoals *Port de Méditerranée*, een werk in olieverf op doek dat met 42.000 euro als veilingrecord geldt, verkocht op 26 oktober 2016 door Aguttes bij Drouot. Een soortgelijk werk werd voor 15.000 euro verkocht door MJV Soudant in Gerpines op 16 mei 2021. Op 29 januari van dit jaar behaalde hetzelfde veilinghuis 6.200 euro voor *Prairies aux foins et aux vaches*, terwijl het Brusselse veilinghuis Horta op 20-04 14.000 euro noteerde voor *Un quai à la Rochelle*, maar slechts 2.500 euro voor *Cortège de voitures arrivant à l’église*, dat op 24 april werd verkocht. (cd)

'Men kan haar nu gewoon zien als kunstenaar, niet louter als vrouwelijke schilder'

ONTDEKKINGEN

Veel werken van Anna Boch bevinden zich nog altijd in privécollecties of bij haar nazaten. De tentoonstelling in het Mu.ZEE is dan ook grotendeels te danken aan de bijdrage van haar familie, zowel in België als in Duitsland, in Mettlach, waar het hoofdkantoor van Villeroy & Boch is gevestigd. Belangrijk is ook de inbreng van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, die vrijwel het volledige legaat van Boch uitlenen voor de tentoonstelling. Musée d'Orsay leent dan weer het door Van Gogh geschilderde portret van Eugène Boch uit. "Interessant is dat er veel werken te zien zullen zijn die niet voorkomen in de

overzichtscatalogus", zegt Devillez. "En er komen nog een heleboel bij, want al direct na aankondiging van de tentoonstelling lieten diverse mensen het Oostendse museum weten een werk van Anna Boch in bezit te hebben. Deze tentoonstelling biedt ons dus de kans nieuwe dingen te ontdekken. En dat kunnen we alleen maar toejuichen." Tegenwoordig is dat misschien niet zo bekend, maar aan het einde van de 19e eeuw genoot Anna Boch een bijzondere status. Ze was immers de enige vrouw binnen Les XX en La Libre Esthétique. Haar mannelijke collega's behandelden haar als een gelijke. Tussen 1895 en 1912 stelde ze een twintigtal keer werk tentoon. Devillez: "Aangezien ze uit een bevoorrecht milieu kwam, had ze een heel andere weg kunnen kiezen, zoals veel vrouwen in die tijd. Wat haar zo bijzonder maakt, is niet alleen haar talent, maar ook haar persoonlijkheid en zelfstandigheid. Wat ik opvallend vind aan haar carrière, is dat ze het initiatief tot tal van projecten nam." De kunstenaar speelde ook viool en piano en had een salon waar bekendheden als de violist, componist en dirigent Eugène Ysaÿe over de vloer kwamen. Ze was ook lid van een zangkoor dat bij haar thuis kwam

repereren. Bovendien begon ze al vroeg te fotograferen. "In de welgestelde kringen van die tijd was dat vrij courant, maar toch had ze een bijzondere feeling voor dit medium", vertelt Devillez. "Dat blijkt onder meer uit de portretten die men van haar nam. Ze wist haarfijn hoe ze zichzelf zo goed mogelijk moest presenteren. Men heeft ontdekt dat sommige van haar schilderijen gebaseerd zijn op foto's die ze had genomen." Door haar persoonlijkheid en bekendheid in academische kringen genoot Anna Boch ooit terecht erkenning en waardering. Hopelijk wordt zij, dankzij de tentoonstelling in Oostende, in onze tijd in ere hersteld.

BEZOEKEN

Anna Boch, een impressionistische reis

Mu.ZEE

Oostende

www.muzee.be

01-07 t/m 05-11

Anna Boch, *Berger et moutons*, 1896, olieverf op doek. Collectie van de Belgische Staat, gedeponereerd door de Franse Gemeenschap van België in het Museum voor Schone Kunsten van Charleroi.

Antwerpen

Inspirator der Hollandse meesters

Abel Grimmer, *Interieur van de kathedraal van Antwerpen*, 1600. © The Phoebus Foundation.

Museum Catharijneconvent brengt een indrukwekkende ode aan Antwerpen. Een groot aantal topstukken van Vlaamse en Hollandse meesters is in Utrecht te zien. Bottom line: zonder Antwerpen met zijn 16e-eeuwse kunstmarkt naar bijna moderne snit zou de bloei van de Hollandse schilderkunst in de 17e eeuw niet mogelijk zijn geweest.

TEKST: EWOUDE MIJNLIEFF

Frans Hals, *Vrouw met een zakdoek*, 1637. Hoort bij *Dubbelportret van man met een paar handschoenen*.
© The Phoebus Foundation.

Vanuit Amsterdam werd aan het begin van de 17e eeuw bezwaar gemaakt tegen de Antwerpse markthandel.

eerder was het de belangrijkste handelsmetropool van West-Europa. Voor het eerst ontstond een vrije kunstmarkt. De Antwerpse markt voor luxegoederen groeide gestaag, onder meer omdat steeds meer lokale vraag ontstond, de voorwaarden voor productie en handel gunstig waren (de Schelde!) en de stad de vele internationale handelscontacten koesterde.

Met de groei van luxegoederen nam in de tweede helft van de 16e eeuw de markt voor artistieke producten ook een spectaculaire vlucht in de Scheldestad. Anders dan vaak gedacht werd de meeste kunst vervaardigd voor de open markt en niet in opdracht, en bovendien veelal door kleinere meesters dan 'de grote twee' Peter Paul Rubens (1577-1640) en Antoon van Dyck (1599-1641), ondanks de centrale rol van hun ateliers en collecties. Maar de internationale uitstraling van deze meest vooraanstaande kunstenaars, zowel in het eigen verzamelen als in de verkregen opdrachten, was richtinggevend voor het kunstklimaat in Antwerpen. Daarnaast getuigden ook tal van 'konstkabinetten' van vooraanstaande verzamelaars uit de burgerij, veelal kooplieden, van de artistieke rijkdom van de stad.

OPSTAND EN VAL

En zo liep Antwerpen vooruit op de ontwikkelingen in de Noordelijke Nederlanden in de 17e eeuw. De komst van serieproductie en een vergaande specialisatie van de genres en subgenres geven hiervan blijk, zoals stillevens, landschappen, portretten en historieschilderkunst. En de talrijke openbare kunstverkopingen bevorderden de commercialisering en verfijning van deze markt alleen nog maar meer. Het beroep van kunsthandelaar werd lucratief en vele culturele agenten sprongen dan ook dankbaar in de ontstane lacune. De

Dat Antwerpen op een rijk artistiek verleden kan bogen, bewijzen de musea en collecties die de stad nog altijd herbergt. De Phoebus Foundation is er een van. Voor de tentoonstelling *Ode aan Antwerpen. Het geheim van de Hollandse meesters* in Museum Catharijneconvent, waar zón tachtig werken te zien zijn, leende de stichting genereus schilderijen uit: zeker de helft van de werken is van haar afkomstig. En wat is dan dat geheim van de Hollandse meesters? De expositie leert dat Antwerpen als voorloper een belangrijke rol heeft gespeeld in het rijke beeldende kunstklimaat van de 17e eeuw. Een eeuw

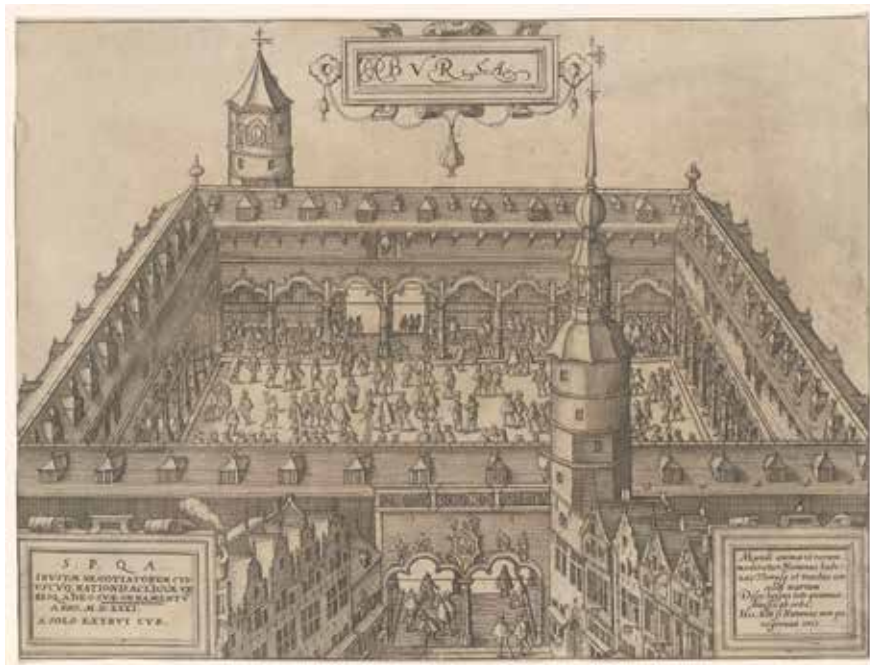
kunst volgt de handel, de handel de kunst. Het was pas als gevolg van politieke en religieuze veranderingen dat bewoners wegvluchten en een veilig heenkomen naar de Noordelijke Nederlanden zochten. De uitbraak van de Opstand in de Noordelijke Nederlanden in het laatste kwart van de 16e eeuw werkte aanvankelijk bepaald ontwrichtend voor de economie in de Zuidelijke Nederlanden. In 1585 veroorzaakte de Val van Antwerpen een definitieve scheiding tussen de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden, met een massale uittocht van vooral kunstenaars en kooplieden naar de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Daardoor stortte de Antwerpse kunstmarkt volledig in. En in Leiden, Haarlem, Rotterdam, Delft, Den Haag en met name Amsterdam ging het in Antwerpen ingezette proces 'gewoon' door, gedragen door de talrijke immigranten met veelal een hoogwaardige beroepsopleiding. Eenvoudig gezegd: zonder Antwerpen in de 16e eeuw geen Hollandse Gouden Eeuw – de discussie over de wenselijkheid van deze benaming daargelaten.

VRIJDAGHSMERCT

Behalve de meer officiële veilingen was er van oudsher een markt voor roerende zaken in Antwerpen die tot op de dag van vandaag wordt gehouden. In 1549 werd deze markt van oude kleren en meubels van de Grote Markt naar het nieuwe plein overgebracht. Later werden er ook

Jan Fyt, *Stilleven met patrijs en kleine vogels*, olieverf op doek, 46.4 x 36.2 cm. New York, Metropolitan Museum of Art, inv. nr. 71.45.

Kunstenaars bekeken steevast het aanbod op de vrijdagmarkt om daar eventueel op te kunnen inspelen.

Gezicht op de Handelsbeurs van Antwerpen in vogelvluhtperspectief. Anonieme prent, voor het eerst gebruikt in Lodovico Guicciardini, *Beschryvinghe van alle de Neder-landen, anderssins ghenoeemt Neder-Duytslandt* (...). Amsterdam (Willem Janszoon Blaeu) 1612. Gravure, 237 x 314 mm, Amsterdam, Rijksmuseum, in v. nr. RP-P-AO-17-30-2-2.

Jan Steen, *Het Sint Nicolaasfeest*, 1668. © Museum Boijmans van Beuningen.

Het merendeel van de verhandelde schilderijen betrof kopieën en atelierwerk.

op te kunnen inspelen. Maar soms werd er ook een echte grote verkoop afgehandeld, bijvoorbeeld een werk van de bekende stillevenschilder Jan Fyt, van wie op een goed moment een jachtstilleven zonder enige vooraankondiging voor maar liefst 390 gulden van eigenaar veranderde. Fyts schilderijen, waarin vooral de stofuitdrukking vaak van hoge kwaliteit was, vonden gretig aftrek onder verzamelaars in binnen- en buitenland. Maar het hoeft geen betoog dat het merendeel van de verhandelde schilderijen kopieën en atelierwerk betrof. Zelfs vanuit Amsterdam werd aan het begin van de 17e eeuw bezwaar gemaakt tegen de Antwerpse markthandel: een ware invasie van schilderijen uit Antwerpen zou de lokale markt al te zeer hebben verstoord, zo oordeelden vertegenwoordigers van het Sint-Lucasgilde aldaar.

onroerende goederen verhandeld. Tot op heden worden er inboedels verkocht. Het tegenwoordige Museum Plantin-Moretus, ondergebracht in het gebouw van de oorspronkelijke 16e-eeuwse drukkerij van Christoffel Plantijn, bevindt zich aan het plein: de huidige Vrijdagmarkt. In Antwerpen verkreeg het Sint-Lucasgilde in 1504 voor het eerst het recht om schilderijen in alle genres te verhandelen, zonder dat andere handelaren dit konden tegengaan. In 1540 vond de eerste openbare verkoop op de jaarmarkt in Antwerpen plaats. De drukbezochte traditionele vrijdagmarkten werden om mensen te trekken vaak aangekondigd met zoveel mogelijk ronkende namen van grote meesters. Kunstenaars zelf waren gewoon om op vrijdag over de markt te kuieren om met eigen ogen te aanschouwen wat het aanbod was en daar indien mogelijk zelf

Jacob de Formentrou, *Kunstkabinet*, gesigeneerd en gedateerd '1659' olieverf op doek, 75,3 x 112,1 cm. Royal Collections Trust, inv. nr. RCIN 404084.

Theodoor Boeyermans, *Antverpia pictorum nutrix*, 1665, 188 x 454 cm. Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, inv. nr. 23.

Invidia verzinnebeeldt hoe benijdenswaardig de voorspoed van de stad voor anderen kan zijn.

CONSTCAMERS

Het enige genre dat niet naar de noorderburen werd 'geëxporteerd' was dat van de 'constcamers'. Het is een typisch Antwerps genre, de weergave van een overvloed aan veelal imaginaire schilderijen en kunstvoorwerpen in een stadsinterieur. Het schilderij *Kunstkabinet* van Jacob de Formentrou (1620/25-na 1668) is een klassiek voorbeeld van een schilderijengalerij met als het ware 'thumbnails' van stijlen van verschillende meesters. Dergelijke karakteristieke schilderijen tonen een waaier van mogelijke stijlen die de kunstkenner in één stad kon verkennen, een uiting van de variatie van schilderijen, die net als veel andere luxeartikelen een belangrijk exportproduct waren, waardoor tegelijk het prestige van de stad Antwerpen werd verhoogd. Je zou bijna kunnen denken dat De Formentrous schilderij het resultaat is van een samenwerking tussen evenveel kunstenaars als er schilderijen zijn afgebeeld. Of dat werkelijk het geval is, is niet

met zekerheid vast te stellen. Hoe dan ook is het doek een vertoon van virtuositeit, een ware proeve van bekwaamheid. Opvallend is de dichtheid van schilderijen op de wanden, die niet overeenkomt met de werkelijkheid van die tijd. Zo'n ruimte zou je kunnen tegenkomen bij kunsthandelaars, maar niet bij verzamelaars.

DE KUNST AFKIJKEN

Niet alleen profiteerde de kunst van de handel in vooral luxeartikelen, zij maakte er ook zelf onderdeel van uit. Het belang van de (schilder)kunst voor de economie van de stad is in musea en verzamelingen over de hele wereld terug te vinden, ook de rijke archieven bezitten hiervan de schriftelijke neerslag. Dit komt kernachtig tot uiting in een schilderij van Theodoor Boeyermans in de collectie van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten. De kunstenaar, wiens vader ironisch genoeg nu juist uit Haarlem afkomstig was, vervaardigde dit grote doek ter decoratie van de Schilderskamer in de Handelsbeurs van de Scheldestad. Deze ruimte was juist in het voorafgaande jaar ter beschikking gesteld aan het Sint-Lucasgilde, het gilde der kunstenaars. Centraal staat de Antwerpse stedenmaagd Antverpia, die een tekening van een kind in de linkerhand in ontvangst neemt, terwijl een jongeling aan haar rechterzijde een schilderij toont. Dat wij vooral niet mogen vergeten waaraan de artistieke rijkdom van de stad te danken is, blijkt uit de positie van de stroomgod Scaldis

(de Schelde) rechts op de voorgrond, die ons als het ware de voorstelling in geleidt. Linksvoor zit een groepje kinderen die onder het toezicht van een aapje (Simiolus) aan het na-ape-n is: de basis voor de kunsten, de imitatio, het navolgen van andere grotere meesters. Dat men daarbij vooral aan de lokale helden moet denken, tonen de beeltenissen van Rubens en Van Dyck, die achter de zuil links zichtbaar zijn. De figuur Invidia (nijd) verzinnebeeldt hoe benijdenswaardig de voorspoed van de stad voor anderen kan zijn. Zo stelde Boeyermans de stedenmaagd, oftewel Antwerpen, als voedster der kunstschilders aan ons voor, zoals op de verhoging onderaan is te lezen: 'Antverpia pictorum nutrix.'

Sommige afgebeelde werken zijn niet op de tentoonstelling te zien.

BEZOEKEN

Ode aan Antwerpen. Het geheim van de Hollandse meesters

Museum Catharijneconvent
Utrecht
www.catharijneconvent.nl
t/m 17-09

Saint-Paul-de-Vence

Kunst in
een idyllisch
decor

Signac, Matisse, Chagall, Calder, Miró, Picasso: tal van kunstenaars hebben zich in het Zuid-Franse Saint-Paul-de-Vence gevestigd. aangetrokken door de warmte van zijn stenen, de eeuwenoude vestingmuren en het zachte licht. Al die grote en minder grote namen vielen voor de charme van dit middeleeuwse dorp en droegen zo zelf bij tot de mythevorming.

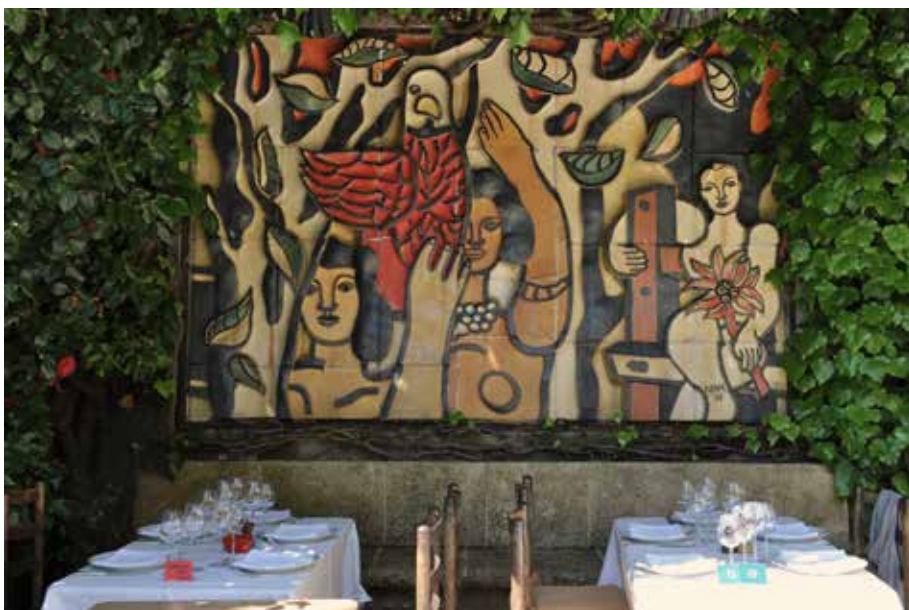
TEKST: GWENNAËLLE GRIBAUMONT

Stéphane Guiran, *Le rêve des neiges éternelles*, 2021. Collectie van de kunstenaar. Foto: François Fernandez.

Naambord van de Colombe d'Or, ontworpen door Jean-Michel Folon. © Office de Tourisme de Saint-Paul-de-Vence. Foto: Patrick Hertzog.

Een keramische muurschildering van Fernand Léger, in de tuin van de Colombe d'Or. Office de Tourisme de Saint-Paul-de-Vence. Foto: Patrick Hertzog.

Het op een rots gelegen Saint-Paul-de-Vence zou nooit zoveel beroemde kunstenaars hebben gelokt zonder zijn hartveroverende gezelligheid en dat legendarische etablissement: l'Auberge de La Colombe d'Or. Toen Paul en Titine Roux aan het begin van de jaren twintig van vorige eeuw hun bescheiden café-restaurant, Chez Robinson, openden, konden ze in de verste verte niet vermoeden dat hun zaak weldra een tot La Colombe d'Or herdoopte herberg zou worden, druk bezocht door kunstenaars. Paul Roux, een mecenas in hart en nieren, vergastte hen graag op een lekker maal, in ruil voor een van hun werken. Hij raakte bevriend met al zijn stamgasten: Matisse, Léger, Picasso, Calder, Braque, César, Chagall en tal van anderen. Het lag dan ook voor de hand dat het etablissement in amper enkele jaren uitgroeide tot een 'herberg-museum' en al snel wereldfaam genoot. In dit idyllische decor kon men dus ook genieten van prachtige kunstwerken. Jean-Michel Folon, die er geregeld werd verwelkomd door het gezin, schilderde het uithangbord, dat nog steeds te zien is boven de ingang. Meer dan dertig jaar lang was de Belgische kunstenaar verknocht aan dit dorp, dat hem de versiering toevertrouwde van de kapel van de Witte Penitenten, een gebouw uit de 17e eeuw dat in verval was geraakt. Jarenlang zat hij te broeden op een iconografisch programma, dat uiteindelijk pas na zijn dood

zou worden gerealiseerd. De kapel werd officieel ingewijd in 2008. Ze was opgevat als een totaalkunstwerk, waarbij de esthetiek van Folon gestalte kreeg met behulp van verschillende disciplines. Een en ander getuigt evenwel niet altijd van goede smaak. Het gewenste effect verzuipt soms in de overvloed aan motieven. Toch is dit een bezienswaardigheid die je op je bezoek aan het dorp graag meepikt.

MINIMAL ART EN CONCEPTUELE KUNST

Saint-Paul-de-Vence is nog steeds een plaats waar artistieke geschiedenis wordt geschreven. Zo is er onder meer een internationale kunstbiënnale. Sinds de eerste editie, in 2018, steunt dit evenement de kunst en kunstenaars, en creëert het een dialoog tussen hedendaagse kunst en het materiële en immateriële erfgoed van het dorp. Op de eerste editie werd werk van internationale kunstenaars gepresenteerd, op de tweede was dat werk van jonge kunstenaars, en op de derde kon men vier maanden lang werk bewonderen van kunstenaars die elk op hun heel eigen manier gestalte gaven aan hun speciale band met vogels. Met dit artistieke project wil men een zo breed mogelijk publiek warm maken voor hedendaagse kunst. Het dorp telt ook twee gerenommeerde stichtingen. De jongste is de Fondation CAB Saint-Paul-de-Vence. In amper twee jaar tijd is deze instelling uitgegroeid tot

La Colombe d'Or had beroemdheden als Matisse, Léger, Picasso, Calder, Braque, César en Chagall regelmatig over de vloer.

een belangrijke speler in het regionale circuit van de moderne en hedendaagse kunst. De stichting is ontstaan uit de passie die de Belg Hubert Bonnet koesterde voor de minimal art en zijn collectie. Ze is gevestigd in een prachtig gebouw uit de jaren vijftig, volledig gerenoveerd door de Franse architect en interieurontwerper Charles Zana. De stichting streeft in Zuid-Frankrijk hetzelfde doel na als haar tegenhanger in Brussel: de minimal art en de conceptuele kunst promoten via een dubbelprogramma. Naast het presenteren van de eigen collectie, organiseert zij thema- en seizoengebonden tentoonstellingen. Het gebouw van de stichting omvat verschillende tentoonstellingsruimten, een boekhandel-boetiek en een restaurant. Er zijn ook vier gastenkamers, omringd door een tuin met bomen, met uitzicht

Stefan Rinck, *Zonder titel*, 2021, kalksteen, 200 x 70 x 70 cm. Met toestemming van Semiose & Sorry We're Closed galleries. Foto: François Fernande.

Fondation CAB is een belangrijke speler in het regionale circuit van de moderne en hedendaagse kunst.

op de kaap van Antibes, en een demonterbare woning van Jean Prouvé. Het jaarprogramma is tweeledig: tot eind oktober kan het publiek er twee tentoonstellingen bijwonen, en van december tot maart verwelkomt de stichting nationale en internationale, bekende en beloftevolle kunstenaars, die er een tijd te gast zijn.

OORD VAN VREDE EN HARMONIE

De Fondation Maeght, gesloten wegens uitbreidingswerken, opent in de zomer opnieuw haar deuren. Deze instelling pakt telkens weer uit met opzienbarende initiatieven. Aan het begin van de jaren vijftig kochten Aimé en Marguerite Maeght een eigendom in Saint-Paul-de-Vence. Ze waren toen zwaar aangeslagen door het verlies van hun zoon Bernard. Om hun ver-

driet beter te kunnen verwerken, zetten ze een artistiek project op touw: in het dorp riepen ze een stichting in het leven die was gewijd aan moderne en hedendaagse kunst. Deze kreeg onderdak in een uniek gebouw, ontworpen door de Spaanse architect Josep Lluís Sert, in samenwerking met kunstenaars, met name Giacometti, Miró en Braque. De eerste stelde op de binnenplaats sculpturen op, de tweede creëerde een labyrint in een dialoog met de natuur en de derde ontwierp een groot bassin, met op de bodem daarvan vissen gemaakt van mozaïek. De Fondation Maeght opende haar deuren in 1954. Al bijna zes decennia draagt ze in sterke mate bij tot de artistieke uitstraling van Saint-Paul-de-Vence. Tegenwoordig telt haar prestigieuze collectie zo'n dertienduizend werken, van de grootste kunstenaars van de 20e eeuw, zoals Bonnard, Braque, Calder, Chagall, Giacometti, Kandinsky, Léger, Miró, Richier, Tal-Coat en Uzac. Ze omvat ook werken van hedendaagse kunstenaars. Het is een oord van rust, waar kunst, architectuur en natuur in volmaakte harmonie met elkaar zijn.

BEZOEKEN

Derde Internationale Biënnale van Saint-Paul-de-Vence

www.bis-art.com

03-06 t/m 01-10

Jean-Paul Riopelle. Parfums d'ateliers

Fondation Marguerite et Aimé Maeght

www.fondation-maeght.com

01-07 t/m 12-11

Niele Toroni. '864 empreintes de pinceau n°50' + Andrée Putman et les créateurs du mouvement moderne

Fondation CAB

www.fondationcab.com

t/m 29-10

La Colombe d'Or

www.la-colombe-dor.com

Stichting CAB, Saint-Paul-de-Vence. Foto: Antoine Lippens.

‘Het zuiderse licht, het klimaat en de schoonheid van de landschappen hebben kunstenaars altijd al gefascineerd, van Matisse en Bonnard tot Chagall en Picasso’

NICOLAS GITTON
FONDATION MAEGHT

Het ‘Eiffeltoren-syndroom’

We vroegen Nicolas Gitton, directeur van de Fondation Maeght naar zijn stichting en de aantrekkingskracht van Saint-Paul-de-Vence.

COLLECT: Waarom heeft Saint-Paul-de-Vence nog steeds zo’n sterke artistieke uitstraling?
Nicolas Gitton: “Het zuiderse licht, het klimaat en de schoonheid van de landschappen hebben kunstenaars altijd al gefascineerd, van Matisse en Bonnard tot Chagall en Picasso. Saint-Paul-de-Vence was dan ook altijd het brandpunt van die kunstscene, dankzij de gezellige sfeer die er heerst en de aanwezigheid van instellingen als de Fondation Maeght en het restaurant La Colombe d’Or. Ook buiten Saint-Paul heb je in de streek tal van vooraanstaande musea, zoals het Musée Matisse, het MAMAC, het Musée Léger, het Musée Picasso, het Musée Chagall.”

Hoe ziet u de toekomst van de Fondation Maeght?
“Momenteel zijn er werkzaamheden aan de gang om de tentoonstel-

lingsoppervlakte te verdubbelen. Onze stichting hanteert een zeer dynamisch beleid. Omdat we evenwel beschikken over een oppervlakte van slechts 750 m² moeten we de collectie onderbrengen in het magazijn telkens als we een tijdelijke tentoonstelling organiseren. De drie nieuwe zalen, die openen in juli 2024, voor de zestigste verjaardag van de stichting, zullen een nieuwe fase inluiden.”

Welke minpunten zou u willen verhelpen?

“De Fondation Maeght lijdt aan het ‘Eiffeltoren-syndroom’. We krijgen bezoekers van over de hele wereld over de vloer. Zo’n zeventig procent zijn buitenlanders, maar mensen uit de streek zelf zien we zelden. Ze denken dat het enkel voor toeristen is. We doen ons best om daar verandering in te brengen, door samen met onze tentoonstellingen ook concerten, workshops, voorstellingen en projecties in de openlucht te organiseren, om een nieuw publiek te lokken. Zo is er in de zomer, naast

onze tentoonstelling over Riopelle, onder meer een concert van Benjamin Biolay en een performance van de jonge choreograaf Noé Soulier.”

Nog een anekdote over het dorp of de kunstenaars?

“De stichting werd opgericht door Aimé Maeght, als herinnering aan zijn zoon Bernard, overleden aan leukemie toen hij elf was. Aanvankelijk waren de dorpsbewoners niet happig op het project, omdat ze het niet begrepen. De toenmalige burgemeester, Marius Issert, weigerde zelfs een bouwvergunning te verlenen. Hij eiste dat het gebouw van de stichting een pannendak zou krijgen, in overeenstemming met de lokale architectuur. Gelukkig kon André Malraux hem tot andere gedachten brengen ...”

Fondation Maeght. © Fondation Maeght. Foto: JJ L’Héritier.

Casablanca Art School

De laatste jaren stijgt de aandacht voor de pioniersrol van de École des Beaux-Arts in Casablanca in de jaren zestig, toen kunstenaars als Farid Belkahia, Mohamed Melehi en Mohamed Chabâa, de Italiaanse kunsthistorica Toni Maraini en de Nederlandse Berberkunstexpert Bert Flint het kunstonderwijs dekoloniseerden. Kunst integreren in het leven en geen schotten tussen kunst, architectuur en ambachten: het was een Bauhausachtige aanpak, maar geënt op het eigen patrimonium.

TEKST: CHRISTINE VUEGEN

De eerste museumtentoonstelling in het Verenigd Koninkrijk over een markante periode van artistieke vernieuwing in Marokko wordt gehouden in Tate St Ives, getiteld *The Casablanca Art School: Platforms and Patterns for a Postcolonial Avant-Garde 1962-1987*. Een schilderij van Mohamed Chabâa uit de Tate-collectie straalt de energieke vitaliteit van die historische periode uit. Heldere kleuren, grafische patronen van golvende en zigzaglijnen, een regenboogachtige omlijnning van een motief dat een gestileerde figuur lijkt en een grid dat de compositie wat diepte geeft. In de kleine catalogus van zijn solo-expositie in 1974 in galerie Nadar in Casablanca, een van de weinige galeries in Marokko, publiceerde Chabâa een tekst van hem uit 1967. Hij beklemtoont dat chevalet-schilderkunst werd geïmporteerd door de kolonisator. Over die tijd schrijft hij dat ze in gevelbekleding van Marokkaanse architectuur, in Zellige (Marokkaanse wandte-

gels), houtsnijwerk, keramiek, tapijten van de Zemmour of de Glaoua (Berbergroepen), kortom in de artisanale productie nog geen autonome kunstwerken zagen, een authentieke beeldende kunst. Hun abstractie oogt westers, maar knoopt aan bij het Arabisch-islamitische erfgoed en dat van de Berbers oftewel Amazigh, allebei een Marokkaanse traditie van abstractie.

BEWUSTWORDING

De witte architectuur van Tate St Ives heeft een dakterras dat uitziet over de Atlantische Oceaan. Vroeger woonden in de buurt kunstenaars van de St Ives School, onder wie Ben Nicholson en Barbara Hepworth. Het is een mooie locatie voor de expositie *The Casablanca Art School*, die daarna naar de Sharjah Art Foundation reist. Het overzicht met werk van 21 kunstenaars omvat alle disciplines en zelden getoond archiefmateriaal. Het waaiert verder uit dan de jaren 1964-1969, de radicale periode van de École des Beaux-Arts in Casablanca. Na de onafhankelijkheid van Marokko in 1956 werd Farid Belkahia (1934-2014) in 1962 directeur van de kunstschool. Hij stelde nieuwe docenten aan, zoals Mohamed Melehi (1936-2020) en Mohamed Chabâa (1935-2013), die net als hij een kunstopleiding volgden in Europa. Ze hadden er kennisgemaakt met het Bauhaus, Klee, Kandinsky en Amerikaanse abstractie. De Italiaanse Toni Maraini (1941), die met Melehi meekwam naar Marokko, doceerde kunstgeschiedenis. De Nederlander Bert Flint (1931-2022) was een pionierende onderzoeker van Afro-Berberkunst. Zijn huis in Marrakech werd een museum. Hij gaf een paar jaar les, waarin zijn studenten onder meer uitstapjes maakten om het eigen patrimonium te ontdekken. Er kwam een ongeziene waardering op gang van de artisanale productie, die niet langer werd gereduceerd tot decoratie. Bovendien groeide bij Marokkaanse kunstenaars de bewustwording deel uit te maken van het Afrikaanse continent.

‘De afgelopen jaren heeft ook de kunstmarkt Melehi, Chabâa en anderen ontdekt’

PHILLIP VAN DEN BOSSCHE

Belkahia ging aan de slag met traditionele materialen en motieven. Hij werkte met koper en schilderde later met henna op dierenhuiden. Melehi werd bekend dankzij zijn felgekleurde schilderijen, vaak met een golvend patroon, en de veelzijdige kunstenaar Chabâa opende een studio voor interieurdesign. Ze wilden kunst integreren in het leven. Directeur Belkahia en de docenten Melehi, Chabâa, Ataallah, Hafid en Hamidi exposeerden hun schilderijen in 1969 op het drukke plein Jemaa el-Fna in Marrakech. “We namen een positie in tegen de regering. Het was een ideologische boodschap over wat kunst vermag”, zei Melehi over de openluchtexpo in een interview met *The Guardian* in 2019. Hij was in 1978 medeoprichter van het festival met muurschilderkunst in Asilah, dat nog jaarlijks in de straten van die stad wordt gehouden. Begin jaren zeventig, na twee mislukte aanslagen op koning Hassan II, was de politieke situatie gespannen. Chabâa bracht twee jaar in de gevangenis door. Hij deelde dikwijls een cel met Abdellatif Laâbi, een belangrijke schrijver en dichter, die werd opgepakt en gefolterd omdat hij de oprichter en hoofdredacteur was van het invloedrijke culturele tijdschrift *Souffles* (1966-1972), waar vaak kunstenaars aan meewerkten. In 1983 schreef Chabâa: “Momenteel zijn we getuige van een stagnatie. We spreken van een crisis.” Er waren toen amper drie galeries in het hele land en het was hard zoeken om kunstenaars te vinden.

Mohamed Chabâa, *Untitled*, 1977, acrylverf op doek, Tate collection. Foto: Fouad Mazouz.

VOORLOPER

In de laatste jaren ziet het ernaar uit dat in Marokko een bruisende kunstscène ontluikt, die internationaal begint mee te tellen. Het helpt allicht dat het museum MACAAL in 2018 opende in Marrakech en dat hetzelfde jaar de 1:54 Contemporary African Art Fair de eerste keer plaatsvond in het legendarische hotel La Mamounia. Tegelijk stijgt de buitenlandse belangstelling voor de historische avant-garde van de kunstschool in Casablanca. In 2019 exposeerde Melehi in Londen en daarna in Dubai. Een jaar later reisde een tentoonstelling van Tourcoing naar Madrid en Parijs en in 2021 was er een retrospectief van Chabâa in Abu Dhabi.

Vanwaar de stijgende belangstelling? We vragen het aan Phillip Van den Bossche, de voormalige directeur van Mu.ZEE in Oostende. Gefascineerd als hij is door Marokko kent hij de eigentijdse en historische kunstscène goed. Hij woont en werkt al geruime tijd in Marrakech. In februari

opende hij er samen met bevriende kunstenaars de kunstruimte malhoun, een galerie, lab en residentieplek ineen. Van den Bossche mailde zijn antwoord vanuit Marrakech: “Dankzij academisch onderzoek zijn er vandaag meerdere (transculturele) gezichtspunten mogelijk. Een wereldwijde kunstgeschiedenis toont dat er altijd interactieprocessen zijn geweest. De School of Fine Arts in Casablanca was op dat vlak een voorloper: Melehi, Chabâa, Belkahia hingen in de jaren zestig een Amazigh-tapijt aan de muur om over abstracte kunst te praten in plaats van een reproductie van Malevitsj of Klee. Hun kunst is ondertussen bekend, maar de verspreiding ervan is recent. De afgelopen jaren heeft ook de kunstmarkt Melehi, Chabâa en anderen ‘ontdekt’, en zoals wel vaker is een nieuw territorium eveneens een nieuwe investeringsmarkt.” Ook schrijft hij: “Bij een jonge generatie Marokkaanse kunstenaars groeit de kritiek dat het nu te veel draait rond de docenten in die periode en niet de studenten of de latere ont-

wikkeling. Uiteraard blijft er een belangrijke politieke dimensie gekoppeld aan de School of Fine Arts in Casablanca in de jaren zestig: de emancipatiebeweging vanuit de kunst, om na het protectoraat en het kolonialisme een ‘eigen modernisme’ te schrijven, elementen te weigeren, te weerleggen, te kopiëren en terug te brengen naar een veel oudere geschiedenis en erfenis in Noord-Afrika.”

BEZOEKEN

The Casablanca Art School: Platforms and Patterns for a Postcolonial Avant-Garde 1962-1987

Tate St Ives, Cornwall
www.tate.org.uk
27-05 t/m 14-01

SURFEN

Internationaal onderzoek sinds 2020:
schoolofcasablanca.com

Alex Katz, *Scott and John*, 1966, olieverf op linnen, 182,9 x 121,9 cm. Collectie Museum Frieder-Burda, Baden-Baden.

Alex Katz

Voorloper van de popart

Museum Voorlinden in Wassenaar presenteert een solotentoonstelling van de 95-jarige gerenommeerde Noord-Amerikaanse kunstenaar Alex Katz. Naast gekende topstukken en werken uit de eigen collectie van het museum worden ook enkele zelden getoonde schilderijen opgenomen in het overzicht, waaronder het dubbelportret *Scott and John* uit 1966.

TEKST: TAMARA BEHEYDT

De loopbaan van Alex Katz (°1927, Brooklyn) begint vroeg in de jaren vijftig, met kleine collages, stilleven en landschappen. De opgeblazen portretten waar hij het meest om bekend staat, dateren van iets later. Zijn eenvoudige, gestileerde doeken op groot formaat, met heldere kleuren en afgelijnde vlakken, zorgen ervoor dat hij wordt beschouwd als een voorloper van de popart. Hij reageerde tegen het abstract expressionisme van enkele grote sterren uit de Noord-Amerikaanse schilderkunst van die periode, zoals Willem de Kooning of Jackson Pollock. Voor hen had hij niettemin veel bewondering. In een interview uit 2019 verklaart hij met zijn werk dezelfde intensiteit en energie te willen opwekken als een schilderij van De Kooning. In het eerlijke realisme, wel volledig ingebed in zijn hedendaagse omgeving, vinden we een waarde die aansluit bij popart. Dat geldt ook voor het dubbelportret *Scott and John*. Het opgeblazen profiel (zeer kenmerkend voor Katz) van de twee mannen geeft hen een celebrity-op-billboard-karakter; het doek heeft iets weg van een filmposter. Achter hen geeft een klein maar niet-identificeerbaar fragment van een reclamepaneel een idee van het tijdsgewricht waarin het gemaakt is.

Het werk is treffend in al zijn eenvoud: door het vlakke karakter lijken de twee mannen op te gaan in het decor. Het rood en wit van hun kleren resonanceert met het reclamepaneel en de kleur van hun huid sluit aan bij de kleur van de muur achter hen. Het grote formaat van het werk (182 x 121,9 cm) getuigt van een zekere toewijding aan het dagelijkse leven en de directe omgeving.

Katz' realisme is een vertaling van zijn levensfilosofie. In zowat elk gesprek en elke tekst herhaalt hij, bijna als een soort mantra, zijn geloof in de onmiddellijkheid van de dingen. De zintuiglijk waarneembare werkelijkheid is de enige waarheid. "I believe in the immediate present and total consciousness. That's eternity to me. There isn't any other one for me. It's here and now, or it doesn't exist." Als kunstenaar kan hij niet anders dan de werkelijkheid in zijn omgeving naar het doek vertalen. Het is dus niet meer dan logisch dat de mensen met wie hij zich omringd ziet, een grote rol spelen in zijn werk.

NEW YORK IN DE SIXTIES

"There is nothing more mysterious than appearances," zegt Katz ook in een recent interview. In deze eenvoudige zin spreekt zijn voorkeur voor het portret en zijn blijvende fascinatie voor het afbeelden van mensen. Veruit de meeste portretten maakt hij van zijn vrouw Ada, die hij in 1957 tijdens een vernissage leerde kennen. Ze bleef altijd zijn grootste muze, ook nu nog schildert hij haar. Vorig jaar presenteerde Gladstone Gallery in Brussel een tentoonstelling met recente werken onder de eenvoudige titel *Ada*. Maar ook anderen uit zijn omgeving portretteert Katz, zoals zijn vrienden en medekunstenaars John Button (1929-1982) en Scott Burton (1939-1989). De twee vormden een koppel in het New York van de jaren zestig. Het dubbelportret is niet alleen een perfect voorbeeld van Katz' herkenbare stijl, het geeft ook een bescheiden inkijk in die iconische New Yorkse scene. Ook Scott en John behoor-

den tot de kringen van onder meer Frank O'Hara, dichter en curator in het MoMA. Burton was in die tijd zoekende. Uiteindelijk vond hij zijn weg, eerst als kunstcriticus (hij schreef onder meer voor het nog steeds bestaande *ARTnews*) en performancekunstenaar, later ook als beeldhouwer. Button, tien jaar ouder, genoot reeds enige bekendheid als realistische schilder. Net als Katz zelf weerstond hij de populariteit van het abstract expressionisme en volhardde hij in het realisme. Hij staat bekend om zijn landschappen en *cityscapes* van New York – evenals Katz vertaalde hij zijn fascinatie voor de eigen tijd en plaats. Hun werk is verwant aan dat van die andere befaamde realist, David Hockney (die toen weliswaar niet in New York maar in het zonnige Californië vertoefde) – Katz bijvoorbeeld in de intensiteit van zijn kleurgebruik en Button in het subtiel afbeelden van intieme relaties tussen mannen.

Alex Katz is inmiddels hoogbejaard maar nog steeds aan het werk. Een filmpje van de opening van zijn recentste overzichtstentoonstelling *The Gathering* in het Guggenheim Museum in New York, in oktober 2022, bewijst dat hij nog vol leven zit. Met zijn rijzige gestalte en in een modieus wit maatpak genoot hij zichtbaar van het applaus bij zijn verschijnen. Eveneens vorig jaar had hij nog een solotentoonstelling in het Museum Thyssen-Bornemisza in Madrid en in het voorjaar van 2023 toonde hij nieuwe werken in de uitdagende architecturale context van het Schindler House in Californië. Voor de tentoonstelling in Museum Voorlinden was hij nauw betrokken bij de selectie.

Alex Katz
Museum Voorlinden
Wassenaar
www.voorlinden.nl
10-06 t/m 01-10

Art Basel

Statussymbool en trefpunt

Ugo Rondinone, *humanskysix*, 2022, polyurethaan en verf, 179 x 83 x 119 cm.
© de kunstenaar en Galerie Eva Presenhuber.

Yong Xiang Li, *a break (by the bamboo wave)*, 2022, acrylverf, zand en vernis op houten paneel, 150 x 150 cm. © de kunstenaar en Deborah Schamoni en Antenna Space, Shanghai.

Art Basel is een venster op de markt van de hedendaagse kunst en de heersende trends. De Zwitserse beurs is in de loop der jaren uitgegroeid tot meest invloedrijke ter wereld, met een nog steeds groeiend aantal bezoekers. Voor de deelnemende galleries en de (gefortuneerde) verzamelaar is dit een van de hoogtepunten van het jaar.

TEKST: GILLES BECHET

Sinds 1970 lokt Art Basel elk jaar duizenden verzamelaars en liefhebbers van hedendaagse kunst. Tijdens de vorige editie mocht de beurs in de door het bureau Herzog & de Meuron ontworpen hallen van de Messe Basel niet minder dan 95.000 bezoekers verwelkomen. Nu de kunstmarkt een mondiaal fenomeen is geworden, heeft MCH, de Zwitserse groep die het initiatief tot de beurs nam, zijn model geëxporteerd naar verschillende continenten, onder meer naar Miami, Hongkong en sinds oktober 2022 ook naar Parijs, met Paris+, dat de FIAC vervangt in het Grand Palais. In de aanloop naar een nieuwe editie publiceert Art Basel, in samenwerking met UBS, een rapport over de situatie van de markt. Dit jaar is er vrij goed nieuws. De moeilijke periode als gevolg van de coronapandemie ligt achter ons. In 2022 is het handelsvolume op de internationale markt gegroeid. De Verenigde Staten domineren met 45% van de transac-

‘Ontdek ik een werk van Basel-kwaliteit in een kunstenaarsatelier of op een veiling, dan hou ik het bij tot aan de beurs’

JOOST BOSLAND, STEVENSON

ties, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk (18%) en China (17%). Frankrijk staat op de vierde plaats met 7%. De rest van de wereld is goed voor 14% van de handel. De galleries haalden 35% van hun verkoop uit beursdeelnames. In 2021 was dat nog maar 27%. De markt van de grote galleries is gegroeid, terwijl die van de kleine galleries en de veilinghuizen gekrompen is. “Een beurs als Art Basel is vooral een ‘shopping mall’”, vindt verzamelaar Alain Servais. “Wie de beurs bezoekt zoals hij een museum of tentoonstelling bezoekt, vergist zich. De klanten van de beurs zijn de galleries, terwijl de bezoekers een verkoopinstrument zijn.”

UITGELEZEN STUKKEN

De aantrekkingskracht van Art Basel is grotendeels te danken aan de selectie van galleries. Dit jaar waren dat er 285 uit 36 landen en regio's, van vrijwel alle continenten. De beurs kan daardoor een breed overzicht van de markt van de hedendaagse kunst en de heersende trends bieden. Het succes is ook te danken aan het uitgebreide programma van tentoonstellingen en evenementen die men overal in de stad kan meepikken. Een en ander verklaart waarom Art Basel is uitgegroeid tot een absolute must. Voor veel verzamelaars is dit zelfs de enige beurs van hedendaagse kunst die ze in Europa bezoeken, of ze nu uit Azië of uit de Verenigde Staten of het Midden-Oosten komen. “Sinds ik verzamel, heb ik nog maar

© Art Basel.

‘Vooral de ontmoetingen met vakmensen trekken me aan. En je keert nooit terug zonder iets interessants te hebben gezien’

FRÉDÉRIC DE GOLDSCHMIDT

Patrizio di Massimo, *Cover Up*, 2022, olieverf op doek.
© de kunstenaar en ChertLüdde.

één editie gemist, en ik had er meteen spijt van”, vertelt Frédéric de Goldschmidt. De Brusselse verzamelaar zegt vooral interesse te hebben voor nieuwigheden en jonge kunstenaars. Hij bekent dat hij nog maar weinig heeft gekocht op Art Basel, maar hij vindt wel dat je erbij moet zijn. “Het zijn vooral de ontmoetingen met vakmensen die me aantrekken. En je keert nooit terug zonder iets interessants te hebben gezien.”

Walter Vanhaerents is een van de grote internationale verzamelaars die lid zijn van de adviescommissie. Hij kent er iedereen en maakt ook deel uit van de jury die de jonge galeries selecteert. “Ben je naar Basel geweest, dan kun je de andere beurzen gerust links laten liggen”, beweert hij. “Het

is eerder een kwestie van kwaliteit dan van aankopen, want ik koop weinig op beurzen.” Een van de kenmerken van Art Basel is dat je er uitgelezen stukken op de kop kunt tikken voor een prijs die je elders niet zult vinden. De beurs lokt de meest vermogende verzamelaars van over de hele wereld. Het is een groeimarkt. We zien een toename van het aantal bezoekers en de prijzen stijgen mee. Art Basel bevat verschillende beurzen in één, met telkens ook een verschillend publiek. De eerste is die van de previews, met verzamelaarskopers. “Zo’n tachtig procent van de stukken wordt verkocht op donderdagavond”, aldus Servais. In het weekend komt er dan weer een ander soort publiek. Er is ook een beurs

‘We pakken uit met zeven werken van Piero Gilardi, een vooraanstaande representant van de arte povera’

PATRICK VANBELLINGHEN,
MICHEL REIN

© Art Basel.

vóór de beurs, dankzij de door de galeries ingezonden previews, met als gevolg dat in de hoofdafdeling 25 tot 50% van de werken al vóór de opening wordt verkocht.

STATUSSYMBOOL

Voor veel galeries is een deelname aan Art Basel een soort statussymbool. Joost Bosland van Stevenson, een galerie gevestigd in Amsterdam, Johannesburg en Kaapstad, wist die heilige graal al in 2011 te bemachtigen. Deelnemen aan Art Basel betekent dat je strenge en zeer specifieke keuzes moet maken. “Een heel jaar lang zit dat in mijn achterhoofd”, zegt hij. “Ontdek ik een werk

van ‘Basel-kwaliteit’ in een kunstenaarsatelier of op een veiling, dan hou ik het bij tot aan de beurs.” Aangezien Stevenson actief is in Europa en in Afrika hebben ze logischerwijs nogal wat Afrikaanse werken in huis:

“We positioneren ons niet als een galerie van Afrikaanse kunst, maar het klopt dat veel verzamelaars die Art Basel bezoeken nooit een voet zullen zetten in onze galerie in Zuid-Afrika. Voor ons is dit dan ook een unieke kans om ze te ontmoeten.”

Patrick Vanbellinghen bezocht Art Basel voor het eerst in 1988, toen hij voor Isy Brachot werkte. Met Galerie Michel Rein, waarvan hij de Brusselse vestiging leidt, zal hij dit jaar aanwezig zijn met stukken van Piero Gilardi: “We pakken uit met zeven werken van deze vooraanstaande representant van de arte povera. Het gaat om historische stukken uit de jaren zestig, met een groot potentieel voor het publiek van deze beurs.”

GRONDIGE VOORBEREIDING

De duur van een beursbezoek is sowieso beperkt. Bij de opening zie je dan ook hoe mensen zich door de gangen haasten, om vooral niets te missen. Onderhandelen op een beurs vereist een lange adem. “De knoop wordt zelden doorgehakt in een paar minuten tijd”, zegt Bosland. “Doorgaans wordt er vooraf al contact opgenomen en komt het tot een dialoog. Tegenwoordig doen verzamelaars vóór de beurs de nodige research en selectie. Het bezoek ter plaatse is vaak slechts een bevestiging.” Vanbellinghen daarentegen pakt het liever anders aan: “Er zijn galeries die zo handelen en op voorhand al

Ingrid Luche, *Bighand (IG)*, 2022, 50g PU hars, soft touch lakverf, ca. 52 x 123 x 70 cm. © de kunstenaar en Air de Paris, Romainville.

‘Een beurs als Art Basel is vooral een shopping mall’

ALAIN SERVAIS

de verkoop bekijken, maar persoonlijk bied ik alle verzamelaars liever de mogelijkheid zich ter plaatse te begeven en te beslissen nadat ze het werk met eigen ogen hebben gezien. Ook wij doen al bepaalde dingen op voorhand, met een beetje ‘teasing’, maar nooit zonder alles te onthullen.”

Is Art Basel een duurzaam model? In een markt waar een bikkelharde concurrentie heerst, waar de vele beurzen klanten weglukken van elkaar, behoudt de Zwitserse mastodont het voordeel van de kwaliteit. De beurs heeft oog voor de kleinste details, van de kwaliteit van het eten tot de plaatsing van de banken. Alles is grondig doordacht. “Men kan zich niet inbeelden hoeveel duizenden transacties worden beklonken op die banken”, vertelt Servais met een glimlach. “Het model is weliswaar niet perfect, maar zal zeker nog jaren meegaan, want voor galeries en verzamelaars is dit de goedkoopste manier om elkaar op één en dezelfde plaats te ontmoeten en dus de verplaatsingen te beperken”, zegt De Goldschmidt. “Ook vakmensen hebben zo’n ontmoetingsplaats nodig”, vindt Bosland. “Stevenson heeft drie jaar lang niet deelgenomen en toen we er terugkeerden, was dat als een familiereünie. Een bijzonder emotioneel moment.”

 BEZOEKEN

Art Basel
Basel
www.artbasel.com
15-06 t/m 18-06

Een eclectisch programma

Art Basel mag *the place to be* voor kunstliefhebbers en -verzamelaars zijn, het is lang niet de enige beurs in en om Basel. Liste Art Fair Basel is de oudste *off*-beurs, vooral toegespitst op ontdekkingen en jonge kunstenaars. Dit jaar konden nieuwsgierigen er kennismaken met 88 galeries uit 35 landen. De laatste nieuwkomer is Volta Art Fair. Deze vindt plaats in de wijk Klybeck en vervolledigt het aanbod, met galeries gespecialiseerd in opkomende kunstenaars. Photo Basel, in het Volkshaus, is hét trefpunt voor galeries van over de hele wereld met een gezamenlijke passie voor fotografie, van vintage afdrucken tot reportages en hedendaagse werken. Verder presenteert Design Miami/Basel 24 galeries met een uitgelezen selectie van historisch design en hedendaagse ontwerpen. Nog meer design is te vinden in het Vitra Design Museum, in het Duitse Weil am Rhein, op enkele kilometers van Basel. Het museum pakt uit met de tentoonstelling *Garden Futures: Designing with Nature*, over de geschiedenis en de toekomst van moderne tuinen, aan de hand van design, kunst, cultuur en landschap-

pen. De Fondation Beyeler, gevestigd in een door Renzo Piano ontworpen gebouw in Riehen, brengt *Palimpsest*, een tentoonstelling van de Colombiaanse beeldend kunstenaar Doris Salcedo, over de vluchtelingen en migranten die de afgelopen twintig jaar zijn omgekomen op hun zoektocht naar een beter leven. Het Kunstmuseum wijdt een tentoonstelling aan de Amerikaanse Shirley Jaffe. Deze sinds 1949 in Europa wonende toonaangevende figuur van het abstracte expressionisme creëerde een synthese van expressieve en geometrische lyriek. Schaulager, waar de collectie van de Emanuel Hoffmann Foundation is ondergebracht, viert het twintigjarige jubileum met *Out of the Box*, een tentoonstelling van installaties, schilderijen, foto's en tekeningen. Museum Tinguely ten slotte presenteert de expo *Call of the Void* van Roger Ballen. Hierin gaan de beelden en installaties van de Zuid-Afrikaanse fotograaf een dialoog aan met een laat werk van Jean Tinguely, *Mengele Danse Macabre*.

© F.T.

Yoshitomo Nara

Psychopaat met Peter Pan-kraag?

Schijn bedriegt! Onder het uiterlijk van een schattig, ogenschijnlijk weerloos meisje gaan gewelddadige impulsen schuil ... De Japanse kunstenaar Yoshitomo Nara peilt de gevoelens van eenzaamheid en opstandigheid bij hedendaagse jongeren die een houvast missen. Zijn handelsmerk: kinderen met grote, uitdrukkingvolle ogen.

TEKST: GWENNAËLLE GRIBAUWONT

Het oeuvre van Yoshitomo Nara (°1959, Hirosaki) houdt het midden tussen schone kunsten en illustratie. De Japanner is uitgegroeid tot een icoon van de popart, geapprecieerd door een breed publiek, van de meest doorgewinterde kunstverzamelaars tot jonge punkers in de marge van de samenleving. Van zijn werken is ook een hele waaier van afgeleide producten op de markt gebracht, zoals T-shirts, sleutelhangers, glazen, thermosflessen, telefoonhoesjes en skateboards. Sommige zijn zelfs te zien in televisieseries. De mythe wordt vakkundig onderhouden. De kunstenaar geeft gestalte aan een zuurzoete jeugd. Kenmerkend voor zijn oeuvre zijn de uiterst ambivalente gevoelens, herinneringen aan een jeugd verpletterd onder de last van de eenzaamheid. Yoshitomo Nara is de jongste van drie broers. Zijn vrije tijd vulde hij meestal met muziek, mangas en tekenfilms, die hij ook nabootste. Als introverte en gevoelige tiener vond hij in tekenen een natuurlijke uitlaatklep voor zijn vruchtbare verbeelding. Na het behalen van een diploma aan de academie voor beeldende kunsten in Aichi (Nagoya) vervolgde hij zijn opleiding aan de academie in Düsseldorf. Later woonde hij enkele jaren in Keulen. In Duitsland begon de Japan-

ner de diepten van zijn onderbewustzijn te peilen. Het was in die periode dat zijn eerste portretten van pruilende meisjes het licht zagen. Ook begon hij zijn Japanse esthetiek te doorspekken met elementen ontleend aan de punkcultuur. De kunstenaar ontwikkelde zo een heel eigen stijl, sterk beïnvloed door de tekenfilms uit zijn kinderjaren. Kenmerkend zijn de simplistische personages met afgeronde contouren, zoals in de animatieserie *Speed Racer*, helemaal anders dan de hedendaagse tekenfilmpersonages met hun hoekige gezichten. Bij zijn terugkeer in Japan, in 2001, stelde Nara werk tentoon in het Yokohama Museum of Art. Na die eerste solotentoonstelling, het startschot van zijn carrière, sloot hij zich aan bij het collectief Superflat, waar ook Takashi Murakami en Chiho Aoshima deel van uitmaakten.

In de schattige meisjes van Nara schuilt iets donkers.

VERRE VAN ONSCHULDIG

Miss Margaret (2016) is een treffend voorbeeld van een portret in de stijl van Nara. De frontale aard ervan herinnert aan de personages geschilderd door moderne Europese kunstenaars, zoals Amedeo Modigliani. De kijker komt oog in oog te staan met het jonge model, zonder te kunnen raden wat er omgaat in haar hoofd. Die verwarring wordt versterkt door het grillige kleurenspeel in haar ogen, dat een caleidoscopisch effect teweegbrengt. Je voelt zo aan dat achter die blik allerlei gedachten schuilgaan: woede, droefheid, onverstaanbaarheid ... Je weet gewoon niet wat je hiervan moet denken. Je wordt voortdurend aan het twijfelen gebracht door dat frappante contrast tussen het schattige snoetje en de dreiging die in de lucht hangt.

Even onheilspellend als snoezig!

Dit verwarrende effect creëert Yoshitomo Nara door zijn onderwerp verschillende keren te schilderen en herschilderen. Als er één ding is dat we moeten onthouden uit die analyse, dan is het wel die eeuwige dubbelzinnigheid, de combinatie van kinderlijkheid en gewelddadigheid. Exit de onschuld en de zorgeloosheid. In de schattige meisjes van Nara schuilt iets donkers. *Miss Margaret* heeft bovendien een fysionomie die vagelijk doet denken aan die van een reptiel. De geheel natuurlijke angst voor reptielen is een van de meest voorkomende fobieën ter wereld, ingegeven door ons overlevingsinstinct. Bemerkt dat *Miss Margaret* geen oogleden heeft en ook geen wenkbrauwen. Haar neus mist reliëf en is beperkt tot twee gaatjes, terwijl haar lippen samenkomen in een dunne lijn. Het zijn fysieke kenmerken die iets dreigends hebben. Het grote formaat versterkt nog het onbestemde gevoel van onbehagen dat zich van de kijker meester maakt. Achter die reptielachtige ogen vermoed je een aandrif tot geweld, wat je ertoe aanspoort het onzichtbare waar te nemen.

En dat is nu net de bedoeling van Yoshitomo Nara: ons dwingen te peilen naar de diepere gevoelens die verborgen zitten achter de uiterlijke schijn. De onrust is tastbaar, nog versterkt door het palet van ietwat fletse kleuren, de bolle wangen, de jurk met een Peter Pan-kraag en het onberispelijk geknipte kapsel. Toch voel je onderhuids altijd weer die spanning. Vergis je niet: de poezelige meisjes van Yoshitomo Nara zijn een vat vol wraaklust en agressieve impulsen.

BEZOEKEN

Yoshitomo Nara. All my little words

Albertina Modern

Wenen

www.albertina.at

t/m 01-11

Miss Margaret, 2016, acrylverf op doek, 194 x 162 cm. Privécollectie, Verenigde Staten. © de kunstenaar.

De tranen van Aphrodite

Vigen Bhagat, Bombay, oorbellen (van een paar), 2012, parels, diamanten en platina. © Collectie Al Thani.

Parels worden sinds mensenheugenis verwerkt in juwelen en zijn tegenwoordig zeer in de mode. Zowel mannen als vrouwen dragen dit natuurlijke kleinood. Op de laatste editie van het Met Gala waren parels alomtegenwoordig.

TEKST: CHRISTOPHE DOSOGNE

Hoe prachtig ze ook zijn, parels ontstaan paradoxaal genoeg ten gevolge van 'vervuiling': er wordt een klompje paarlemoerstof in het lichaam van de pareloester of parelmossel gevormd, gewoonlijk als reactie op het binnendringen van vreemde lichaampjes, zoals zandkorrels, restjes van schelpen of parasieten. Geschat wordt dat in één op de 15.000 wilde oesters een parel zit. Al sinds de prehistorie is de mens gefascineerd door dit natuurlijke kleinood. Parels worden sinds mensenheugenis verwerkt in juwelen, tegenwoordig gedragen door zowel mannen als vrouwen. Ze zijn nu zelfs zeer trendy. Op het Met Gala (het jaarlijkse gala van het Metropolitan Museum of Art), begin mei, waren parels alomtegenwoordig. Deze laatste editie was een hommage aan de in 2019 overleden Duitse modeontwerper Karl Lagerfeld. De beroemde couturier, die aan het begin van de jaren tachtig modehuis Chanel nieuw leven inblies, aarzelde nooit om zijn modellen kwistig met parels te tooien. Zijn esthetiek was gebaseerd op contrasten tussen zwart en wit, de basiskleuren van de

Alexandre-Gabriel Lemonnier, tiara van keizerin Eugenie, 1853, oosterse parels, diamanten, zilver, bladgoud, 7 x 19 x 18,5 cm. Parijs, Musée du Louvre, inv. OA 11369.

stijl van Gabrielle Chanel (1883-1971), die hij naar een nieuw hoogtepunt bracht. Haar hele leven lang was de legendarische Franse couturier dol op parels geweest. Hun witte kleur, ronde vorm, karakteristieke glans (het *orient*) en zachte irisering hebben haar altijd geïnspireerd.

Naar verluidt zou Chanel voor het eerst onder de indruk zijn geraakt van hun charme toen ze een door Paolo Veronese geschilderd hofportret onder ogen kreeg. Gefascineerd als ze was door die kleine irisierende lichaampjes begon ze er gretig gebruik van te maken. Ze ontwierp colliers met verschillende rijen, chokers, terwijl ze halfronde parels (mabe-parels) verwerkte in oorbellen en lange sautoirs (parelsnoeren). Net als het zwarte jurkje is het lange sautoir een symbool van Frans raffinement, een onverslijtbare klassieker van het beroemde modehuis. De vele sterren en genodigden op het door Anna Wintour georganiseerde MET Gala pakten dan ook graag uit met een indrukwekkend aantal (echte of valse) parels. De spectaculaire jurk van realityster Kim Kardashian, ontworpen door Daniel

De mode van het parelcollier belichaamt de vervagende genderverschillen, een trend die wordt toegejuicht door de generaties Y en Z.

Roseberry voor Schiaparelli, was bezet met liefst vijftigduizend zoetwaterparels! Al die vedetten brachten zo niet alleen hulde aan de overleden ontwerper van Chanel, maar gaven ook gestalte aan wat er breder leeft onder de bevolking. Al z'n half decennium immers zie je het kleinood veel vaker, opvallend genoeg vaak bij mannen, jong of minder jong, uit alle lagen van de bevolking. Want parels kun je bij alle gelegenheden dragen. Deze mode werd gelanceerd door de Italiaanse couturier Giambattista Valli, die er zijn favoriete accessoire van maakte. Die mode belichaamt trouwens op trefende wijze de vervagende genderverschillen, een trend die wordt toegejuicht door de generaties Y en Z.

VAN INDRINGER TOT KLEINOOD
Welke oestereter heeft er al niet eens van gedroomd een parel te vinden in de schelp? Voor ons is de parel een kleine schat, maar voor de oester zelf de inkapseling van een indringer. Om zijn tere mantel te beschermen tegen vreemde lichamen gaat de oester die indringer omwikkelen met een laag calciumcarbonaat (CaCO₃), in de vorm van aragoniet of calciet. Door de opeenhoping van achtereenvolgende lagen brengt die mengeling, bekend als paarlemoer, een afzetting van een min of meer regelmatige ronde vorm voort: de parel. De esthetische kwaliteit ervan hangt af van de dikte van het paarlemoer en de regelmatigheid van de kristallisatie.

Officieel portret van kroonprinses Maxima der Nederlanden, 2011. Geïnspireerd door Vermeers *Meisje met de parel* is de huidige vorstin hier getooid met het parel- en diamanten diadeem van koningin Wilhelmina ontworpen door Schürmann, ca. 1900, de oorbellen en broche zijn afkomstig uit de parelset van koningin Emma. Foto: Erwin Olaf.

Gouden en zilveren hanger, 18e eeuw. Hij bestaat uit een prachtige solitaire, een diamanten strik en een spectaculaire barokke natuurparel die toebehoorde aan de Franse koningin Marie-Antoinette. Geërfd door de familie De Bourbon de Parme, werd het voor een recordprijs verkocht door Sotheby's Genève in november 2018. © Sotheby's. CHF 34.427.000 (€ 30.392.000).

Voor ons is de parel
een kleine schat,
maar voor
de oester zelf is
dat de inkapseling
van een indringer.

Deze weelderige dubbele streng van fijne parels komt uit de nalatenschap van de maharadja's van Baroda. Het juweel werd in april 2007 door Christie's New York verkocht. © Christie's Images Ltd. \$ 7.100.000 (€ 5.200.000).

Paarlemoer kun je zien als de essentie van de parel, want het zorgt voor zijn glans, kleur en duurzaamheid. Met dik paarlemoer zal de parel lange tijd zijn kleur en voorkomen behouden. De kleur hangt dan weer van verschillende factoren af: de weekdiersoort, de voeding en de chemische samenstelling van de mineralen opgelost in het omgevende water. De World Jewellery Confederation (CIBJO) erkent vier categorieën: natuurlijke parels (zeer zeldzaam), gecultiveerde parels, samengestelde parels en imitatieparels. Verder wordt een onderscheid gemaakt tussen zoutwater- en zoetwaterparels. Die laatste komen niet uit een oester, maar uit een mossel, met name de parelmossel. De handelswaarde van parels wordt bepaald door hun min of meer symmetrische vorm, hun glans, hun grootte, hun kleur

en hun gewicht. Parels worden verdeeld in acht basisvormen: rond, half rond, knopvormig, druppelvormig, ovaal, peervormig, barok en met ringen. De glans of schittering is het belangrijkste criterium bij de beoordeling van de kwaliteit van een parel, vooral bij juweliers. Die glans is te danken aan de reflectie en de breking van het licht in de verschillende paarlemoerlagen. Parels met dikke lagen vertonen meestal de mooiste glans. De dikte van die op elkaar liggende lagen is evenwel niet de enige factor die bepalend is voor de glans. De doorschijnendheid en de onderlinge samenhang van de paarlemoerlagen hebben zelfs een grotere invloed. Een snelle groei heeft een negatief effect op de glans, want hoe sneller er paarlemoer wordt gevormd, bijvoorbeeld in warm water, hoe minder doorschijnend het zal zijn.

De glans is het belangrijkste criterium bij de beoordeling van de kwaliteit van een parel.

CRITERIA VAN JUWELIERS

Het Gemological Institute of America (GIA) gebruikt vier categorieën voor de glans: uitstekend (sterk glanzend tot schitterend), goed (glanzend), bleek (troebel) en zwak (mat). Een glans van uitstekende graad zorgt voor een schitterende parel, waarbij het oppervlak als een spiegel werkt die de objecten duidelijk weerspiegelt. Enkel parels die de GIA tot categorie A rekent, mag men bestempelen als edelstenen. Hoe groter een parel is, hoe meer hij kost. De grootte varieert van een spelden-

kop tot een duivenei, en wordt in sterke mate bepaald door de weekdiersoort. Grote, volmaakt ronde parels zijn uiterst zeldzaam. Ze zijn dan ook zeer gezocht voor colliers met meerdere rijen. In de juwelierskunst moet de volledige beschrijving van een parel zijn vorm, de kwaliteit van het oppervlak, de grootte in millimeter en de kleur vermelden. De glans wordt echter zelden of nooit vermeld. De grootte (diameter) wordt gemeten in fracties van een millimeter. In de juwelierskunst gebruikt men zelden parels die kleiner dan 7,5 mm zijn. Doorgaans hebben parels een grootte van 7 tot 7,5 mm. Groter dan 12 mm zie je uiterst zelden. Dergelijke parels zijn dan ook peperduur. Groter dan 14 mm is echt uitzonderlijk, als je weet dat het twee tot drie jaar duurt om een parel van gemiddelde grootte voort te brengen, en tot vijf jaar voor de grootste exemplaren. Natuurlijke parels (parels van de eerste kwaliteit) worden gewogen per karaat en grein. Een grein in de juwelierskunst is 0,05

De buitengewone diversiteit van de 289 natuurlijke zoutwaterparels waaruit dit zeldzame collier met vier rijen bestaat, illustreert perfect de chromatische verscheidenheid van deze natuurlijke wonderen. Het juweel werd verkocht bij Christie's New York in april 2015. © Christie's Images Ltd. \$ 5.093.000 (€ 4.821.000).

In december 2011 bood Christie's New York deze spectaculaire parelketting met robijnen en diamanten van Cartier te koop aan. Het werd in 1972 besteld door filmster Elizabeth Taylor om de beroemde Pe-regrina te tonen, een natuurlijke parel van 223,8 korrels die Richard Burton haar in 1969 had geschonken. Christie's Images Ltd. \$ 11.842.500 (€ 8.984.500)

gram. Parels zijn vaak wit. Soms hebben ze een roomkleurige of roze tint, maar dat kan ook zilverachtig, champagne, perzik, geel, groen, blauw, kastanjebruin of zelfs zwart zijn. Zwarte parels, bekend sinds de 16e eeuw, maar tegenwoordig vaak vereenzelvigd met de op Tahiti gecultiveerde parels, waren lange tijd peperduur, want uiterst zeldzaam. Het is de weekdiersoort die de basiskleur bepaalt, alsook de kweekplaats van een en dezelfde soort. Een ander, subtieler criterium, bepaalt de kwaliteit van de parels die in kringen van juweliers gewild zijn: het oriënt. Het gaat om het iriserende effect, dat zich lijkt te verplaatsen wanneer men de parel draait. Deze regenboogkleurige glans is te danken aan de reflectie en de breking van het licht in de doorzichtige paarlemoerlagen die aan de oppervlakte liggen. We spreken over diep oriënt wanneer de lagen zeer doorzichtig zijn. Het oriënt is des te subtieler naarmate de lagen dun en talrijk zijn. Tot slot is een van de belangrijkste parameters om de waarde van een parel te bepalen de productiewijze. De term natuurlijke parel, wilde parel of parel van de eerste

Al sinds de oudheid worden parels gebruikt om juwelen te maken. Toen noemde men ze nog 'tranen van Aphrodite'.

kwaliteit is voorbehouden aan parels voortgebracht zonder tussenkomst van de mens. Die zijn echt zeldzaam. Gekweekte parels, die veel minder zeldzaam zijn, ontstaan nadat een mens een nucleus heeft ingeplant. Deze techniek werd aan het begin van de 20e eeuw bedacht door de Japanner Mikimoto Kōkichi (1858-1954), die zo de aanzet tot een heuse industrie gaf. Opgelet: om parels meer te doen glanzen of de kleur ervan te veranderen, worden ze soms mechanisch, chemisch, thermisch of ionisch bewerkt. Wettelijk gezien zijn enkel reinigen, polijsten en pellen toegestaan zonder dat dit expliciet moet worden vermeld bij de verkoop ervan. Het

is belangrijk dat je je parels beter geregeld draagt, want bij contact met de huid absorberen ze vocht en worden ze bekleed met een dun vetlaagje dat ze beschermt. Wel moet je contact met make-up, parfum en zweet vermijden, omdat daardoor de paarlemoerlagen worden aangetast. Ook moet je ze uit de buurt van andere juwelen houden, omdat parels krassen oplopen wanneer ze in aanraking komen met goud, diamant en andere harde materialen.

LIEFHEBBERS:

CLEOPATRA EN LIZ TAYLOR

Rond parels is gaandeweg een hele industrie gegroeid. Het gebruik van parels als sieraad dateert al van in de prehistorie, zoals blijkt uit grafvondsten daterend uit het paleolithicum. Bij opgravingen in Umm al-Qaiwain, in de Verenigde Arabische Emiraten, werd in een gemeenschappelijk graf een parel gevonden die op het hoofd van een overledene was bevestigd. Uit een analyse met behulp van de C14-methode blijkt dat het graf dateert van circa 5500 v.C. Al sinds de oudheid worden parels gebruikt om juwelen te maken. Toen noemde men ze nog 'tranen van Aphrodite'. Romeinse families die zich dat konden veroorloven, kochten elk jaar een of twee parels voor hun dochters, zodat ze een volledig collier zouden hebben tegen de tijd dat ze meerderjarig waren. Die traditie

Rembrandt van Rijn, *Portret van een dame*, mogelijk Maria Trip, 1639, olieverf op paneel, 107 x 82 cm. Amsterdam, Rijksmuseum, inv. SK-C-597. © Rijksmuseum.

De recente Balance 10-collectie van de Japanse firma Takasi combineert goud, Akoya-parels en diamanten. Door de uitgepuurde geometrische vormgeving is deze collectie beslist sekseneutraal. © Takasi.

JAR, oorbellen, natuurlijke druppelparels, diamanten, zilver en 18-karaats roségoud, 7,5 x 5,3 cm. © Christie's, New York, 08-06-2021. Christie's Images Ltd. \$ 870.000 (€ 715.000).

Paarlemoer is de essentie van de parel: het zorgt voor zijn glans, kleur en duurzaamheid.

wordt door sommige families nog steeds in ere gehouden. In zijn *Historia Naturalis* (74 n.C) vertelt Plinius de Oudere over de legendarische pracht en praal aan het hof van de Egyptische koningin Cleopatra, en hoe ze op een overvloedig banket een parel droeg aan haar oor, met een waarde van tien miljoen sestertiën. Ze zou die toen hebben laten oplossen in azijn, waarna ze alles opdronk, om indruk te maken op Marcus Antonius.

Zoetwaterparels werden vroeger bij toeval ontdekt. Ook die waren enorm populair, door hun gevarieerde kleur en vorm, hun grote aantal en aantrekkelijke prijs.

Deze soort, gemaakt door weekdieren, trof je vroeger veelvuldig aan in Europese waterlopen. Sinds de prehistorie werden die gebruikt als voedsel en soms ontdekte men daarbij een parel. Men vertelt dat de Franse koningin Maria de' Medici bij de doop van haar zoon een met 32.000 zoetwaterparels versierde jurk droeg. Die bijzonder lucratieve handel, vanaf het Ancien Régime, leidde ertoe dat de soort al snel verdween uit de meeste toegankelijke regio's in Europa.

Zoutwaterparels waren een tijdlang het monopolie van gespecialiseerde vissers in de Perzische Golf en in de Japanse Zee. Na de ontdekking van de Nieuwe Wereld werden ze wat couranter. Halverwege de 16e eeuw ontdekte een tot slaaf gemaakte Afrikaner aan de kust van het eiland Santa Margarita in de Golf van Panama, een van de beroemdste parels, de peervormige La Peregrina (223,8 grein). In de loop der eeuwen verhuisde die van de kisten van de Spaanse koning Filips II naar het juwelenkoffertje van Elizabeth Taylor. Samen met haar zusje, La Pelegrina (133,16 grein),

eveneens ontdekt in Midden-Amerika en een tijdlang eigendom van de prinsen Joesoepov, geldt zij als een van de mooiste ter wereld. In 2011 ging La Peregrina, gezet in een collier van Cartier, onder de hamer bij Christie's, in New York, voor \$ 10,5 miljoen. En in 1987 bij Christie's, in Genève, ging zij de deur uit voor \$ 463.800.

LEZEN

Perles. Une histoire naturelle, door meerdere auteurs, uitg. Réunion des Musées Nationaux, Parijs, 2007, 103 pag., ISBN : 9782711853960.

MEER INFO

Introductie cursus
La perle : histoire, science et légendes
 L'Ecole des Arts Joailliers
 Parijs
www.lecolevancliefarpels.com

Rosalba Carriera

Een leven in pasteltinten

Rosalba Carriera, *Zelfportret*, ca. 1745, pastel op papier, 56,7 x 45,8 cm. Royal Collection, RCIN 452375.

In de 18e eeuw veroverde Rosalba Carriera Europa met haar luchtige doch treffende pastelportretten. De Zwinger in Dresden toont nu een selectie van ruim 70 werken uit het omvangrijke oeuvre van deze Italiaanse kunstenaar, aangevuld met ambachtelijk design uit Venetië, de stad waar zij woonde en werkte.

TEKST: EWLOUD MIJNLIEFF

Het is 350 jaar geleden dat Rosalba Carriera (1673-1757) het licht zag. Een mooie aanleiding voor Zwinger in Dresden, dat prachtige na de Tweede Wereldoorlog weer opgebouwde rococopaviljoen aan de Elbe, om het werk van deze kunstenaar tentoon te stellen. Cruciaal was haar verblijf in Parijs van 1720-21, waar de Italiaanse kunstschilder grootse triomfen vierde. Zij verkeerde in gezelschap van haar familie. Hoewel vrijwel geen eigentijdse Franse chroniqueur haar noemt gedurende de anderhalf jaar die zij er doorbracht – en er waren er vele – wist Carriera tot de hoogste kringen door te dringen en daar talrijke portretopdrachten te verkrijgen. Een bewaard gebleven journaal uit deze maanden, dat vooral als agenda

Haar innovatieve techniek verspreidde zich al snel over Europa en deed menig miniatuurschilder overstappen naar perkament als ondergrond.

en kasboek functioneerde, getuigt van de vele ontmoetingen en de daaruit voortkomende opdrachten. De bekende *Mercure de France* berichtte wel over haar: '[...] cette Demoiselle a trouvé l'art de traiter ce genre de Peinture d'une manière où personne n'étoit arrivé avant elle, ce qui a fait dire aux plus habile que cette sorte de pastel, avec la force et la vérité des couleurs, conserve de certaines fraîcheurs et des legeretes dans les transparents, qui sont au dessus de la peinture à l'huile.'

In haar klaarblijkelijk superieure techniek portretteerde zij in die maanden onder anderen de aanstaande koning Lodewijk XV. Maar ook talrijke andere hoogstaande personen, onder wie Pierre Crozat, een financier en verzamelaar van statuur. De man ook die haar uiteindelijk had weten over te halen naar Frankrijk af te reizen. Maar ook Carriera's zwager Giovanni Antonio Pellegrini, naar Parijs gehaald om het grootste plafond uit zijn tijd te decoreren, zal een rol hebben gespeeld. Zeker 36 portretten zijn in deze periode ontstaan. Net als in Rome werd zij ook daar toegelaten tot de hoogste artistieke instantie, de Académie Royale de Peinture et de Sculpture.

BAANBREKENDE TECHNIEK

Geboren in Venetië als dochter van een familie in de middenklasse, leidde Rosalba Carriera vooral zichzelf op. Aanvankelijk beschilderde zij snuifdozen met portretten en allegorische figuren, een nieuwe trend die lucratiever werd met de steeds groter wordende stroom toeristen in de lagunestad. Zij perfectioneerde de techniek op

een perkamenten ondergrond met wat zij haar 'fondelli' noemde en wist deze zó verder te ontwikkelen dat deze haar zachte, poederachtige pasteltechniek overtrof. Deze innovatieve techniek verspreidde zich al snel over Europa en deed menig miniatuurschilder overstappen naar perkament als ondergrond. In 1705 werd zij op grond van haar verdiensten verkozen tot lid van de Accademia di San Luca in Rome. Carriera werkte voornamelijk vanuit haar woning aan het Canal Grande, die ook als atelier en etalage functioneerde en bovendien als salon in de 18e-eeuwse betekenis van het woord. In dat opzicht onderscheidde zij zich van veel van haar vakgenoten. Haar zwager bereisde bijvoorbeeld als internationaal decorateur heel Europa. Zelfs in de Nederlanden, toch niet het meest Italië-minnende deel van Europa, zijn sporen van hem terug te vinden. Niet van Carriera, al had ook zij zeker Nederlandse contacten, zoals blijkt uit haar bewaard gebleven correspondentie. Haar atelier werd veelvuldig bezocht door tal van Engelse en Franse, maar ook Duitse notabelen die maar al te graag geportretteerd wilden worden. Korte buitenlandse verblijven waren ondanks haar honkvastheid lucratief. Zo verliet zij Venetië opnieuw in 1730, deze keer voor Wenen, waar keizer Karel VI haar opdrachtgever werd en de keizerin haar leerling. Behalve portretten produceerde haar atelier ook allegorische en mythologische figuren, al dan niet in samenhangende reeksen bijeengebracht, bijvoorbeeld de vier jaargetijden voorgesteld door lieflijke meisjes met toepasselijke attributen. De populariteit van dit genre blijkt uit de talrijke kopieën die zijn bewaard gebleven. Dergelijk werk sierde menige wand in fraaie stadspaleizen of landelijke villa's. Vaak ging het om portretbustes, altijd uitgevoerd in pastel.

EEN DROEVIG EINDE

Haar grootste bewonderaar was misschien wel Frederik August II, de keurvorst van Saksen. Deze liet een aparte ruimte in zijn verblijf in Dresden met vele pastels van haar hand decoreren. Nog altijd is het bewaard gebleven deel van deze verzameling de grootste ter wereld van haar werk, 73 stuks. Een keuze hieruit vormt de kern van de tentoonstelling in de Gemäldegalerie Alte Meister, in het paleiscomplex de Zwinger in Dresden. Ooit waren het er meer dan 150. Nadat haar gezichtsvermogen in 1745 al

Rosalba Carriera, *Gustavus Hamilton, 2nd Viscount Boyne* (1710-1746, ca. 1730-1), pastel, wit gehooqd, 59,7 x 47,6 cm. Birmingham, Barber Institute of Fine Arts, inv. nr., 2009.3.

sterk achteruitging, werd Carriera vier jaar later uiteindelijk door volledige blindheid getroffen. Daarmee was de uitoefening van haar vak onmogelijk geworden. Al eerder was zij terechtgekomen in een diepe depressie, als gevolg van het overlijden van een van haar zusters in 1738. Toen al kwam haar werk grotendeels stil te liggen. Vijf jaar na haar dood kocht de Engelse koning George III een omvangrijke collectie Venetiaanse kunst aan, met onder meer een aantal van haar zelfportretten. Zo ook het laatste dat van haar bewaard is gebleven. Idealiseren deed zij niet in haar portretkunst, wat mag blijken uit onder meer dit werk. Rosalba Carriera was een meester in de pasteltechniek en bracht het medium in de ogen van tijdgenoten op een hoger niveau. Het werd bovendien een serieuze kunstvorm die alom werd bewonderd en nagevolgd, met name in Frankrijk.

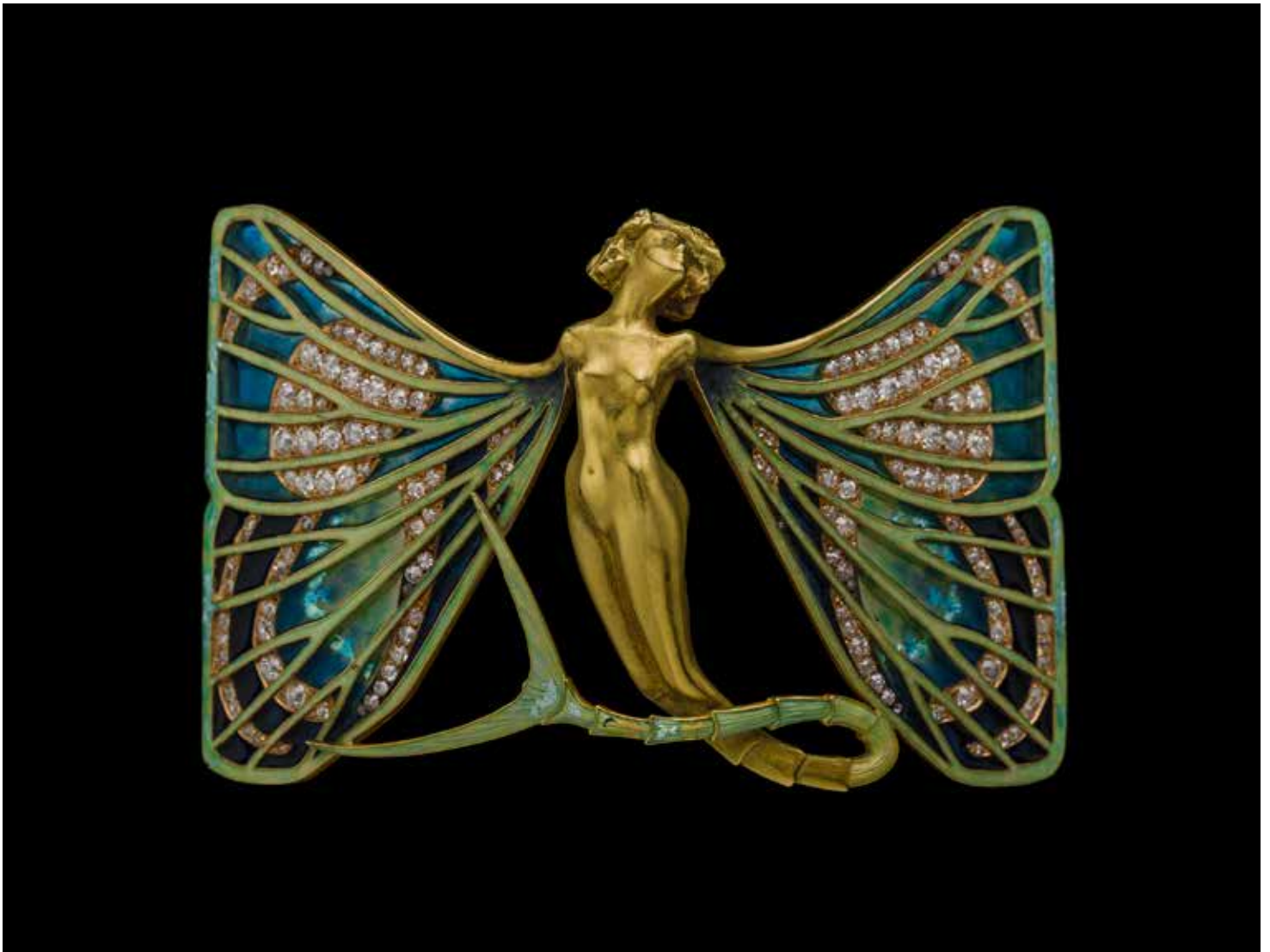

BEZOEKEN

Rosalba Carriera – Perfektion in Pastell
Zwinger, Gemäldegalerie Alte Meister
Dresden
www.gemaeldegalerie.skd.museum
09-06 t/m 24-09

Schitterende bloeitijd

Art-nouveauiuwelen

René Lalique, halssieraad *Sylfide*, ca. 1900, Tokio, Albion Art Institute. Foto: Tsuneharu Do/ Albion Art Institute.

Van 1880 tot 1914 beleefde de wereld van de juwelen een heuse revolutie, in het teken van de art nouveau. De architectuur en de sierkunst haalden hun inspiratie uit de organische vormen en prachtige kleuren van de natuur. De juwelierskunst bleef niet achter: zowel de materialen als de vormen ondergingen een ingrijpende verandering. Een tentoonstelling in Parijs, met hoofdzakelijk Franse creaties, laat zien hoe mooi en origineel die kunst toen was.

TEKST: ANNE HUSTACHE

Het laatste kwart van de 19e eeuw was een bijzonder vruchtbare periode op artistiek gebied. De architecten waren uitgekeken op de historistische trends (de fameuze neostijlen). Ze werden sterk beïnvloed door de geschriften van John Ruskin in Groot-Brittannië en Eugène Viollet-le-Duc in Frankrijk. Hun inspiratie haalden ze rechtstreeks uit de natuur. Die nieuwe stijl zou men art nouveau noemen. Door de industriële revolutie was een groot aantal objecten van slechte smaak op de markt gekomen. Dit leidde tot een reactie, die uitmondde in een grondige vernieuwing van de sierkunst, eveneens geïnspireerd door die terugkeer naar de natuur. Britse bewegingen als de prerafaëlieten en de Guilds of Handicrafts spoorden kunstenaars ertoe aan de grenzen tussen de verschillende disciplines te doorbreken en onderling samen te werken om een harmonieuzere dagelijkse leefomgeving te creëren. Zowel in de literatuur als in de schilderkunst kwam het tot een kruisbestuiving tussen symbolisme, realisme en impressionisme. Intussen begon ook de fotografie te ontlukken. Eeuwenlang rijmde de juwelierskunst met edelstenen, robijnen, diamanten en edele materialen, vooral goud en zilver. Traditiegetrouw werden juwelen dan ook geassocieerd met luxe. In die bruisende artistieke context van het laatste kwart van de 19e eeuw zou een handvol even creatieve als virtuoze meesters de juwelierskunst een volkomen nieuwe wending geven.

René Lalique, collier met *Femme Papillon*hangers, ca. 1897-1899, goud, email, glas, platina. Musée Lalique. © Studio Y Langl.

René Lalique creëerde sierlijke libellen van email en herfstbladeren of transformeerde een vrouw tot een vlinder.

BETOVERENDE MEDUSA'S EN VENUSSEN

Net als de architectuur en de sierkunst vond ook de juwelierskunst aan het einde van de 19e eeuw een rijke inspiratiebron in de natuur: libellen en vlinders, maar ook monsters en draken, sirenen, visvrouwen, medusa's en sfinxen, algen en bloemen, lofwerk en sierlijke krommingen. Het repertoire waaruit de juweliers in het laatste kwart van de 19e eeuw putten, was bijzonder rijk en complex: de aandachtige observatie van de natuur moest immers worden gepaard aan sym-

bolistische metamorfosen, van de meest eenvoudige tot de meest extravagante. De nieuwe wetenschappen die het licht zagen door de bestudering van de natuur, zoals de evolutietheorie van Charles Darwin, de oceanografie en de etnografie, zorgden voor een nieuwe kijk op het planten-, dieren- en mineralenrijk. Het ging er niet louter om de natuurpracht te observeren en te imiteren, maar ook om het scheppingsproces te doorgronden, de banden tussen het ene rijk en het andere te begrijpen en er de metamorfosen van te vertalen in artistieke creaties.

Georges Fouquet, corsagejuweel *Zeeslang*, 1901, goud, email, smaragden, parels. Tokio, Albion Art Institute. Foto: Tsuneharu Do/ Albion Art Institute/ ADAGP, Parijs, 2023.

Japan, de natuur en symbolistische literatuur spoorden kunstenaars ertoe aan hun verbeelding de vrije loop te laten.

De kunst overgekomen uit het Oosten, en dan vooral uit Japan, met prenten, stoffen en keramiek, versterkte nog de belangstelling voor een niet-gestileerde uitbeelding van de natuur. De symbolistische literatuur spoorde kunstenaars er bovendien toe aan de deur van mysterieuze kamers te openen en hun verbeelding de vrije loop te laten, waarbij de vrouw nu eens werd afgebeeld als een venus met een algenkapsel, dan weer als een sirene met een lenig lichaam of een monsterlijke medusa met betoverende ogen. Rossella Froissart, de curator van de tentoonstelling in Parijs, schreef in de bijbehorende catalogus: "De natuur als inspiratiebron is zeker geen uitvinding van de art nouveau, maar men mag wel zeggen dat de kunstenaars van die beweging er niet louter een iconografisch repertoire hebben aan ontleend. Meer dan ooit tevoren hebben

Lodewijk Willem van Kooten (II), broche, ca. 1908-1911, goud, email, amethyst, 3 x 3 cm. Amsterdam, Rijksmuseum, inv. BK-1980-74.

ze er de vitalistische principes van verheerlijkt. Ze waren gefascineerd door de transformerende krachten van de natuur. Ze geloofden in de mogelijkheid van een gemeenschap van wezens en koninkrijken en stimuleerden het bedenken van nieuwe metamorfosen."

De Franse edelsmid en glaskunstenaar René Lalique creëerde sierlijke libellen van email en eenvoudige herfstbladeren, maar kon ook een vrouw tevoorschijn toveren uit een simpel takje of een orchidee. Omgekeerd transformeerde hij een vrouw soms tot een vlinder. Georges Fouquet bevestigde vleugels aan zijn zeeslangen en deed nimfen oprijzen uit de zee. In België zette Philippe Wolfers opalen in het grijnzende gezicht van een medusa. In tegenstelling tot vroeger waren de juwelen nu niet langer het voorrecht van edelsmeden of juweliers. Ook een afficheontwerper als Eugène Grasset had er belangstelling voor, net als beeldhouwer Philippe Wolfers en architect Josef Hoffmann. Toen Georges Fouquet zijn juwelenwinkel opende in Parijs, vertrouwde hij de versiering ervan toe aan affichekunstenaar Alfons Mucha.

NIEUWE MATERIALEN

Dankzij de industriële revolutie kregen juweliers de beschikking over nieuwe technieken en materialen, waar ze ongewone texturen en kleurrijke reflecties mee creëerden en vooral de juwelen konden laten schitteren zonder daarvoor diamanten nodig te hebben. Email, populair van de 12e tot de 17e eeuw, keerde in volle glorie terug. Sommige kunstenaars gebruikten de *champlevé*-techniek op goud. Zo bracht Lalique nevelig email aan op goud en ook de achterkant emailleerde hij. Het populairst was echter het doorschijnende email (vensteremail). Bij deze techniek wordt het email in cellen van gouddraad of uitgezaagd goudplaat tijdens

De overtuiging heerste dat ook een juwelier een kunstenaar is en zijn creaties volwaardige kunstwerken zijn.

het ovenproces voorzien van een tijdelijke ondergrond van mica of dun koperblad. Na verwijdering hiervan zorgt het voorwerp voor een glas-in-loodeffect.

De art-nouveauiuweliers gebruikten ook hoorn, in navolging van Lalique, die op de Salon in 1896 een armband vervaardigd van rundhoorn, ingelegd met zilver toonde. De Fransman gaf blijk van een onstiltbare experimenteerlust en werkte vooral met glas. Zo creëerde hij broches van gegoten glas. Samen met gesneden en gegraveerd glas was dit materiaal een van de meest gebruikte voor art-nouveauiuwelen. Ook ivoor werd

zeer gewaardeerd, met dank aan Philippe Wolfers, een van de eersten die er gebruik van maakte. Ivoor werd rechtstreeks uit de Belgische kolonie Congo betrokken. Verder gebruikte men natuurlijk ook edelstenen. Bijzonder populair waren chrysopraas, waarvan de groene kleur fascineerde, edelopaal, met zijn kleurenspeel ontstaan door de buiging van het licht, en turkoois, vaak ingezet als cabochon. Wezenlijke onderdelen van de art-nouveauiuweliers waren de zogenaamde barokparels van onregelmatige vorm en peervormige parels. Ook toermalijn, peridot en topaas werden vrij vaak gebruikt door de juweliers aan het einde van de 19e eeuw.

EVOLUTIE

Deze schitterende bloeitijd van de juwelierskunst was eveneens te danken aan de vaste overtuiging dat ook een juwelier een kunstenaar is en zijn creaties volwaardige kunstwerken zijn. En vooral ook dat daar geen edele materialen voor nodig waren, enkel creativiteit en leergierigheid, zowel wat betreft thema's als technieken. Het was wel degelijk uit een rijke verbeelding, gepaard aan het experimenteren met materialen, dat de meesterwerken van

kunstenaars als René Lalique, Georges Fouquet, Elisabeth Bonté, Victor Prouvé, Jean Dampt, Jules Desbois, Edward Colonna en Eugène Grasset geboren werden. Die zijn allen vertegenwoordigd op de tentoonstelling *Un Art nouveau. Métamorphoses du bijou, 1880-1914* in Parijs. Niets blijft echter duren. De groeiende exuberantie van de laatste twee decennia van de 19e eeuw bereikte haar hoogtepunt in de eerste jaren van de 20e eeuw. Daarna kwam het tot een soberdere stijl. De nieuwe esthetiek was eerder geïnspireerd op het geometrische.

Die trend vormde de aanloop naar de art deco en was ook ingegeven door de ontdekking dat het oneindig kleine een abstracte en geordende geometrische structuur heeft. De levende cellen, bestudeerd onder een microscoop, zouden dus aan de basis van de abstracte versiering liggen. Van die evolutie getuigen onder meer de juwelen van Josef Hoffmann en Koloman Moser, gecreëerd in het kader van de Wiener Werkstätte. Die strakkere lijn was ook kenmerkend voor de in Nederland gecreëerde juwelen van Bert Nienhuis, een specialist wat betreft email en uiterst gestileerde motieven. Van 1880 tot 1914 werden juwelen ook toegankelijker voor een breed publiek. Imitaties werden mogelijk door de vele nieuwe materialen en technische middelen. De namaakjuwelen waren geboren. Ze hadden nieuwe en originele vormen. We mogen dus des te meer stellen dat die periode de juwelen een vaste plaats in de kunst heeft bezorgd en dat er meteen ook een nieuw tijdperk aanbrak: dat van de moderne juwelen.

BEZOEKEN

Un Art nouveau. Métamorphoses du bijou, 1880-1914
Ecole des Arts Joailliers
Parijs
www.lecolevanleefarpels.com
02-06 t/m 30-09

LEZEN

Un Art nouveau. Métamorphoses du bijou, 1880-1914, Rossella Froissart, Florent Guérif, Paul Paradis, co-uitgave L'Ecole des Arts Joailliers/ Editions Norma, Parijs, 2023, 192 pag., ISBN: 9782376660750, prijs € 39.

Philippe Wolfers, hanger *Medusa*, 1898, goud, email, ivoor, opaal en diamant. Brussel, Museum Kunst & Geschiedenis.

Het drinkglas

Onmisbaar op tafel

Tegenwoordig horen op een mooie tafel minstens drie soorten glazen te staan: een glas voor rode wijn, een voor witte wijn en een voor water. Vanzelfsprekend bestaan er nog andere glazen voor specifieke dranken: een portoglas, een likeurglas, een whiskyglas, zonder natuurlijk de flute, het hoge champagneglas te vergeten. Vóór de 18e eeuw bestonden die speciale glazen niet. De geschiedenis van het drinkglas is trouwens veel ouder dan men vaak denkt, al waren die glazen eeuwenlang voorbehouden aan de rijken.

TEKST: ANNE HUSTACHE

De oudste manier om water te drinken is met beide handpalmen, die samen een kom vormen. Dat is simpel, maar niet bijster praktisch, en al zeker niet wanneer je water wilt bewaren om het bij de hand te hebben. Onze verre voorouders gebruikten daarvoor kalebassen en grote schelpen, tot men uiteindelijk gebruik begon te maken van terracotta potten en het latere, daarvan afgeleide vaatwerk. In de bronstijd (ca. 2000-800 v.C.) deden metalen, zilveren en gouden drinkbekers hun intrede, maar die dienden vaak voor rituele drankoffers. Het aangenaamste materiaal om je lippen aan te zetten bij het drinken van een koele drank – wijn, bier of water – is en blijft natuurlijk glas. We weten nu dat glas voor het eerst werd gemaakt in het Nabije Oosten en in Egypte omstreeks 5000 v.C. De glasblaastechniek, waarmee men holle voorwerpen vervaardigde, verscheen evenwel pas in Syrië, in de 1e eeuw v.C. De Romeinse elite zou er gretig gebruik van maken. In de middeleeuwen kwamen er nieuwe, liturgische functies bij. Dankzij de uitvinding van het *crystallo* (glas dat even helder als zuiver bergkristal is) werden voetglazen veel geraffineerder. Het kristalglas uit Bohemen zou daar al snel een

Eeuwenlang bleef glas een luxeproduct. Pas in de 19e eeuw raakte het drinkglas algemeen ingeburgerd.

stevige concurrent van worden. In 1676 vond George Ravenscroft in Londen het loodkristalglas uit, ook wel flintglas genoemd. Vanaf dan zouden de Engelsen de markt van het luxeglas domineren, wat de Fransen er – uit jaloersheid – toe bracht zelf ook glasfabrieken op te richten. Eeuwenlang bleef glas een luxeproduct. Pas in de 19e eeuw raakte het drinkglas algemeen ingeburgerd, dankzij het groeiend aantal holglasfabrieken.

Romeins raffinement

Ca. -25 / +50

Deze beker behoort tot een uitzonderlijk ensemble van 109 zilveren stukken vaatwerk, aangetroffen in de wijnperskamer van een luxueuze villa in Boscoreale, niet ver van Pompeï. De eigenaar van de villa had zijn 'schat' daar wellicht verborgen bij de uitbarsting van de Vesuvius, in het jaar 79 n.C. Het ensemble werd ontdekt bij opgravingen in 1895 en maakt nu deel uit van de collecties van het Louvre. De prachtige objecten getuigen van de kwaliteit en het raffinement van het Romeinse drijfwerk. De versiering van deze beker is vrij origineel: onder een rozenslinger zien we vier taferelen met skeletten, voorstellende befaamde schrijvers (Euripides, Sophocles, Menander en Moschion) en filosofen (Zeno, Epicurus, Monimos van Athene en Demetrius van Phalerum). Tussen die personages in zien we spreuken, in stippellijn.

Beker met skeletten, schat van Boscoreale, Italië, zilver, 10,6 cm hoog, Parijs, Musée du Louvre, inv. BJ1923, © RMN-Grand Palais (Musée du Louvre). Foto: Hervé Lewandowski.

Grafgift

Eind 6e eeuw – begin 7e eeuw

Deze drinkhoorn van een doorzichtige olijfgele kleur is in meer dan één opzicht uitzonderlijk. Niet alleen is hij buitengewoon groot, hij is ook intact. De hoorn is voorzien van drie groenblauwe oortjes en een netwerkversiering. Typologisch behoort dit object tot de groep van de Lombardische hoorns met netwerkversiering, maar het zou ook een regionaal product kunnen zijn. De hoorn werd ontdekt op een grafveld in Anderlecht, met graven uit de vroege middeleeuwen, want in die tijd kregen overledenen diverse grafgiftten mee.

Merovingische drinkhoorn, Anderlecht, glas, 20,3 cm lang, Brussel, Museum Kunst & Geschiedenis, inv. B005829-001, © MRAH Image Studio.

Carolus Magnus

12e eeuw (montuur begin 13e eeuw)

Dit glas heeft nooit ofte nimmer toebehoord aan Karel de Grote! Het is een van de vele geëmailleerde exemplaren die tussen de 12e en 15e eeuw in het Westen werden ingevoerd, hoofdzakelijk uit Syrië en Egypte. De voet van verguld koper werd eraan bevestigd aan het einde van de 13e eeuw, in Frankrijk. Dit object laat zien hoezeer de oosterse glaskunst in de middeleeuwen gewaardeerd werd in het Westen. Die glazen objecten arriveerden in Europa via de kruistochten, commerciële en diplomatieke contacten en pelgrims en reizigers die terugkeerden uit het Heilige Land. De beker zelf is van geblazen glas, met zeer dunne wanden, zich verwijdend naar boven toe. De hals heeft een veel bredere opening dan de voet. De versiering is vrij geometrisch: drie registers, van elkaar gescheiden door dunne goudkleurige lijnen, lopen helemaal rond het glas. Het bovenste register omvat een vergulde kalligrafische inscriptie, met dunne rode omtreklijnen. In het midden is er een geometrische fries (kruizen, rechthoeken), eveneens verguld, met rode omlijning, versierd met een netwerk van witte en blauwe stippels. Het onderste register bestaat uit een plantaardige fries.

Drinkbeker, zogezegd van Karel de Grote, Syrië, 12e eeuw, geblazen glas, verguld en geëmailleerd, koper, 24 x 12 cm, Chartres, Musée des Beaux-Arts, inv. 5144, © Ministerie van Cultuur (Frankrijk)/ Médiathèque du Patrimoine et de la Photographie. Alle rechten voorbehouden.

Voetglas

1540 / 1560

Dit voetglas werd waarschijnlijk vervaardigd in Frankrijk. Het werd geblazen in één keer. De knop, geëmailleerd met blauwe en witte streken (een imitatie van eierlijsten en witte kruizen met rode punt), is hol. De voet is versierd met gevlamde stralen en een fries, met afwisselend verticale strepen en punten van email. De kegelvormige coupe is eveneens fijn versierd met geëmailleerde motieven: aan de ene kant bevindt zich een niet-geïdentificeerd, met een wapen versierd schild, en aan de andere kant een vrouwelijke buste in zijaanzicht, met verguld ingesneden haar. Tussen beide motieven in bevinden zich twee spreukbanden met als opschrift: *Pour toute chose*.

Anoniem, voetglas, Frankrijk, verguld en geëmailleerd glas, 14,1 x 12 cm, Parijs, Musée du Louvre, inv. OA 3111.

Maatbeker

17e eeuw

Deze cilindervormige beker, met wijd uitlopende voet en lang vaasvormig lichaam, heeft een vreemde versiering, met horizontale filamenten, die op gelijke afstand van elkaar zijn ingesneden. Die filamenten zijn niet zomaar een versiering, het zijn eigenlijk maatstrepen. De beker werd gebruikt door verschillende personen bij een drankspel. Elke drinker moest exact de hoeveelheid drank tussen twee strepen in zien te drinken. De Duitse naam *Passglass* komt van de glazen ringen ('Passen'), die dienen als maatstrepen.

Anoniem, *Passglass*, Duitsland, glas, 17cm hoog. Londen, The Victoria and Albert Museum, inv.: CIRC.63-1909.

Roemer

Ca. 1625-1675

De roemer is vaak te zien op schilderijen uit de 17e eeuw. De versiering van de brede, cilindervormige voet is typerend, met vier rijen stippen. Het kegelvormige lichaam is eveneens typerend. Een dunne glazen draad vormt de scheidingslijn tussen voet en lichaam.

Anoniem, glas met vier rijen stippen, Nederland of Duitsland, geblazen glas, 17 x 14,8 cm. Amsterdam, Rijksmuseum, inv. BK-NM-4021.

Allegorisch

Ca. 1750-1775

Op deze trechtervormige kelk is een allegorie van de handel gegraveerd: een buste van Mercurius boven een prachtige voluut in rococostijl met lofwerk. Het glas ziet er best statig uit, met zijn voet bestaande uit een dubbele baluster, mooi versierd met enkele luchtbellen. De god is herkenbaar aan zijn gevleugelde petasos (hoed) en zijn caduceus (staf), waarvan de traditionele slangen hier een vogelkop hebben en eveneens gevleugeld zijn. Rechts van de voluut zien we een monding, met koopwaar in de vorm van een baal en een ton op de oever. Aan de andere kant van de rivier zien we in de verte een dorp met een klokkentoren en windmolens.

Kelkglas met allegorie, geblazen in Engeland, gegraveerd in Nederland met diamant, 21,5 cm hoog. Amsterdam, Rijksmuseum, inv. BK-KOG-1570.

Metternich

1859

Dit waterglas behoort tot het Metternichservies, een van de beroemdste ooit vervaardigd in de kristalfabriek Val Saint Lambert. Het ensemble is genoemd naar de vermaarde diplomaat en staatsman Klemens Wenzel von Metternich. Kenmerkend zijn de zeshoekige voet en de rijzige vorm van de kelk. In de stam is een mooie luchtbel vervat. Op de kelk van goudkleurig helder glas zijn bloemversieringen geslepen en gegraveerd met een rad. Op een van de kanten is een cartouche te zien, met het opschrift 'Louis-Ida 1859'. Speciaal voor bruiloften gegraveerde glazen waren bijzonder populair in de 19e eeuw. Tal van kristalfabrieken, van Baccarat tot Val Saint Lambert, presenteerden ze in een rijkgevulde catalogus.

Huwelijksglas 'Louis-Ida', kristalfabriek Val Saint Lambert, Seraing, halfkristal, radgravure, 13,5 cm hoog. Charleroi, Musée du Verre, Inv.3853. Foto: Paul Louis.

Art nouveau

Ca. 1900

Dit prachtige glas werd bewerkt met de blaaslamp: zogeheten canes van glas worden zacht gemaakt en bewerkt met zulk gereedschap. Glasfabrieken in Thüringen (Midden-Duitsland) hadden zich gespecialiseerd in de productie van glazen buizen en kolven, bestemd voor laboratoria. Sommige vaklui hebben glazen vervaardigd waarvan de stam de vorm heeft van een prachtige tak met bloemen. De doorschijnende kleuren, groen, wit en blauwachtig, gaan een subtiel spel aan met het licht. De op een voet rustende kelk heeft de vorm van een bloemkroon.

Anoniem, drinkglas, Thüringen, glas bewerkt met blaaslamp, 31 cm hoog. Londen, The Victoria and Albert Museum, inv. C.321-1916.

IJzig design

1968

Graficus, interieurarchitect en designer Tapio Wirkkala (1915-1985) werkte vanaf 1952 voor de firma Iittala. Het lag voor de hand dat deze pionier van het Finse design ooit zou samenwerken met het bedrijf dat de zuiverheid van de noordse stijl promootte. De ronde basis steunt op drie ijspriemen die als het ware boven het oppervlak zweven. De collectie *Ultima Thule* geeft op treffende wijze gestalte aan haar herkomst. Wirkkala liet zich hiervoor immers door een met ijs bedekt Fins eiland inspireren. Hij bracht ruim duizend uren door in gezelschap van de glasblazers om deze reeks glazen te kunnen creëren. De glazen tarten de regels van het glasblazen en werden al snel beroemd.

Tapio Wirkkala, waterglas van het servies *Ultima Thule*, Iittala, Finland. © R.V.

Christophe Gevers

Comfortabel modernisme

Buffetmodel *Saphir*, gemaakt voor de firma De Coene, 1962, teakhout, 82 x 210 x 50 cm. © Galerie K7, Meulebeke.

Christophe Gevers is een naam die bij niet zo gek veel mensen een belletje doet rinkelen. Toch was hij een van de belangrijkste en productiefste naoorlogse designers en architecten uit België. Zijn ontwerpen onderscheiden zich door hun zuivere lijnen, die zorgen voor een lichte, soepele en tijdloze look. Gevers was vaandeldrager van de duurzaamheid avant la lettre.

TEKST: CHRISTOPHE DOSOGNE

Christophe Gevers (1928-2007) bracht zijn kinderjaren door in Antwerpen, waar hij opgroeide in het relatief welgestelde milieu van de Franstalige bourgeoisie. Toen al richtte hij in zijn verbeelding zijn kamer opnieuw in, met een hangbed, muurkasten en een inklapbaar bureau. Op de vakschool leerde hij stukken van staal op maat te maken, met grote nauwkeurigheid. Hij leerde er ook smeden, technisch tekenen en werken met elektriciteit. Daarna studeerde hij aan een school voor zendertechniek in Brussel. Na een stage bij een meubelmaker, waar hij hout leerde waarderen, besloot hij zich voorgoed in de Belgische hoofdstad te vestigen. Hij begon sculpturen te creëren en ging ook etalages en stands inrichten. Gevers was doordrongen van het optimisme van de naoorlogse bloeiperiode, die het ideaal van het westerse comfort een nieuwe invulling gaf. Het was met een grote vernieuwingsdrang dat hij in de jaren vijftig zijn eerste ontwerpen creëerde. De jonge designer was bereid alles opnieuw uit te vinden. Hij was ervan overtuigd dat men duurzame meubelen moest ontwerpen. Niet lang daarna ging hij aan de slag bij De Coene, een bekende fabrikant die de meubelen van Knoll verdeelde in België. Daar leerde hij wat veeleisendheid is en hoe belangrijk materialen van goede kwaliteit zijn. Steunend op die ervaring ging hij geleidelijk aan een eigen aanpak en feeling ontwikkelen. Terwijl hij in 1956 bij Knoll International werkte, stelde zijn tante hem een aanzien-

Stoel, model *TBA*, 1959, verchromd staal, leder, nylondraad, kunststof, 71 x 54 x 50 cm. © R.V.

lijk kapitaal ter beschikking, om in Brussel een café-brasserie te beginnen. Hij mocht zelf toezien op het beheer van de zaak en de locatie en de hele inrichting voor zijn rekening nemen.

In 1958, het jaar van de Wereldtentoonstelling, opende brasserie Le Cap d'Argent haar deuren in de Ravensteinstraat. Gevers had de volledige inrichting bedacht en de meeste meubelen ontworpen. Het werd meteen een succes. Het publiek maakte er kennis met een gezellig, comfortabel modernisme, met edele en duurzame materialen. In de jaren zestig en zeventig zou de zaak, gelegen op een steenworp van het Paleis voor Schone Kunsten, tal van beroemde kunstenaars, klassieke solisten en jazzmuzikanten over de vloer krijgen, bij hun bezoek aan Brussel, een stad met een briljante elite, altijd te vinden voor stijlvolle vernieuwing.

De *TBA*-stoel wordt beschouwd als een meesterwerk uit de geschiedenis van het Belgische design.

SUCCES MET EEN STOEL

In 1959 ontwierp Gevers zijn eerste stoel, de *TBA*, voor de Taverne des Beaux-Arts, in het Paleis voor Schone Kunsten in Brussel. Meteen werd die bekroond met het Belgische kwaliteitslabel Le Signe d'Or. De *TBA* vormde het startschot van zijn carrière, aan het begin van de jaren zestig, en zo deed de kunstenaar zijn intrede in de wereld van het design en de interieurarchitectuur. Het is en blijft een van

‘Decoratie is synoniem met artificiële façade. Maar voor mij tellen enkel de proporties en de materialen’

CHRISTOPHE GEVERS

zijn mooiste ontwerpen. De stoel wordt tegenwoordig beschouwd als een meesterwerk uit de geschiedenis van het Belgische design. Het Erfgoedfonds van de Koning Boudewijnstichting kocht in 2020 een exemplaar, dat in bewaring werd gegeven aan het Brussels Design Museum. Het is aan die stoel te danken dat Gevers werd benoemd tot docent Meubilair en Inrichting aan de hogeschool La Cambre (van 1960 tot 1993).

Daarnaast begonnen de opdrachten binnen te stromen, onder meer van de Brusselse familie Niels, restauranthouders. In 1968 herinrichtte Gevers voor hen het restaurant Au Vieux Saint-Martin aan de Zavel. Later deed hij dat ook met de Canterbury, nog altijd een bekende naam aan de Vijvers van Elsene. En

medio jaren zeventig deed architect Hugo Van Kuyck, die het (intussen verdwenen) hoofdkantoor van de Generale Bank, aan de Kunstberg in Brussel, had gebouwd, een beroep op Gevers en collega-ontwerper Jules Wabbes om het interieur in te richten.

In 1984 vroeg fastfoodketen Quick hem een van zijn eerste vestigingen in Brussel, aan het Louizaplein, in te richten. Met hetzelfde talent en dezelfde feeling voor materialen richtte hij ook restaurants, brasserieën, het auditorium van het Gemeentekrediet, bioscopen en bankfilialen in. Daarna begon hij zijn eigen bedrijf Gevers Design, om zijn meubel- en lampontwerpen te presenteren. Sommige daarvan worden nog steeds gefabriceerd bij Quattro Benelux en Axis71. Aan het einde van zijn leven wijdde Gevers zich nog aan het ontwerpen van prototypes van spelletjes. Zijn rijkgevulde carrière vatte hij zelf samen in één zin: “Ik denk dat ik designer geworden ben omdat het heden mij interesseerde: dat was de toekomst, en het verleden was voorgoed voorbij.”

RIJPEN MET DE TIJD

Kenmerkend voor het oeuvre van Christophe Gevers, een autodidactische vakman, is het gebruik van ruwe, vernieuwende materialen, die zoals een goede wijn beter en mooier worden met de tijd. In 2001 vertelde hij daarover: “Ik gebruik materialen die hun kwaliteit behouden in de loop der jaren.” De stoel *TBA* (1959) is een eenvoudig buismeubel van verchroomd staal, met een zitting en rugleuning van leer en witte nylondraad. De designer koos specifiek voor niet-gekleurd leer, dat na verloop van tijd door gebruik donkerder en zachter zou worden. Hij zou dit model nog vaak gebruiken, ook voor andere projecten. Daardoor bestaan er verschillende varianten van. De nieuwe materialen en zwevende armleuningen ver-

Barkruk uit het restaurant Le Cap d'Argent in Brussel, 1958, verchroomd staal, leer, nylondraad, 100 x 53 x 43 cm. © Galerie Vanlandschoote, Brugge.

Brandmerk van Gevers Design. R.V.

Zeldzame werktafel geproduceerd door be.classics, 2001, rood gelakt metaal, dik hard glas, 200 x 100 cm. © Mass Modern Design, Roosendaal.

‘Ik gebruik materialen die hun kwaliteit behouden in de loop der jaren’

CHRISTOPHE GEVERS

lenen het een uitgesproken moderne look. Tegenwoordig staat Gevers te boek als designer, maar zelf verkoos hij de termen kunstenaar en ruimteontwerper. Die verschillende benamingen getuigen van de veelzijdigheid van zijn heel eigen creatieve universum in de wereld van de interieurinrichting. Bovendien zei hij meer van cijfers dan van letters te houden, meer van maatschetsen dan van mooie woorden, en meer van het bestek van een vakman dan van de beschouwingen van een estheet. In 1973 bevestigde hij dat nog eens: “De ‘decoratie’ is synoniem met artificiële façade. Voor mij bestaat er niet zoiets. Enkel de proporties en de materialen tellen. De proporties in twee en drie dimensies hangen af van de in te richten ruimte, terwijl de gebruikte materialen afhangen van de bestemming van die ruimte.”

Dankzij de overzichtstentoonstelling die de Stichting voor Architectuur in 2008 organiseerde, geniet Gevers nu de status van icoon van het moderne design. Zijn stukken zijn in trek en hij geniet eindelijk het succes dat hij verdient op de veilingmarkt, vooral in België. De prijs van zón stuk varieert doorgaans van € 1.000 tot 5.000. Veel stukken zijn meubelen. Een bureau van eikenhout en gelakt metaal, een model dat hij creëerde in de jaren zeventig, ging in januari 2022 bij Piasa in Brussel van de hand voor € 4.530 (inclusief kosten). Je treft geregeld ook modellen van wandlampen aan, vooral sinds de definitieve sluiting van het restaurant van de familie Niels, La Marie-Joseph, in 2017, en de daaropvolgende veiling van de inboedel. Een soortgelijk paar ging in november 2021 bij Cornette de Saint Cyr onder de hamer voor € 3.000 (exclusief kosten). Een *Jardinière* (1970), afkomstig uit hetzelfde restaurant, ging in 2018 in dezelfde zaal van de hand voor € 1.800. Een tafellamp, gecreëerd voor Au Vieux Saint Martin, bracht in juni 2021 € 1.600 op, nog steeds bij Cornette de Saint Cyr. Het veilingrecord voor deze kunstenaar werd geboekt met een uniek exemplaar, een grote lamp, speciaal ontworpen voor het audito-

rium van het Gemeentekrediet van België in Brussel, omstreeks 1970. Dit stuk van verchromd staal en koper ging in december 2010 bij Phillips de Pury & Company, in New York, de deur uit voor \$ 32.000 (€ 24.131). In mei 2017 werd een lot van acht exemplaren van de beroemde *TBA* (1959), afkomstig uit de Taverne des Beaux-Arts, bij Cornette de Saint Cyr afgehamerd op € 9.200.

 BEZOEKEN

Gallery Vanlandschoote
Brugge
www.vanlandschoote.com

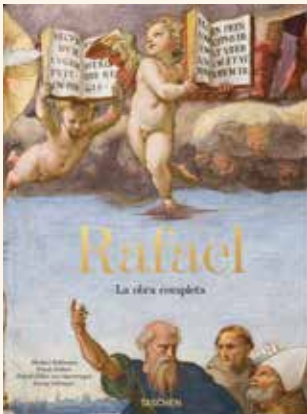
 LEZEN

Christophe Gevers designer, door Pierre Loze en Thierry Aughuet, Laconti, Brussel, 2008, 151 pag., ISBN: 978287008049.

 SURFEN

www.quattro-benelux.com

Boeken

Allemaal Rafaël

Rafaël (1483-1520) wordt samen met Michelangelo en Leonardo da Vinci beschouwd als een van de belangrijkste kunstenaars van de Italiaanse hoogrenaissance. In zijn korte leven schilderde hij ongeveer 100 werken en talrijke fresco's, waaronder negen reeksen met een uitzonderlijke verscheidenheid aan thema's, variërend van sensuele vrouwelijke schoonheid tot oude mythen, portretten, historische gebeurtenissen en bijbelscènes. Met een continue honger naar kennis zette Rafaël zijn favoriete thema, de visionaire ervaring van de goddelijke genade, om in een zichtbare picturale werkelijkheid. Tijdens zijn leven werd hij al bewonderd als de meest moderne kunstenaar van zijn tijd die de weg vrijmaakte voor het maniërisme en de barok. Deze XXL-uitgave is de meest uitgebreide gepubliceerde studie over de kunstenaar, geïllustreerd met nieuwe reproducties en talrijke details, inclusief een catalogue raisonné van zijn werken.

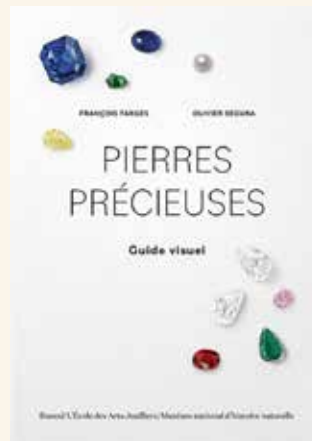
Rafaël. De volledige werken
Taschen, Keulen
720 blz.
ISBN: 9783836557030
Prijs: € 150

Collector's editie van nijntje

Dick Bruna's meesterlijke creatie nijntje, ook wel bekend als miffy, is al ruim 60 jaar ongekend populair. En dat gaat verder dan alleen kinderboeken. Avant-gardisten als Rietveld en Picasso hadden grote bewondering voor Bruna als visionair kunstenaar. Op zijn beurt raakte Bruna geïnspireerd door kunstenaars zoals Braque, Picasso, Matisse en Léger. Het kleurgebruik, het ontbreken van perspectief en de eenvoud fascineerden hem. Hij begon zelf te experimenteren met een eenvoudig, helder kleurgebruik en het weglaten van details. Nergens wordt Bruna's visie, vakmanschap, en de kunst om met kleur ruimtelijkheid in het platte vlak te creëren duidelijker dan in zijn beroemdste creatie: nijntje. In deze bijzondere editie wordt de kunst van Bruna op excellente wijze uitgelicht. Het boek heeft een omvang van 35,5 x 45 cm en telt bijna 600 bladzijden. De voorzijde van het boek heeft een nijntje uitgevoerd in kunststof. Het geheel is geplaatst op een losse boekstandaard dat de vorm heeft van het beroemde kruisje (mondje). De oplage is 1000 exemplaren, waarvan ongeveer 500 exemplaren zijn voorzien voor de Aziatische markt. Liefhebbers en verzamelaars: enige haast is wel geboden.

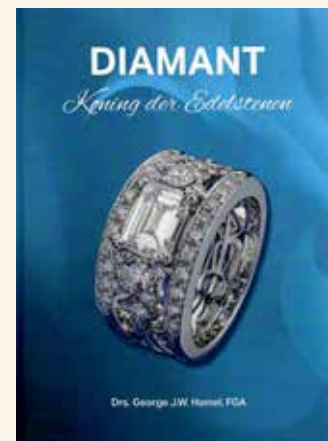
nijntje XXL miffy. Dick Bruna Komma
ca. 592 blz., kleur, gebonden
ISBN: 789083226668
Prijs: € 2.995

Kostbare stenen

Vanaf de tijd van de koningen via de goudkoorts tot aan de huidige verzamelaars vonden edelstenen de menselijke fantasie met hun kleur, licht en zeldzaamheid, waardoor ze een aan de droom grenzende waarde krijgen. Hun schittering roept ook de geologische diepte op, een epos van enkele miljarden jaren. De auteurs van deze uitgave nemen ons mee op een ontdekkingsreis naar deze stenen en hun ontstaan. Door hun verhaal te vertellen delen zij met ons de best bewaarde geheimen van de planeet. Van de eigenschappen van turkoois tot de symboliek van jade, deze gids, met meer dan 1000 foto's, opent de deuren naar de wereld van de edelstenen. Het boek is gebaseerd op de collecties van het Nationaal Natuurhistorisch Museum in Parijs, maar ook andere musea, stenen in privébezit en de educatieve collecties van de Ecole des Arts Joailliers, opgericht in Parijs in 1912 met de steun van Van Cleef & Arpels.

Pierres précieuses. Guide visuel, door François Farges en Olivier Segura
Uitgegeven door L'Ecole des Arts Joailliers, Dunod, Muséum national d'Histoire naturelle
2023
ISBN: 9782100841356
Prijs: € 25

Hardheid 10

Al van jongs af is George Hamel (°1946) gefascineerd door edelstenen, met als meest bijzondere de diamant. Van zijn passie maakte Hamel zijn beroep: hij kreeg honderdduizenden diamanten onder ogen. "Het zijn net blaadjes van bomen en al lijken ze op elkaar, geen twee zijn er gelijk", zegt hij er zelf over. In tien hoofdstukken neemt hij de lezer mee in de wondere wereld van de diamant en deelt nuttige informatie: wat is diamant, waar wordt het gevonden, hoe wordt het gedolven, hoe en waar wordt het bewerkt, wat bepaalt de waarde en hoe onderscheidt men echt van vals? Als extra is een aantal verhalen over beroemde diamanten opgenomen en de historie van Amsterdam als diamantstad. *Diamant, Koning der Edelstenen* biedt veel feitelijke kennis, op een bondige en duidelijke manier verteld.

Diamant, Koning der Edelstenen, door George J.W. Hamel
ADC Vanderheyem
104 blz., geïllustreerd, gebonden
ISBN: 9789491837357
Prijs: € 29

COLLECT

— ARTS ANTIQUES AUCTIONS —

€ 49,50
voor 9 nummers
of € 25 digitaal

Een jaar lang leesplezier!

www.collectaaa.be

€ 1.275.000

Osman Hamdi Bey, *Ottomaanse dame die zich klaarmaakt om uit te gaan*, olieverf op doek, gemaroufleerd op karton, 68 x 45 cm. Dorotheum, Wenen, 02-05. © Dorotheum.

RICHTPRIJS: \$ 2.500.000-4.500.000

(€ 2.760.000-5.000.000)

Van Cleef & Arpels, armband *Jarretièrre*, 1937, robijnen en diamanten. Christie's, New York, 07-06. © Christie's Images Ltd.

RICHTPRIJS:

€ 800.000-1.200.000

René Magritte, *De smaak van tranen*, 1946, gouache op papier, 50,8 x 36,4 cm. Artcurial, Parijs, 07-06. © Artcurial.

AFGELOPEN

Een bevallige Ottomaanse in het Dorotheum

Iedereen hield de adem in op 2 mei, in het Dorotheum, in Wenen, toen een schilderij van Osman Hamdi Bey (1842-1910) werd afgehamerd op € 1 miljoen. Daarna volgde een luid applaus voor de *Ottomaanse dame die zich klaarmaakt om uit te gaan*. Het schilderij van een jonge vrouw in een weelderig interieur, te danken aan de belangrijkste Ottomaanse schilder van zijn tijd, was hét klapstuk van de veiling van 19e-eeuwse schilderijen in het Oostenrijkse veilinghuis. De in Parijs opgeleide kunstenaar was de grondlegger van de moderne Turkse schilderkunst, waarbij traditie werd gepaard aan moderniteit, en westerse academische schilderkunst aan oosters raffinement.

OP KOMST

Anne Eisenhower bij Christie's

Het is Christie's dat mag overgaan tot de veiling van de prachtige juwelen van verzamelaar en filantroop Anne Eisenhower (1949-2022), zelf altijd een toonbeeld van verfijning geweest en lid van een van de meest eminente Amerikaanse families. Een eerste deel van haar buitengewone collectie gaat alvast op 7 juni onder de hamer. Het gaat om juwelen van de grootste modehuizen. Ze getuigen van het raffinement van hun eigenares. Een van de blikvangers is de befaamde armband *Jarretièrre*, met robijnen en diamanten. Marlene Dietrich kocht het juweel in 1937 bij Van Cleef & Arpels. De actrice droeg de armband in de film *Stage Fright* (1950) van Alfred Hitchcock. Anne Eisenhower kocht hem in 1992. Het juweel zou \$ 2,5 tot 5 miljoen moeten opbrengen. Andere topstukken van deze veiling zijn een zeldzame armband in art-decostijl, met diamanten en edelstenen, *Moonlight Rose*, van Tiffany & Co, een armband in art-decostijl met diamanten, van Cartier, en een grote ring met een diamant van de kleurgraad D van 20,54 karaat.

Een gouache van Magritte bij Artcurial

Op 7 juni houdt Artcurial, in Parijs, een prestigieuze veiling van impressionistische en moderne kunst. Men kan er onder meer bieden op een fraaie gouache op papier van René Magritte, komend uit de collectie van Pierre Andrieu. De moeder van de huidige eigenaars kocht het werk meer dan veertig jaar geleden in galerie Isy Brachot. Sindsdien heeft het publiek het werk niet meer te zien gekregen. *De smaak van tranen* dateert uit 1946 en zou € 800.000 tot 1.200.000 in het laatje moeten brengen.

De geest van de Sezession in het Dorotheum

Josef Hoffmann, Koloman Moser en Dagobert Peche waren van het stoffige stijldoem van het historisme. Ze behoren tot de ontwerpers van de Wiener Werkstätte van wie op 7 juni werken onder de hamer gaan op de Jugendstilveiling in het Dorotheum. Ver weg van industriële massaproductie werden in de Werkstätte origi-

nele ideeën en ambachtelijkheid aangemoedigd. De bloemversieringen uit de begintijd van de Jugendstil maakten er plaats voor geometrische en vernieuwende vormen. Denk maar aan het likeurstel van Josef Hoffmann, met een richtprijs van € 15.000-25.000 en het snoepmandje van Koloman Moser (*Bonbonkörbchen*), met een richtprijs van € 6.000-10.000. De innovatiedrang van Josef Hoffmann op het gebied van design komt ook duidelijk tot uiting in de zitmeubelen die deze veelzijdige modernist aan het begin van de 20e eeuw ontwierp voor het bedrijf Jacob & Josef Kohn, waaronder de fauteuil *Sitzmaschine*, eveneens gebruikt in het sanatorium van Purkersdorf (richtprijs: € 14.000-20.000).

Pierre Boulez bij Artcurial

Op 8 juni gaat Artcurial, in Parijs, over tot de verkoop van de collectie van de beroemde Franse componist en dirigent Pierre Boulez (1925-2016). Het ensemble omvat schilderijen, tekeningen, aquarellen en prenten. Het getuigt van zijn hartstochtelijke passie voor kunstenaars van de 20e eeuw en laat zien hoe graag hij parallellen maakte tussen de muziek en de schilderkunst. Zijn hele vruchtbare carrière lang liet hij zich

RICHTPRIJS: € 14.000-20.000
Josef Hoffmann, *Sitzmaschine*, model nr. 670, 1905. Dorotheum, Wenen, 07-06. © Dorotheum

RICHTPRIJS: \$ 400.000-600.000
(€ 360.000-545.000)
Tiffany Studios, tafellamp *Wisteria*, ca. 1903, glas-pasta en gepatineerd brons, 67,3 x 46 cm. Christie's, New York, 14-06. © Christie's Images Ltd.

RICHTPRIJS: € 250.000-350.000
Nkonde-beeld, Yembe, DRC. Sotheby's, Parijs, 21-06. © Sotheby's Art Digital Studio.

als componist inspireren door schilders. Hij zette hun scheppingsproces om in zijn eigen ideeën en sloeg zo menige brug tussen die twee artistieke disciplines. De componist haalde zijn inspiratie niet zozeer uit de schilderijen zelf, maar was eerder geïnteresseerd in de ideeën die eraan ten grondslag lagen. Door die te vertalen naar muziek creëerde hij meteen ook nieuwe procedés als muziekschrijver. Toen hij het oeuvre van Paul Klee ontdekte, was hij diep onder de indruk. Het zette hem ertoe aan zijn kijk op de muzikale ruimte te verbreden. De stukken die bij Artcurial onder de hamer gaan, bieden een mooi overzicht van zijn carrière: een aquarel van Paul Klee (richtprijs: € 50.000-70.000), gouaches op papier en op hout van Maria Helena Vieira Da Silva (richtprijs: respectievelijk € 8.000-12.000 en € 40.000-60.000), een olieverfschilderij op doek van Alejandro Otero, *El pote rojo III* (1948) (richtprijs: € 70.000-90.000) en een portret van Stravinsky, van de hand van Alberto Giacometti (richtprijs: € 30.000-40.000).

Ann & Gordon Getty bij Christie's

Op 14 juni gaat bij Christie's, in New York, het tweede deel van de collectie van Ann & Gordon Getty onder

de hamer. Het gaat om de inboedel van hun historische woning in Berkeley, Temple of Wings, gebouwd in Grieks-Romeinse stijl en tevens onderdak biedend aan een dansatelier. De collectie omvat meubelen van de belangrijkste representanten van de neogotische beweging en Arts and Crafts, zoals A.W.N. Pugin, textiel van William Morris, en topstukken van glas van de Tiffany Studios. Men kan ook bieden op belangrijke victoriaanse schilderijen van Sir Lawrence Alma-Tadema en de prerafaëlieten. Het geheel biedt een coherent overzicht van de sierkunst van het einde van de 19e eeuw en van de 20e eeuw. Een van de blikvangers is *A Coign of Vantage* van Sir Lawrence Alma-Tadema, met een richtprijs van \$ 2,5 tot 3,5 miljoen. Oorspronkelijk hing dit schilderij in de blauwe salon van hun woning in Berkeley. Daarop zijn drie dames van adel te zien, kijkend naar een haven in de diepte.

Hélène Leloup bij Sotheby's

Hélène Leloup, geboren in 1927, is een onvervalste pionier van de kunstwereld. Haar zin voor avontuur, haar grondige antropologische benadering en haar uitgebreide kennis maakten haar tot een van de grootste specia-

listen van Afrikaanse en Oceanische kunst in Parijs, New York en zelfs ver daarbuiten. Toen ze een eigen galerie opende in New York dompelde ze zich helemaal onder in de bruisende kunstscene van de jaren 60. Ze kocht werken van de grootste meesters van de moderne en hedendaagse kunst (Jean-Michel Basquiat, Louise Bourgeois, Salvador Dalí, Max Ernst, Francis Bacon, Pierre Soulages en Gerhard Richter). Zonder uitzondering hebben die werken een nu eens visuele, dan weer historische band met haar passie voor Afrikaanse kunst. Op 21 juni gaat bij Sotheby's, in Parijs, het eerste deel van haar privécollectie onder de hamer. Later volgt er nog een tweede veiling. Het ensemble vormt een boeiende bloemlezing van de Afrikaanse en Oceanische kunst, en omvat verder ook moderne en hedendaagse kunstwerken. Het biedt een overzicht van de zeven decennia waarin ze kunst verzamelde, met haar unieke visie. Sommige kunstwerken behoren tot de belangrijkste in privébezit. Zo is er een Nkonde-beeld van de Yembe, een volk in Congo, dat volgens experts € 250.000 tot 350.000 zou moeten opbrengen.

Alain Delon bij Bonhams

Op 22 juni gaat Bonhams Cornette de Saint Cyr, in Parijs, over tot de verkoping van de kunstcollectie bijeengezameld door de nu 87-jarige Franse acteur Alain Delon. In 2007 had al hij niet-figuratieve werken uit de 20e eeuw laten veilen. In de media liet hij zich toen ontvallen een hekel aan postume veilingen te hebben ... Dankzij de bekendheid van de eigenaar werd die veiling een succes, met zeven wereldrecords, onder meer voor Olivier Debré (1920-1999), Maurice Estève (1904-2001) en Alfred Manessier (1911-1993). Alain Delon is een groot liefhebber van schilderijen en oude tekeningen. Als verzamelaar was hij bijzonder actief in de jaren 60 en 70, die ook de twee productiefste decennia uit zijn carrière als acteur waren. Tot de belangrijkste werken die representatief zijn voor zijn zestig jaar oude passie voor kunst behoren tekeningen uit de renaissance, een olieverfschilderij op doek van Raoul Dufy, *La Plage de Sainte-Adresse* (1906), met een richtprijs van € 600.000-800.000, en *Cheval arabe attaché à un piquet* (1825), een schilderij van Eugène Delacroix, met een richtprijs van € 400.000-600.000.

€ 115.920

Verrassend afgehamerd

Dit werk was een van de hoogtepunten op 23 april van de veiling georganiseerd door de afdeling Belgische en hedendaagse kunst van het Brusselse kantoor van Bonhams Cornette de Saint Cyr tijdens de beurs Art Brussels. Deze groene polyester *Doll* (1966, uitgegeven in 2005) is van Jef Geys (1934-2018), de Belgische conceptuele kunstenaar die een uniek en complex oeuvre naliet. Zijn werk is opgevat volgens de principes van gelijkheid en gelijkwaardigheid,

tussen kunst en niet-kunst, tussen zogenaamde 'hoge' cultuur en de meer populaire of triviale productie. Als nauwgezet archivaris van zijn leven en artistieke praktijk probeerde hij via zijn werk kunst te verenigen met het alledaagse leven. Met een richtprijs van € 15.000-20.000 euro werd de door Cornette aangeboden pop, afkomstig uit een particuliere collectie in Brussel en vergezeld van een tekening van de hand van Jef Geys, afgehamerd op € 92.000. Een wereldrecord voor de

kunstenaar. Het vorige record was in handen van De Vuyst in Lokeren, die in september 2020 een indrukwekkende volumesculptuur verkocht voor € 65.000. Over het algemeen ligt de prijs van de werken van de kunstenaar meer tussen de € 5.000-15.000.

Jef Geys, *Doll*, 1966-2005, sculptuur in groengelakt polyester met tekening op calqueerpapier, h. 182 cm. Bonhams Cornette de Saint Cyr, 23-04. © Bonhams.

€ 75.000

Bernard Buffet (1928-1999), *Environs de Vernon*, olieverf op doek in gepatineerd kader, 90 x 130 cm. Monsantic, 02-04. © Monsantic.

€ 12.500

Hergé, *Kuifje en de Picaro's*, 1976, eerste druk n°81/100, gesigneerd en met opdracht. Millon, 23-04. © Millon.

€ 7.500

Gifmengende heks, 17e-eeuws paneeltje naar David Teniers, olieverf op paneel, 35 x 27,5 cm. Maison Jules, 15-04. © Maison Jules.

AFGELOPEN

Kunst en antiek bij Monsantic

Op de kunst- en antiekveiling van 2 april bij Monsantic haalde een schilderij van Bernard Buffet (1928-1999) de hoogste score. Het werk *Environs de Vernon*, met een certificaat van 1980, werd verkocht voor de geschatte prijs van € 75.000. Verder geen verrassingen, maar wel een opvallend curiosum: een elektrische speelgoedtreinset van het type JOCADIS L.S. Models Exclusive, ging onder de hamer voor € 550.

Drie topstukken bij Millon Brussel

Drie veilingen in april bij Millon Brussel leverden drie verwachte topstukken. Op de veiling van 4 april werden stukken uit Belgische en Luxemburgse privécollecties aangeboden. Het hoogste bod was niet geheel onverwacht voor een werk van Pierre Alechinsky (°1927). *Tub du soir* (1978) werd afgehamerd op € 33.000, net boven de hoogste richtprijs. De veiling van strips op 23 april leverde een topscore op voor

een historisch exemplaar in bijna perfecte staat van het album *Kuifje en de Picaro's*. Deze eerste editie, gesigneerd door Hergé en versierd met een tweeregelige opdracht aan zijn broer Paul en schoonzus Jeannot en gedateerd 14 mei 1976, verdubbelde de laagste richtprijs en ging van de hand voor € 12.500. Op 26 april was er bij Millon Brussel een veiling van balpennen, uurwerken en accessoires van Montblanc. Hier was de hoogste score voor een Montblanc-vulpen in een doosje met M-penpunt in 18-karaats wit en geelgoud. Deze speciale editie is een eerbetoon aan Ludwig II 888. De versieringen op het montuur, ook in 18-karaats geelgoud, doen denken aan de schilderijen in de troonzaal van Neuschwanstein, vandaar de zwaan op de clip. De dop is bezet met een robijn. Geschat op € 2.900 werd de pen verkocht voor € 5.600.

Oude meesters en Latemse School bij Maison Jules

De voorbije aprilveiling op 15 en 17 april bij Maison Jules in Gent bracht enkele mooie resultaten op voor de oude meesters en de Latemse School. Naar alle verwachtingen werden twee werken

van Maurice Sys (1880-1972) geveild aan de richtprijs, *Winterende Anna ter Muiden* aan € 6.000. Ook Gustave De Smet (1877-1943) scoorde met een klein kleurrijk doek *Eenden aan de Leie* (ca. 1910) de verkoopprijs van € 7.000. Een zeer fijngeschilderde Heilige Familie, *Madonna met kind* (ca. 1900), slechts geschat tussen € 500-800, klokte af op € 9.000. Een knap 17e-eeuws paneeltje naar David Teniers, *Gifmengende heks*, haalde € 7.500. Ten slotte werd er hevig strijd gevoerd voor een puntgave Hermes-handtas type 'Birkin'. Het kleinood werd afgehamerd op € 15.000!

Sculpturen scoren bij Haynault

De verkoop van schilderijen, meubilair en kunst van 17 april bij Haynault stond in het teken van de grote klassieker met hoge biedingen voor sculpturen. Het hoogste bod was voor *Le génie de la danse*, een bronzen sculptuur op een houten sokkel van de hand van Jean-Baptiste Carpeaux (1827-1875). Geschat tussen € 10.000-15.000 werd het ver boven de richtprijs afgehamerd op € 29.000. Een wandtapijt in wol en zijde, dat deel uitmaakt

van de serie wandtapijten *De zeehavens*, werd verkocht voor € 11.000. De serie tapijten naar Jacques de Kerchove en Adrien Campion werd vervaardigd in de manufactuur van Simon de Pape in Beauvais omstreeks 1722. Opmerkelijk ook het aanbod van een prachtig 19e-eeuws harnas in 16e-eeuwse stijl, gebruikt voor de processie van het Heilig Bloed in Brugge aan het eind van de 19e eeuw. Het haalde de verkoopprijs van € 2.600 (richtprijs: € 1.000-1.500). Een haute epoque-set van onder meer kannen, kandelaars, picknicks en kleine doosjes uit een oude collectie, geschat tussen € 200-800, werd verkocht voor prijzen variërend tussen de € 400-2.400.

Verrassende topscores bij Vanderkindere

Bij de kunst- en antiekveiling van 18 en 19 april bij Vanderkindere waren er topscores in verschillende categorieën. De Belgische School was een succes bij de schilderkunst. Het hoogste bod was voor *Familieportret* van Marcel Caron (1890-1961) uit 1926, dat afgehamerd werd op € 16.000, een viervoud van de hoogste richtprijs. Een aquarel op papier,

€ 29.000

Jean-Baptiste Carpeaux (1827-1875), *Le génie de la danse*, ca. 1875, sculptuur in brons met bruin patina op een eiken sokkel, hoogte met sokkel: 157 cm. Haynault, 17-04. © Haynault.

€ 16.000

Marcel Caron (1890-1961, Belgische School), *Familieportret*, 1926, olieverf op doek, 100 x 79,5 cm. Vanderkindere, 18-04. © Vanderkindere.

€ 17.000

Een grote Chinese 'Famille Rose'-vaas met figuren op een sgraffito roze fondkleur, 19e eeuw. Coronari Auctions, 19-04. © Coronari Auctions.

€ 56.700

Christian Dotremont (1992-1979), *Copenhagen, comme tu chantes quand je dors*, inkttekening op papier. Bonhams Cornette, 23-04. © Bonhams Cornette.

Éléantes conversant dans un intérieur, van Ferdinand Schirren (1872-1944), slechts geschat tussen € 800-1.200, bracht wel € 13.000 op. Nog een verrassende score was voor een églomisé van Floris Jaspers (1889-1965), *Les arlequins* genaamd, die voor € 9.600 werd verkocht, meer dan een tienvoud van de hoogste richtprijs. Het tweede hoogste bod van deze veiling was voor een wel heel bijzonder kleinood. Een zeldzame 18-karaats geelgouden recht-hoekige snuifdoos, gedeeltelijk geëmailleerd en versierd met fijne parels en oude en roosgeslepen diamanten, ging onder de hamer voor de geschatte € 15.000. Dit Zwitsers pareltje is gemerkt GRG, keurmerk voor Guidon, Rémond en Gide, een Zwitserse associatie tussen goudsmid Jean-George Rémond (1752-1830) en zilver-smeden Gide en Guidon, die eind 18e/begin 19e eeuw vele snuifdozen vervaardigd hebben. Een Louis XVI geelgouden pillendoosje, geëmailleerd met groene guilloche en versierd met florale ornamenten en centraal medaillon, scoorde ook € 10.000 (richtprijs: € 3.200-4.200). Er was ook veel interesse voor een aantal vazen. Het derde hoogste bod was voor een terracotta kruik ver-

sierd met zuilen en rode figuren die een feestmaaltijd voorstellen. Dit werk, daterend uit de periode van Groot-Griekenland, Apulië, IV voor Christus en voorzien van verschillende certificaten, ging onder de hamer voor € 13.500 (richtprijs: € 10.000-15.000). Een Empire-vaas type 'Amphora' in polychroom porselein van Sèvres uit de 19e eeuw werd verkocht voor € 11.500.

James Ensor scoort bij Coronari Auctions

De Aziatische, Europese en islamitische kunst- en antiekveiling op 19 en 20 april van het Gentse veilinghuis Coronari Auctions verbaasde andermaal. Binnen het Aziatische luik vielen in eerste instantie de bijzondere resultaten voor het 19e-eeuws porselein op. Een grote Chinese 'Famille Rose'-vaas met figuren op een sgraffito roze fondkleur verleide vele internationale bidders. Geschat tussen € 6.000-12.000 werd ze uiteindelijk verkocht voor € 17.000. Een blauwwitte Chinese jardinière, met jongens die een dekselvaas dragen en vogels tus-

sen bloesemtakken, veranderde van eigenaar voor ruim € 5.000. Een soortgelijk bedrag werd neergeteld voor een paar Chinese 'Famille Rose'-dekselpotten met '100 jongens'. Daarnaast steeg een fijne Chinese 'Famille Rose'-vaas met verhalend decor rondom en met een Jiaqing-merk sterk boven de verwachtingen met een opbrengst van € 11.500. Binnen het aanbod 18e-eeuws porselein vielen in eerste instantie drie verschillende Kangxi- blauwwitte en Imari-stijl-dekselvazen in de smaak. Deze vazen konden menig verzamelaar verleiden en brachten uiteindelijk € 14.400 op voor de set. Ook een collectie met voornamelijk Yongzheng- en Qianlong-porselein maakt voortaan deel uit van een belangrijke internationale collectie voor ruim € 11.500. Traditiegetrouw deden de Europese kunsten absoluut niet onder voor deze resultaten. Het werk *Les trois glorieuses*, olieverf op doek en gedateerd 1967, van de hand van Félix Labisse (1905-1982), vertrok voor bijna € 27.000 naar het buitenland. Het portret van Léon Rinskopf (1862-1915) door niemand minder dan James Ensor (1860-1949) onderneemt een tocht over de oceaan voor de prijs van maar liefst € 34.000,

terwijl geschat op € 8.000-12.000. Daarnaast kan ook een bloemstilleven van Frans Mortelmans (1865-1936) niet onvermeld blijven met een opbrengst van ruim € 6.500. Afsluiten doen we met een Iraans Kashan 'Mohtasham'-tapijt met Naser al-Din Shah Qajar te paard van omstreeks 1900, dat na een ware bidstrijd werd verkocht voor € 13.500, ver boven de richtprijs van € 1.000-2.000.

Een record bij Bonhams Cornette

Bonhams Cornette de Saint Cyr organiseerde op zondag 23 april een verkoop van Belgische en hedendaagse conceptuele kunst die meer dan 170 loten bijeenbracht. Een van de hoogtepunten was het werk *Poupée* (1966 en uitgegeven in 2005), een 182 cm hoge pop in groen gelakt polyester van Jef Geys (1934-2018), een Belgische conceptuele kunstenaar en auteur van een uniek en complex oeuvre. Geschat op € 15.000-20.000 werd dit werk samen met een tekening op kalkpapier verkocht voor € 115.920. Dit is een recordprijs voor een geveild werk van deze

AMBERES

Terninckstraat 6-8-10

Antwerpen

www.amberes.be

(+32) (0)3 226 99 69

KUNST- EN ANTIKVEILING maandag 12 juni 2023

Tentoonstelling: 8 juni van 13-17u,
9, 10, 11 juni van 10-17u

VANDERKINDERE

A U C T I O N E E R

OPENBARE VEILING

20 & 21 JUNI om 18u30

Olieverf op doek "Gezicht op een zuidelijk dorp"
Gesigneerd linksonder en op de achterzijde Grünewald. Zweedse school
Afmetingen: 65 x 81 cm.

Kunst- en Antiekveiling | 10 t/m 12 juni 2023

Komen onder de hamer: Bronzen sculpturen; Schilderkunst en Grafiek;
Keramik en Glas; Aziatische en Etnische kunst; Art Nouveau/Art Deco/
Vintage/Design; Religiosa; Meubilair; Varia; Grote collectie antieke/
vintage juwelen en polshorloges;

Vietnamese gelakte en vergulde houten
Boeddha, zittend in padmasana,
handen in dhyanamudra op schoot,
19de/20ste eeuw,
opening in de rug voor een
reliëf, op deels verguld
houten basement,
afm. 60 x 42 cm.

Taxatie € 1.600 - € 2.800

Dirk Filarski (1885-1964),
olieverf op doek (bedoekt),
Brug over de Seine,
ges. r.o., afm. 52 x 64 cm.
Taxatie € 2.000 - € 4.000

Aanvang

za. 10 juni - 9.00 uur

Sluiting

ma. 12 juni - 18.00 uur

Kijkdagen van 10 t/m 12 juni

Openingstijden:

za. 10 juni t/m

ma. 12 juni 11.00 - 17.00 uur

(laatste veilingdag)

Inbreng van goederen voor de septemberveling
mogelijk na afspraak. Bieden kan tijdens de kijk-
dagen in de Bredestraat 23/23A of via uw eigen
computer.

DickHaut
MAASTRICHT
SEDERT 1930

Tot ziens in ons veilinghuis!

www.veilingmaastricht.nl

Venduehuis Dickhaut B.V. | Bredestraat 23/23A | 6211 HA Maastricht

Tel 0031 43 321 30 95 | Fax 0031 43 325 93 84 | info@veilingmaastricht.nl

"Vrouw zittend een brief schrijven" en "Vrouw met gekruiste handen"
Dubbelzijdige tekening met inktpen en zwarte inktwassing
op geschept en gewatermerkt papier.
Voorzien achterin rechtsboven van het stempel van "De gekke maagd"
van Rik Wouters. Belgische school. Afmetingen: 23 x 30 cm.

TENTOONSTELLING

16, 17 EN 18 JUNI

VAN 10 TOT 18U

HOTEL DE VENTES VANDERKINDERE S.A.

685-687 ALSEBERGSESTEENWEG - 1180 BRUSSEL

PRIVÉ PARKING • TEL. 02 344 54 46

info@vanderkindere.com

www.vanderkindere.com

€ 22.000

Baron Pierre Paulus de Châtelet (1881-1959, Belgische school), *La hiercheuse*, olieverf op doek, 125 x 100 cm. Horta, 24-04. © Horta.

€ 50.000

Valerius De Saedeleer (1867-1941), *De Hollebeek (Etikhove)*, 1929, olieverf op doek, 126 x 131 cm. Bernaerts, 25-04. © Bernaerts.

€ 260.000

Braun en Hogenberg, *Théâtre des cités du monde*, eerste stedenatlas in kleur, 1645, 6 delen in 3 volumes. Arenberg Auctions, 29-04. © Arenberg Auctions.

kunstenaar. Een werk uit 1975 van Jannis Kounellis (1936-2017), bestaande uit een inkttekening op papier en een olielamp, werd verkocht voor € 63.000. In de jaren 60 stelde Kounellis performances voor: hij zong, terwijl hij woorden en nummers op de muren van de galerie aanbracht. In 1967 creëerde hij installaties met kleine hoopjes steenkool en zakjes zaad, levende paarden of papegaaien, vuur en licht. Een andere inkttekening op papier getiteld *Copenhagen, comme tu chantes quand je dors* van Christian Dotremont (1922-1979) wisselde van eigenaar voor het opmerkelijke resultaat van € 56.700. De vermelding van de Deense hoofdstad herinnert aan de gehechtheid van de kunstenaar aan de beroemde internationale CoBra-beweging. De cover van de catalogus met een prachtig marmeren werk uit 2013 van Koen van Mechelen (*1965) getiteld *Face off - C.C.P. Medusa* bracht € 55.440 op. Deze internationaal bekende Belgische conceptuele kunstenaar onderzoekt de bioculturele diversiteit, die centraal staat in zijn onderzoekende aanpak. Hij gebruikt de resultaten van zijn experimenten in allerlei artistieke media, zoals zeer expressieve schilderijen en tekeningen, foto's, performances, sculpturen, video's, nieuwe 3D-technieken, glaswerk en (levende) installaties.

Belgische School scoort bij Horta

De kunst- en antiekveiling op 24 en 25 april lokte een volle zaal en zorgde voor een memorabele avond. Kunstenaars van de Belgische School haalden de mooiste scores. Het topstuk van de avond was een olieverf op doek van Baron Pierre Paulus de Châtelet (1881-1959), *La hiercheuse*, dat een verkoopprijs van € 22.000 haalde. Een doek van Marie-Antoinette Marcotte (1869-1929, Franse School), *Sous les ciels de verre*, kondigde de lente aan en ging van de hand voor € 10.000. *Le grand voyage* van Gaston Bogaert (1918-2008) werd afgeklopt op € 8.500. De bronzen sculptuur *La source* van Philippe Wolfers (1858-1929), ook behorend tot de Belgische School, bracht € 11.000 op. Een verrassend en bijzonder lot was een verzameling 'sacs de soirée' in goud en zilver, Frans werk uit de 19e eeuw. Het geheel scoorde het tweede hoogste bod van € 18.000. Verder ook nog mooie scores voor juwelen. Een halsketting in witgoud met 14-karaat briljant geslepen diamanten van het huis Van Aelst in Antwerpen werd verkocht voor € 9.500 en een witgouden broche met twee geslepen diamanten van elk +/- 3 karaat voor € 8.000.

Een 'white gloves'-veiling bij Bernaerts

De uit vijf sessies opgebouwde lenteveiling 'Modern Times' bij Bernaerts liep van 25 t/m 27 april met aandacht voor moderne meesters, design en werk op papier. In deze veiling met 870 loten werden de stukken uit de privécollectie Lies & Cees Soons fel gesmaakt. Uitschieters waren natuurlijk de doeken van Raoul de Keyser. *Voetbalkous aan veldrand* (1970, richtprijs: € 25.000-30.000), *Zonder titel* (1972, richtprijs: € 20.000-24.000) en *Fiets* (1965, richtprijs: € 35.000-40.000) gingen onder de hamer voor respectievelijk € 40.000, € 34.000 en € 26.000. *Afwezig zelfportret voor betonnen muur met struikgewas* (1969, richtprijs: € 15.000-20.000) van Roger Raveel verdubbelde de laagste richtprijs en leverde € 30.000 op. Voor grotere verrassingen zorgden Ad Dekkers (1933-1974) en Key Hiraga (1936-2000). *Zeshoek en ruit in overgang* uit 1967-68, een reliëf in polyester van Dekkers, was geschat rond € 4.000-5.000 maar bracht maar liefst acht keer meer op en werd verkocht voor € 32.000. Twee doeken zonder titel van Key Hiraga uit 1967, beide geschat tussen € 6.000-8.000, werden eveneens erg bevochten en verkocht voor € 19.000 en € 14.000. Een titelloos doek van Rob van Koningsbruggen

(*1948) verdubbelde dan weer de schatting en haalde de verkoopprijs van € 16.000. Ook alle andere stukken vonden een nieuwe koper, zodat we bij het afsluiten van de sessie op 26 april konden gewagen van een zogenaamde 'white gloves'-veiling. Bij de klassiekeren stukken uit de sessie van 25 april onthouden we de mooie hamerprijzen voor werk van Valerius De Saedeleer. Het doek *De Hollebeek (Etikhove)* (1929, richtprijs: € 30.000-40.000) was het topstuk en werd afgeklopt op € 50.000. *Molen in de winter* (richtprijs: € 15.000-20.000) ging van de hand voor € 19.000. Een bronzen sculptuur *De Venusberg* (ca. 1893) van Egide Rombeaux (1865-1942) was slechts geschat rond € 2.000-2.500, maar werd verrassend afgehamerd voor wel € 15.000. Andere uitschieters tot wel € 15.000 waren voor twee stukken uit het aanbod Meissen-porselein. Maar het was toch vooral de 20e-eeuwse kunst die de meeste bidders genereerde en de beste resultaten liet noteren. Zo werd een kleine Bram Bogart (1921-2012), *Oranje-rood* (1984, richtprijs: € 3.500-4.500) genaamd, voor een zevenvoud van de schatting verkocht voor € 22.000. Een vroege editie van Panamarenko veranderde voor € 18.000 van eigenaar en een van de sculpturen van Niki de Saint-Phalle voor € 26.000. Een assemblage van Jan De Cock, geschat rond € 1000-1.500, verraste met een hamerprijs van € 20.000. Tekeningen van Jean-Michel Folon

Classic Cars

een verborgen collectie van een Belgisch industrieel

Kijkdagen ter plaatse, Kempen
1-3 | 9

Veiling
5 | 9

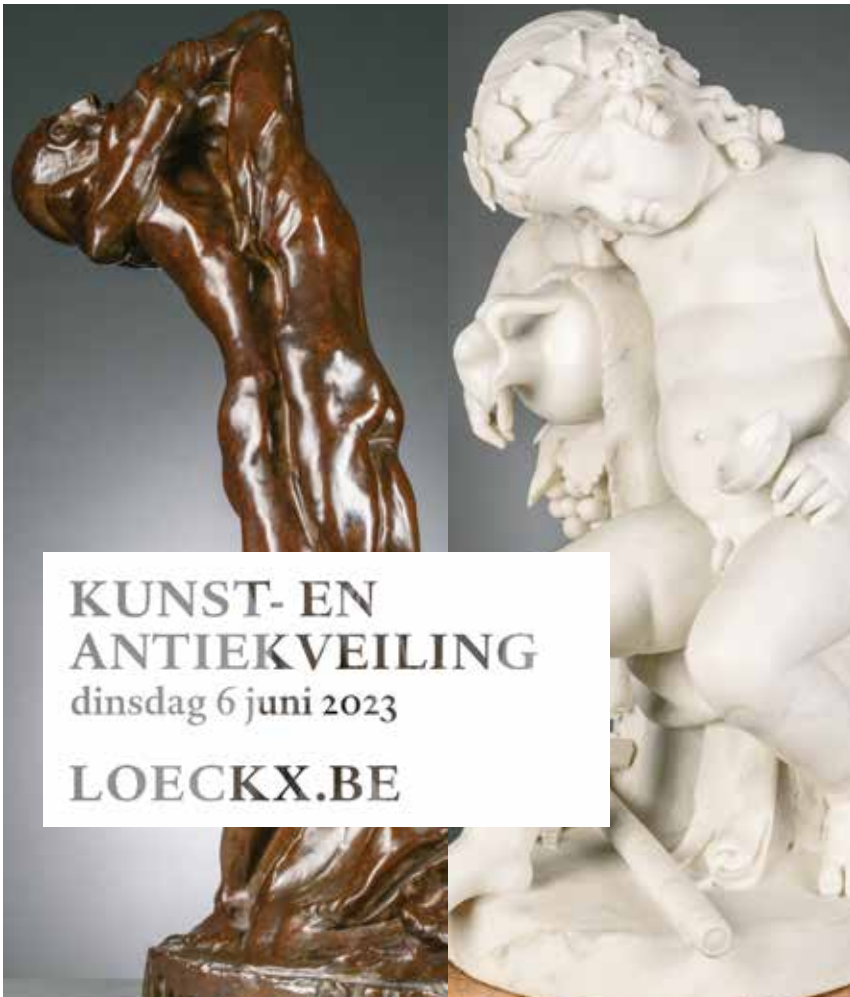

Een verzameling van 40 old timers, van Lincoln tot Corvette.

LIVE.BERNAERTS.EU

invaluable DrouotLIVE

BERNAERTS AUCTIONEERS Verlatstraat 18 - 2000 Antwerpen | www.bernaerts.be | info@bernaerts.be

KUNST- EN
ANTIIEKVEILING

dinsdag 6 juni 2023

LOECKX.BE

€ 10.000

Alexandre Kéléty (1874-1940), *Te veroveren hart*, ca. 1925, chryselephantien, buste in ivoor, rok in brons, cloisonné email, hoogte: 30 cm. Soudant, 30-04. © Soudant.

€ 6.200

Groot scherm in gelakt hout met gouden en polychrome takamaki-e- en hiramaki-e-versieringen, parelmoeren en ivoor inlegwerk, Japan, Meiji-periode (1868-1912), 183 x 151 cm. Soudant, 30-04. © Soudant.

Onderdeel van de designaanbieding van Bonhams Cornette de Saint Cyr, 05-06. © Bonhams.

RICHTPRIJS:

€ 100.000 - 200.000

Michel Anguier, *Pluton mélancolique*, brons met bruine patina, hoogte: 54,5 cm. Antenor, 04-06. © Antenor.

en Ilse d'Hollander gingen vlot van de hand voor respectievelijk € 11.000 en € 8.000. Een verkooppercentage van 88% bewees dat de markt voor de moderne kunst springlevend is.

Een bijzondere stedenatlas bij Arenberg Auctions

De veiling van zeldzame boeken, handschriften, atlassen, tekeningen en prenten bij Arenberg Auctions van 27 t/m 29 april leverde verrassende resultaten op. Een paar bijzondere atlassen werden aangeboden en topstuk van deze veiling was dan ook de eerste stedenatlas in kleur, *Théâtre des cités du monde*, uitgegeven in 1645 door Braun en Hogenberg. Bestaande uit 6 delen in 3 volumes en met 351 illustraties in kleur waarbij 'steden getekend zijn op zo'n manier dat de lezer in alle straten kan kijken'. Geschat tussen € 90.000-120.000 werd dit topstuk afgehamerd voor € 260.000, meer dan het dubbele van de hoogste richtprijs. Een andere uitzonderlijke atlas, *Le Théâtre du Monde ou Nouvel Atlas contenant les chartes et descriptions de tous les pays de la terre*, uitgegeven door Blaeu in 1647, werd verkocht voor de geschatte waarde van € 55.000. Een portret van Gerard Mercator naar Frans Hogenberg

(1512-1594, Vlaamse School) uit de 17e of 18e eeuw verdubbelde ruim de hoogste schatting en ging van de hand voor € 11.000. Ook bij de handschriften een paar hoge resultaten. Een manuscriptblad met fijne miniatuur *Adoration of the Magi* uit ca. 1450 (Parijs), slechts geschat tussen € 800-1200, werd afgehamerd voor het tienvoud, € 12.000. De eerste en enige kopie van de Duitse vertaling van het beroemde epos *Ein Schöne warhaftige Hystory von Keiser Karolus* (1395-1456) haalde ruimschoots de hoogste richtprijs en ging van de hand voor € 11.000. Nog twee loten die het vermelden waard zijn: een originele eerste editie van de *Mémoires d'Hadrien* van Marguerite Yourcenar uit 1951 met een richtprijs rond € 400-500 haalde een verkoopprijs van € 8.000 en een lot van 12 fotoalbums met ca. 975 portretten, waarvan sommige getrukeerd, scoorde € 7.500, terwijl slechts geschat rond € 150-200.

Te veroveren hart bij Soudant

Op de kunst- en antiekveiling van 30 april bij Soudant werden mooie en onverwachte resultaten geboekt in het aanbod Aziatische kunst. Zo werd een kleine lakkast met lades, schuifpanelen en deuren, ingelegd met

ivoeren plaquettes gedecoreerd in goud en polychroom hira en takamaki-e uit de Japanse Meiji-periode (1868-1912), verkocht voor € 5.200, terwijl slechts geschat tussen € 800-1000. Een Japans groot scherm in gelakt hout met gouden en polychrome takamaki-e- en hiramaki-e-versieringen en parelmoeren en ivoer inlegwerk uit de Meiji-periode werd afgeklopt op € 6.200, het dubbele van de hoogste schatting. Beide loten waren voorzien van een CITES-certificaat. Een bijzonder lot was een album met negen waaiertwerpen fijn versierd met bloemen, vogels, planten en kalligrafische gedichten in inkt en kleur op zijde, allemaal in verschillende vormen. Gesigeneerd Zhang Xiaofeng, dateert het uit de Chinese Qing-periode. Het album was geschat op € 800-1000 maar scoorde een zesvoud en ging van de hand voor € 6.600. Topstuk van de veiling was echter een chryselephantien van de Hongaarse beeldhouwer Alexandre Kéléty (1874-1940). *Te veroveren hart* (1925) bestaat uit een vrouwelijke buste in zeer fijn bewerkt ivoor in een hartvormige bronzen jurk versierd met cloisonné email. Dit werk werd verrassend afgeklopt op € 10.000, het drievoudige van de hoogste richtprijs.

KOMENDE

Broodthaers bij Damien Voglaire

Voor hun laatste veiling voor het zomerreces bieden Damien Voglaire Auctions op 2 en 3 juni meer dan 900 lots boeken en schilderijen aan. Een groot deel is gewijd aan Marcel Broodthaers, waaronder het zeldzame werk *Vingt ans après* (gemaakt naar het boek van Alexandre Dumas), waarvan er slechts 75 exemplaren werden gedrukt. Naast foto's, affiches, diverse publicaties en uitnodigingskaarten van de Brusselse kunstenaar is er ook het bezoekersboek van Galerie Cogeime over de jaren 1965 tot 1967, vol handtekeningen, waaronder verschillende van Broodthaers. Deze galerie werd geleid door Ivan Lechien, die vanaf 1964 een prominente plaats innam op de hedendaagse kunstmarkt in Brussel.

Klassieke stukken bij Antenor

Op 5 juni organiseert Bonhams Cornette de Saint Cyr een verkoop van 20e- en 21e-eeuws design, met een selectie van Eu-

MJV SOUDANT

Salle de vente aux enchères d'antiquités

VERKOOP XXIV: 18 JUNI 2023 OM 13U

Gecatalogeerde veiling van antiek en kunstvoorwerpen. 400 lots

Kijkdagen : 15, 16 et 17 juni van 10 tot 18 uur

Japans kabinet, Meiji-periode 19e eeuw.
Dubbele voet.
Afmetingen: 95 x 64 x 44 cm.

Aziatische kunst.

Léon GREGOIRE (XIX-XX).
La charité.
Brons met bruine patina.
Hoogte: 70 cm.

ART BELGE VERKOOP XXV: 21 JULI 2023 OM 13U

Kijkdagen van 11 tot 15 en van 18 tot 20 juli van 10 tot 17 uur

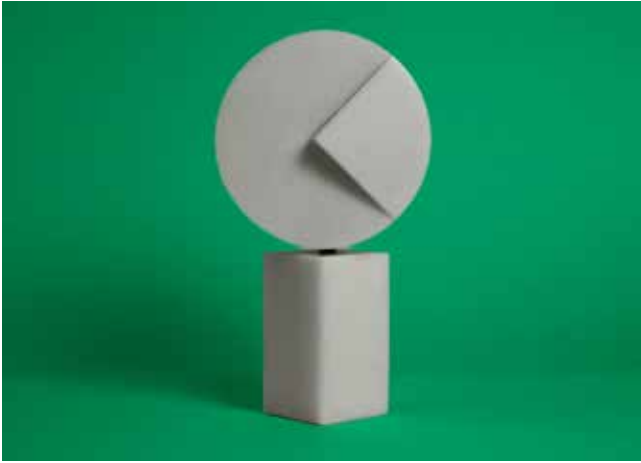
Edmond VAN DOOREN (1896-1965).
Architecture futuriste et géométrique.
Olieverf op doek.
Afmetingen: 100 x 70 cm.

Alphonse DARVILLE (1910-1990).
Les trois grâces.
Uniek brons met een bruine patina en
gouden tinten.
Hoogte: 55 cm.

Anna DE WEERT (1867-1950).
La baie de Menton, 1926.
Olieverf op doek.
Afmetingen: 150 x 136 cm.

Een beeldhouwwerk van Hilde Van Sumere. Haynault, 12-06. © Haynault.

RICHPRIJS: € 50.000-70.000
Jane Graverol, *De val van Babylon*, 1967.
Bonhams Cornette de Saint Cyr, 12-06.
© Bonhams.

RICHPRIJS: € 8.000-10.000
Jean-Baptiste Robie (1821-1910), *Stil-
leven met zilverwerk, rozen, druiven
en juwelenkistje*, olieverf op doek.
Bernaerts, 13/15-06. © Bernaerts.

ropees ontwerp, waaronder een boekenkast van Carl-Gustaf Hiort af Ornäs, en een salontafel en krukjes van Charlotte Perriand.

Georges Minne bij Loeckx

Zoals steeds biedt veilinghuis Loeckx in Gent op 6 juni een selectie westerse en oosterse kunst aan. In het aanbod westerse kunst zijn er enkele hoogtepunten, waaronder een levensgrote marmere *Bacchant*, gekapt door de Deense beeldhouwer Carl Frederik Holbeck (1811-1880) in Rome omstreeks 1850 (richtprijs: € 5.000-8.000). Een bronzen beeld van de hand van Georges Minne (1866-1941), *Le Fils Prodigue*, wordt geschat op € 12.000-18.000. Het 17e-eeuwse doek *Stilleven met schaaldieren* door Jan van Kessel (1626-1679) krijgt een richtprijs van € 12.000-15.000. Verder is er nog een collectie religieuze beelden uit de 15e-17e eeuw. Vervolgens Aziatische kunst uit China, Indië, Japan, Tibet en Nepal met onder meer een collectie Japanse bronzen okimono's van vogels.

Moderne kunst en juwelen bij Haynault

Haynault organiseert in juni drie veilingen, waaronder een online verkoop. De verkoop op 12 juni is gewijd aan moderne kunst van 1850 tot nu, met een collectie dierensculpturen en een mooie selectie designmeubelen, waaronder een wandlamp van Maria Pergay en een tafel van Pierre Chapo. Bij de sculpturen is er werk van Hilde Van Sumere en Ferdinand Vonck. Op 13 juni is het tijd voor de halfjaarlijkse verkoop van juwelen en horloges met kijkdagen in Brussel en Parijs. Bij de stukken zit onder meer een *Reverso Grand Modèle* in roségoud van Jaeger-LeCoultre, een fraaie set belle-époquejuwelen, waaronder een prachtige halsketting bezet met twee diamanten van elk ongeveer drie karaat, verschillende armbanden, een volledige set met maretakmotieven en diamanten van één tot twee karaat, een set ringen uit de jaren zeventig gesigineerd door Cartier en een aantal gecertificeerde robijnen en saffieren.

Surrealistische schatten bij Bonhams Cornette de Saint Cyr

Bonhams Cornette de Saint Cyr kondigt een nieuwe verkoop aan van moderne kunst én hedendaagse Belgische kunst op 12 juni. In de laatste categorie bevindt zich een werk van de nieuwe rijzende ster van het Belgische surrealisme: Jane Graverol (1905-1984). Getiteld *The Fall of Babylon*, definieert deze compositie het vrouwelijk lichaam door een leegte. De vrouwelijke figuur is gebeeldhouwd uit een onbestemd blok waarop de kunstenaar collages en krantenfragmenten heeft aangebracht. De illusie is perfect, de poëtische desoriëntatie effectief. Het werk wordt geschat op € 50.000-70.000. Rachel Baes (1912-1983), een andere Belgische vrouwelijke figuur van het surrealisme, toont een groot schilderij uit 1974, *La double illusion* (schatting € 5.000-7.000). Van de speelse Marcel Mariën (1920-1993), een surrealistische kunstenaar wiens werk even productief als divers was, komen er twee

interessante erotische collages uit 1984 onder de hamer: *Pompéi, an 79: grand coit de la dernière nuit* en *Le jardin d'Eden*, elk geschat op € 2.500- 3.500. Meer klassiek is een subtiele tekening van Emile Claus (1849-1924), getiteld *London in the Fog*, gemaakt tijdens zijn verblijf in de Engelse hoofdstad in 1918. Zoals gebruikelijk staat ook abstracte kunst centraal in de veiling. Van bijzonder belang is een werk van Bram Bogart (1921-2012), *Blauwdoorgeel* (1967), waarvoor een minimum bod van € 15.000-20.000 wordt gevraagd. Bij de hedendaagse werken zijn er twee prachtige werken van Robert Combas (*1957), een schilderij uit 2001, *Motoromain chariot de Ben-Hur à essence de fumier* (schatting € 120.000-150.000) en een sculptuur.

'Patchwork' bij Bernaerts

In de veilingen van 13 en 15 juni bij Bernaerts worden zowel klassieke als moderne stukken aangeboden. Zo zullen oude, romantische en moderne meesters, bronzen, heiligenfiguren, juwelen, schouwgmantelen en zilver de revue passeren.

VEILINGHUIS MAISON JULES

VEILING KUNST, ANTIEK & VINTAGE

ZATERDAG 17 &
ZONDAG 18 JUNI om 11u

AMEDEE
CORTIER

PABLO
ATCHUGARRY

HENRI-VICTOR WOLVENS

RAYMOND
DE MEESTER

LOCATIE

HEILIG-KRUISPLEIN,
ST.-AMANDSBERG
(GENT)

vlot bereikbaar nabij R4
(afrit Oostakker)
ruime parking voor de deur

Kijkdagen:

VRIIDAG 9 JUNI 10u00 – 18u00

ZATERDAG 10 JUNI 10u00 – 18u00

ZONDAG 11 JUNI 10u00 – 18u00

MA 12 t/m. DOND 15 JUNI 14u00 – 18u00

VRIIDAG 16 JUNI 10u00 – 18u00

ONLINE BIDDING MOGELIJK

www.maisonjules.be

info@maisonjules.be - Tel. 0475/45 86 23 & 0478/84 30 58

OPENBARE VEILING

14 JUNI

KIJKDAGEN / 11-12-13 JUNI VAN 10 TOT 18u

Baron Pierre Paulus de Châtelet - monumentaal werk

Tafel Quaderna par Zanotta

Boeddhistisch schilderij, Ming-Qing dynastie

CATALOGUS ONLINE
WWW.HVM.BE

Tel: +32 4 344 91 70 - Email: info@hvm.be - Adres: rue du nord belge 9, 4020 Luik

VEILINGHUIS SINT-JOB. WWW.SDVU.BE

Chsée de St-Job n° 638 - 1180 Bxl Tel : 02/372 92 19 - info@sdvu.be

VEILING MAANDAG 19 JUNI OM 14u

OPENBARE VEILING -TELEFONISCH EN OP DROUOT.COM

D. Chiparus

Bronze hoogte totale : 66 cm

E. Gallé

A. Rodin

J. Mougín

TENTOONSTELLING : VAN 15 TOT 16 JUNI VAN 10u tot 16u30
EN ZATERDAG 17 & ZONDAG 18 JUNI van 10u tot 18u

RICHTPRIJS: € 3.000-5.000
Antonin Daum (1864-1930), *Fleurons et Rinceaux*. Flanders Auctions, 14-06. © Flanders Auctions.

Pierre Paulus de Châtelet, een monumentaal olieverfschilderij, 195 x 255 cm. Mosan, 14-06. © Mosan.

RICHTPRIJS: € 1.500-2.500
Hoedenkoffer van Louis Vuitton, 1910. Debaveye, 14/15-06. © Debaveye.

Geïnspireerd door een grote reeks Kuba-textielen die in de Timed Online-veiling (8 t/m 19 juni) aangeboden zullen worden, kreeg deze veiling de toepasselijke naam 'Patchwork'. Twee verschillende collecties verdienen speciale vermelding: de verzameling die wordt verkocht omtrent het faillissement van Merit Capital en een deel van de archieven van Jan Hoet (vervolg van de twee veilingen in 2021 en 2022). De eerste collectie bevat werken van onder anderen Rinus Van de Velde, Folkert de Jong en Jan Cobbaert. Het Hoet-archief heeft bijvoorbeeld Antoine Mortier, James Lee Byars, Luc Tuymans en Luciano Fabro in de aanbieding hebben. Uit een Antwerpse collectie worden een bronzen sculptuur van Jean-Michel Folon en een indrukwekkende Tom Wesselmann-zeefdruk aangeboden. Ook de klassieke oude en romantische meesters ontbreken niet: naast enkele landschapstaferelen, zoals een van de bekende heuvelachtige rivierlandschappen van het atelier van Joos de Momper en een arcadisch landschap in de omgeving van Zuccarelli, zijn er ook meer religieus geïnspireerde werken, waaronder de Annunciatie (naar Murillo), het bezoek van Maria aan haar nicht Elisabeth (naar Rubens) en Salomé (navolger van Peter Paul Rubens). Het mythologische verhaal van Odysseus en Nausicaä (navolger Jordaens), een

dubbelportret toe te schrijven aan Nicolaes Maes, een tempeltafereel van Nicolas Poussin (navolger) en een kattenconcert naar David Teniers uit de 17e eeuw vervolledigen deze selectie. Een stilleven met renaissance-pronkbekker van de romantieker Jean-Baptiste Robie schittert naast andere werken van onder anderen Emmanuel Noterman (zelfportret), Eugène Siberdt en Max Carlier (stilleven met fruit en bloemen). Daarnaast ook enkele bronzen beelden van Amorgasti tot Jan Desmaret over Marioton, Mène, Dubois, Van den Kerckhove, Mombur en Moulin. Afsluitend vermelden we ook nog een paar zilveren kandelaars uit de Louis XIV-periode en juwelen. De lente wordt zoals gebruikelijk afgerond met een veilingwerk op papier, waarbij onder andere Frans Masereels *L'éléphant* naast werk van Roger Raveel gecatalogeerd werd. Van eenzelfde inbrenger komen twee tekeningen van Jan Fabre en een materieverftekening van Bram Bogart onder de hamer. Ook vermelden we een tekening van Rik Wouters en een studietekening van Paul Delvaux, de befaamde kleurenlitho *Sugar* van Allen Jones, grafiek van Gilbert Decock en een inkttekening van Jef Verheyen. De reeds aangehaalde veiling van het Jan Hoet-archief zal daarnaast de kers op de taart zijn van deze laatste veilingdag van het seizoen.

Een monumentale Paulus bij Mosan

Het Luikse veilinghuis Mosan biedt tijdens zijn catalogusverkoop op 14 juni moderne en hedendaagse schilderijen, beeldhouwwerken, designstukken en kunstvoorwerpen, waarvan de meeste Aziatisch zijn. Tot de aangeboden stukken behoren een imposant schilderij van Pierre Paulus de Chatelet, een Quaderna-tafel van Zanotta, een Afrikaanse compositie van Floris Jaspers en een grote aardewerken kornetvaas van Emile Gallé. Het tweede deel van de veiling is gewijd aan een selectie lederwaren van grote merken als Delvaux, Chanel en Louis Vuitton.

Kunst en design bij Flanders Auctions

Op 14 juni vindt bij Flanders Auctions de zomerveiling plaats met algemeen thema kunst en design. Het absolute pronkstuk en uithangbord van deze veiling is het model *Gerbera* van de Parijse Line Vautrin (1913-1997). Deze zonnespiegel gemaakt uit resine en

glas wordt geschat op € 8.000-12.000. Het is een toevallige vondst, net zoals het exemplaar dat in februari 2022 bij Flanders Auctions verkocht werd voor € 22.500. Dit zijn met voorsprong de leukste verrassingen van de veilingwereld en het is haast niet te geloven dat dergelijke stukken zich nog op de markt bevinden zonder dat de eigenaar de waarde ervan kent. Daarnaast kan het veilinghuis rekenen op *Fleurons et Rinceaux* van Antonin Daum (1864-1930), een marmeren buste van Marie Antoinette en vele andere items.

Bugatti-'Trone chairs' bij Debaveye

Op de volgende veiling bij Debaveye op 14 en 15 juni wordt een reeks uitzonderlijke 'trone chairs' van Carlo Bugatti (1856-1940) aangeboden. De stoelen worden per stuk verkocht met een richtprijs van € 1.000-2000. Verder is er ook nog een uitzonderlijke antieke hoedenkoffer van Louis Vuitton uit 1910, met een richtprijs van € 1.500-2.500.

CARLO BONTE
AUCTIONS

21 JUNE CHINESE ART AUCTION 10 AM

carlobonte.be

050 33 23 55

DEBAVEYE
AUCTIONS

Bavikhoofsestraat 74, 8530 Harelbeke | 056/711 580 | info@debaveye.be

Een reeks uitzonderlijke 'Trone chair's van Carlo Bugatti.

ONTDEK ONZE CATALOGUS

www.debaveye.be

Kunst en antiekveiling:
14 & 15 juni om 13.30u

Tentoonstelling: zaterdag 10, zondag 11
& maandag 12 juni van 14.00u tot 18.00u

Hoek Kerkhofstraat - Zandloperstraat 9030 GENT - Mariakerke
www.dvc.be 09/224 14 40 dvc@dvc.be

MOOIE OPENBARE VERKOPINGEN

veiling :

zaterdag 24 en zondag 25 juni

met :

-KLASSIEKE KUNST EN ANTIK
(16de - 19de eeuw)

-MODERNE en HEDENDAAGSE KUNST
(20ste - 21ste eeuw)

-DECORATIEVE KUNSTEN
(20ste eeuw)

-ETNISCHE KUNST

met ondermeer een tweede deel van
de collectie Yves Prigogine

-ALLES MOET WEG

met een grote collectie inktpotten

expositie :

van 16 tot 20 juni 2023

VEILINGHUIS HET PAND

HET VEILINGHUIS VAN DE WESTHOEK

Antiekveiling
zondag 25 juni 2023 om 14uur

Kijkdagen : zaterdag 17 juni tot en met donderdag 22 juni
tussen 13u30 en 18uur.

De veiling gaat door met publiek in de zaal.

Tel 0474 49 13 17

info@veilinghuishetpand.be

www.veilinghuishetpand.be

KASTEELSTRAAT 8
TE DIKSMUIDE

RICHTPRIJS: € 20.000-24.000

Antoine Mortier (1908-1999), *A ma mère*, 1961, Oost-Indische inkt op papier op doek. Maison Jules, 17/18-06. © Maison Jules.

RICHTPRIJS: € 150.000-250.000

Cartier Paris, broche, platina en Colombiaanse smaragd-kristal van ongeveer 75 karaat, diamant. Millon België, 19-06. © Millon.

RICHTPRIJS: € 12.000-15.000

Henri de Toulouse-Lautrec, *Divan japonais*, kleurenlitho op papier, gesigneerd in de plaat H. T., 79 x 61 cm. Horta, 19/20-06. © Horta.

Grote namen bij Maison Jules

Maison Jules Gent brengt in de komende veiling van 17 en 18 juni enkele gerenommeerde namen onder de hamer. Internationale ster Pablo Atchugarry is aanwezig met twee beelden (richtprijs: € 8.000-12.000). In zijn kielzog enkele grote Belgische kunstenaars als Henri-Victor Wolvens met een groot olieverf op doek (richtprijs: € 4.000-6.000), een knap constructivistisch werk van Amedee Cortier (richtprijs: € 3.000-4.000), en een schitterend groot brons van Raymond De Meester dat geschat wordt op € 3.000-5.000. Ook een werk van Antoine Mortier (1908-1999), *A ma mère*, een Oost-Indische inkttekening op papier uit 1961 met een schatting tussen € 20.000-24.000. Heel wat belangstelling zal uitgaan naar designstukken van onder anderen Marc Newson, Michael Young en een prototype van de JACK van Tom Dixon. Verder ook heel wat hedendaagse kunst. Arman, Combas, Raveel, Lipchitz (origineel werk), De Keyser en Haring zijn eveneens van de partij.

Luigi Gatti bij Soudant

De maandelijkse catalogusverkoop van 18 juni bij Soudant, Gerpennes, bevat 400 lots, waaronder kunstvoorwerpen, antiek en schilderijen. Een van de hoogtepunten is een polychrome terracotta buste door Luigi Gatti (*1951), getiteld *La jeune fille aux fleurs*. Gatti, geboren in Milaan, studeerde af in beeldhouwkunst aan de Accademia Brera. In 1985 begon hij te exposeren, aangemoedigd door de galeriehoudster Otello Gnaccarini. Zijn hyperrealistische werk, dat vooral in België verspreid is, ging al eerder onder de hamer bij Soudant, zoals in januari 2022, toen een buste van een jonge man werd verkocht voor € 1.000 euro volgens de richtprijs.

Fraaie juwelen bij Millon

De volgende catalogusverkoop bij Millon in Brussel vindt plaats op 19 juni. Het aanbod dat via kijkdagen in Parijs en Brussel aandacht krijgt, bestaat uit horloges, designerjuwelen en andere juwelen. In de eerste categorie is er een aantal mooie uurwerken, met name een heren-

horloge in 18-karaats geelgoud op struisvogelleer, gesigeneerd Universal Genève en gedateerd eind jaren 40 (richtprijs: € 3.200-3.900). Onder de designerjuwelen bevindt zich een broche in 18-karaats witgoud, versierd met verschillende gekleurde Tahiti-aanse keshi-gekweekte parels, van Fernand Demaret (1924-2013), met als richtprijs € 400-600. Bij de juwelen domineert een sublieme platina broche uit de ateliers van Cartier Paris, met een transparant groene Colombiaanse smaragd-kristal van ongeveer 75 karaat, gegraveerd met bloemmotieven en bekroond met een natuurlijke diamant van ongeveer 1,95 karaat (richtprijs: € 150.000-250.000). Opmerkelijk is ook een 18-karaats geelgouden hanger in de vorm van een Maltezer kruis, waarvan de takken bestaan uit schaarslepen amethisten die door twee sleutels van Sint Pieter worden gekruist (richtprijs: € 600-800). Tot slot is er ook een onverwarmde blauwe saffier uit Sri Lanka (11,35 karaat), gemonteerd op een 18-karaats witgouden ring bezet met kleine diamanten (richtprijs: € 80.000-100.000).

Diversiteit bij Horta

De catalogusverkoop van 19 en 20 juni bij het Brusselse veilinghuis Horta sluit het seizoen af. In het aanbod zijn een aantal schilderijen

van Sadji, Jakob Smits, Christian Friedrich Mali en Anto Carte, fijne juwelen en tekeningen en prenten, waaronder een *Divan Japonais* van Henri de Toulouse-Lautrec en een aantal werken op papier van Rik Wouters. De veiling bestaat verder uit horloges, waaronder een interessante collectie zakhorloges (tweintig in totaal) en klokken.

Chinees kunst bij Carlo Bonte

Op woensdag 21 juni wordt bij Carlo Bonte Auctions Chinese kunst geveild. De toppers zijn onder andere een laat 18e-eeuwse tripod wierookbrander in email cloisonné. Eveneens uit cloisonné, is een impressionante vijfde-lijge garnituur in de vorm van olifanten en olifantskoppen. Een eyecatcher is het kleine bronzen Hù-vorm-vaasje uit de Song- tot Ming-periode, gebaseerd op de archaische stijl. Zoals gewoonlijk is het aanbod aan porselein gevarieerd en groot. Bijzonder verfind is een 'bloemenvaas' met blauwwit decor uit de Transitieperiode. Heel elegant is de zeldzame 19e-eeuwse kom met 'negen perziken'-decor. De perziken zijn geschilderd in een diep robijnrode kleur.

RICHTPRIJS: € 3.000-5.000
Een Chinese blauwwit gedecoreerde 'bloemenvaas', Transitieperiode, hoogte: 28,5 cm. Carlo Bonte, 21-06. © Carlo Bonte.

RICHTPRIJS: € 1.000-1.800
Een antieke Engelse troonzetel, 19e eeuw. Het Pand, 25-06. © Het Pand.

RICHTPRIJS: € 8.000-10.000
Damien Hirst, *Lysergic Acid Diethylamide (LSD)*, 2000, inkjet print, ed. 92/300. Bonhams Cornette de Saint Cyr, 26-06. © Bonhams.

RICHTPRIJS: € 20.000-40.000
Theebussen met dubbele adelaars, Chinees Canton-email, Yongzheng-periode. Rob Michiels, 28 t/m 30-06. © Rob Michiels.

Religiosa bij Het Pand

Het Pand te Diksmuide verwacht een mooie zomerverveiling op 25 juni. Er is een ruim aanbod van waardevol religieus zilverwerk, kerkelijke attributen en antieke houten beelden uit de 17e, 18e en 19e eeuw. Daarnaast wordt gevarieerd burgerlijk antiek aangeboden: bronzen beelden, Meissen-porselein, vazen in glaspasta, siervoorwerpen in jade, beeldensokkels, Zwarte Woud-sculpteerwerk, art-decokeramiek, kristal, klein meubilair met inlegwerk, imposante troonzetels

en meer. Verzamelobjecten en rariteiten sluiten de rij en zo is er voor ieder wat wils.

Gelimiteerde edities bij Bonhams Cornette de Saint Cyr

Op 26 juni organiseert Bonhams Cornette de Saint Cyr een verkoop van gelimiteerde edities van grote Belgische en internationale kunstenaars, met kleurrijke prints en verzamelbare multiples. Hoogtepunten zijn onder meer *Lysergic*

Acid Diethylamide (LSD) uit 2000, een inkjetprint gesignd door Damien Hirst en genummerd 92/300 (richtprijs: € 8.000-10.000).

Een breed aanbod bij Rob Michiels

Bij het Brugse veilinghuis Rob Michiels Auctions komt op 28, 29 en 30 juni een breed gamma aan bod. Uit een belangrijke verzameling Chinees Canton-email zijn een paar theebussen met dubbele adelaars een absolute zeldzaamheid (richtprijs: € 20.000-40.000). Voor een paar

grote Chinese 'Famille Rose' 'hanen'-schotels met robijnrode fondkleur, net als de theebussen uit de Yongzheng-periode, verwacht het veilinghuis een verkoopprijs tussen € 10.000-20.000. Een paar schotels van dit formaat en in deze kwaliteit is volgens het veilinghuis tegenwoordig zo goed als onvindbaar geworden op de Europese markt. Een fantastische blauwwitte schotel met de 'Aanbidding der koningen', uit het Haarlemse atelier van Willem Verstraeten, komt met een prijskaartje van €12.000-18.000. Het levenswerk van een Gents verzamelaarskoppel komt ook aan bod met onder andere Chinese, Egyptische, Griekse en Romeinse

KUNST- EN ANTIKVEILINGEN JORDAENS NV

VEILINGEN

DINSDAG 27 EN WOENSDAG 28 JUNI VANAF 19 UUR.

KIJKDAGEN

VRIJDAG EN ZATERDAG VOOR DE VEILING VAN 10 TOT 17 UUR.

Drabstraat 74 | 2640 Mortsel | info@jordaens.eu
03 449 44 30 | Catalogi en livestream: www.jordaens.eu

Floris Jespers, *Portret van mevrouw J. M.*, eglomeraat, 36 x 43 cm. Soudant, 21-07. © Soudant.

RICHTPRIJS: € 30.000-50.000
Albert Baertsoen (1866-1922), *Avond op het duin, Mariakerke-aan-Zee*, ca. 1892, olieverf op doek. Coronari Auctions, 29 t/m 31-08. © Coronari Auctions.

RICHTPRIJS: € 4.000-8.000
Een Chinese 'Famille Rose' tianqiu ping-vaas met 'negen perziken', 19e eeuw. Coronari Auctions, 29 t/m 31-08. © Coronari Auctions.

antiquiteiten, middeleeuwse sculptuur en islamitische kunst. Hier valt bijvoorbeeld de Egyptische stucco beschilderde houten Anoebis-sculptuur uit de periode van het Nieuwe Rijk op. Met een hoogte van 45 cm zeker niet klein en aantrekkelijk geschat op € 1.500-2.500. Dezelfde schatting hanteert het veilinghuis overigens voor een fraai Cambodjaans Khmer stenen hoofd van Jayaverman VII uit de 13e eeuw.

Dooren (1896-1965) uit een Belgische privéverzameling, verworven van de kunstenaar in 1975.

Aziatische en Europese Kunst- en Antiekveiling bij Coronari

Tijdens de zomermaanden pakt het Gentse veilinghuis Coronari Auctions uit met een grote driedaagse Aziatische en Europese kunst- en antiekveiling op 29, 30 en 31 augustus. Binnen het Aziatische luik valt in eerste instantie het kwalitatieve aanbod vazen op. Naast enkele mooie spiegelparen uit de late Qing, kunnen een 19e-eeuwse Chinese 'Famille Rose' tianqiu ping-vaas versierd met 'negen perziken' en een Guangxu-merk, alsook een vaas met blauwe fondkleur en verguld decor van vleermuizen tussen de wolken, niet onvermeld blijven. Verder ook nog enkele Kanton 'Famille Rose'-vazen met paleis- en strijdschènes en een verguld drakenreliëfdecor. Daarnaast kunnen we niet rondom enkele mooie Kangxi-schotels, met in het

bijzonder een fijn 'Famille Verte'-exemplaar met floraal decor en 'Johanneum'-inventarisnummer, wat aantoont dat deze sublieme schotel ooit deel uitmaakte van de collectie van August de Sterke (1670-1733). Verder is traditiegetrouw het porselein uit de Yongzheng- en Qianlong-periode mooi vertegenwoordigd, net als het qianjiang cai-porselein. Daarnaast vermelden wij binnen het Japanse aanbod een bijzondere vijfdelige Imari-garnituur met floraal decor en een grote Imari-schotel met 'parasoldames' naar Cornelis Pronk, beide afkomstig uit de Edoperiode. Het Europese aanbod moet voor bovenstaande kunstvoorwerpen en antiquiteiten geenszins onderdoen. In de eerste plaats kan niet voorbijgegaan worden aan de sterke vertegenwoordiging van de Belgische en Latemse 19e- en 20e-eeuwse schildersschool. In het bijzonder aan *Avond op het duin, Mariakerke-aan-Zee* van de hand van Albert Baertsoen (1866-1922). Deze parel kan zonder blikken en blozen als het topwerk van de meest recente retrospectieve in het Museum voor Schone Kunsten te Gent bestempeld worden. Daarnaast springen *Meules de foin à Afsnee* (1897) en *Zonover-*

goten tuin van respectievelijk Anna De Weert (1867-1950) en Emile Claus (1849-1924) in het oog van elke liefhebber. Verzamelaars van oude meesters komen ook aan hun trekken, met een sterke vertegenwoordiging van Vlaamse werken uit de 16e, 17e en 18e eeuw. Een mooie collectie beelden uit diezelfde periode dient eveneens vermeld te worden, met een levensgrote gesneden en polychroom beschilderde houten Heilige Petrus uit het 16e-eeuwse Brabant als absolute highlight. Ook liefhebbers van Europese keramiek, meubilair, oude boeken, iconen, tapijten en goud- en zilverwerk komen aan hun trekken, met onder andere een Franse zilveren kan door Louis Samson (Toulouse, 1751) en een driedelige set van de befaamde Amerikaanse smid Andrew Ellicott Warner uit Baltimore, Maryland.

Nationale Feestdag bij Soudant

We kunnen gerust van een jaarlijkse traditie spreken: op 21 juli organiseert veilinghuis Soudant in Gerpennes een grote veiling Belgische kunst, met enkele uitzonderlijke stukken van Belgische kunstenaars. Het betreft onder meer een unieke bronzen prent met bruine patina en gouden tinten van de *Drie Gratiën* door Alphonse Darville (1910-1990), een eglomisé rechtsonder gesigineerd *Portret van Madame J. M.* door Floris Jespers (1889-1965) en een futuristisch en geometrisch olieverf op doek van Edmond Van

PATCHWORK

Tom Wesselman, 'Still life with Liz', 1993. Est.: € 20000 - 30000

LIVE.BERNAERTS.EU invaluable DrouotLIVE!

Live

13 | 6
Kunst & Antiek

15 | 6
Werk op Papier & Edities
o.m. uit het Jan Hoet Archief

Online

8 - 19 | 6
Antieke poppen
de Roelants collectie

Etnografica
Werk op Papier

Kijkdagen
8-12 | 6

BERNAERTS AUCTIONEERS
Verlatstraat 18 - 2000 Antwerpen
www.bernaerts.be - info@bernaerts.be

L'HOMME

S.P.R.L. Adam

Veiling live : 30 september 2023

Veiling online : van 16 tot en met 26 juni

Albert Raty

Richard Heintz

Georges Collignon

Sluitingsdag inname: 19 augustus

www.michel-lhomme.com

invaluable

DROUOT
DIGITAL

0032 (0) 4 223 24 63

Kunst - oude en moderne boeken - beeldhouwwerken - oude wapens - stripverhalen - manuscripten . . .

Belgium

JUNE

- 1** **FLANDERS AUCTIONS**
Relieken WINGENE
- 1-19** **BERNAERTS**
Timed Online ONLINE
- 2** **BERG VAN BARMHARTIGHEID**
Vente spéciale rassemblant des lots d'exception BRUSSEL
- 2** **MAISON DES HUISSIERS DE JUSTICE**
Deurwaarderstukken BRUSSEL
- 2-3** **DAMIEN VOGLAIRE**
Boeken en klassieke schilderijen BRUSSEL
- 3** **BERG VAN BARMHARTIGHEID**
Juwelen BRUSSEL
- 3** **ABS VEILINGEN MECHELEN**
Deurwaarderstukken MECHELEN
- 4** **ANTENOR**
Antenor V: Paintings, Furniture and Works of Art BRUSSEL
- 5** **ANTENOR**
Juwelen BRUSSEL
- 5** **BONHAMS-CORNETTE**
Design des XXe et XXIe siècles BRUSSEL
- 5** **AMBERES**
Burgerveiling ANTWERPEN
- 5** **HAYNAULT**
Tableaux, mobilier et objets d'art UKKEL
- 6** **BERG VAN BARMHARTIGHEID**
Vente de bijoux et numismatique BRUSSEL
- 6** **HAYNAULT**
Bijoux, joailleries & horlogeries UKKEL
- 6** **LOECKX**
Westerse en Oosterse kunst GENT
- 8-18** **ARENBERG AUCTIONS**
Collectables ONLINE
- 9** **MAISON DES HUISSIERS DE JUSTICE**
Deurwaarderstukken BRUSSEL
- 10** **ABS VEILINGEN MECHELEN**
Deurwaarderstukken MECHELEN
- 10** **MOREL DE WESTGAVER**
Boeken, bijzondere reisboeken en ansichtkaarten BRUSSEL
- 12** **BONHAMS-CORNETTE**
Art Belge & Contemporain BRUSSEL
- 12** **AMBERES**
Kunst en antiek ANTWERPEN

- 12** **HAYNAULT**
Tableaux, mobilier et objets d'art UKKEL
- 12** **BONHAMS-CORNETTE**
Art Belge et Contemporain BRUSSEL
- 12-18** **ROPS NAMUR**
Kunst en antiek ONLINE
- 13** **HAYNAULT**
Bijoux, joailleries & horlogeries UKKEL
- 13** **BERG VAN BARMHARTIGHEID**
Vente de tableaux, sculptures et de bijoux BRUSSEL
- 13** **BERNAERTS**
Patchwork ANTWERPEN
- 13-14** **GALERIE ATHENA**
Kunst en antiek BRUSSEL
- 14** **FLANDERS AUCTIONS**
Kunst en design WINGENE
- 14** **MOSAN LIÈGE**
Moroquinerie de luxe LUIK
- 14** **MOSAN LIÈGE**
Kunst en antiek LUIK
- 14** **MOSAN LIÈGE**
Vente bourgeoise LUIK
- 14** **MILLON BRUSSEL**
Horlogerie, bijoux de créateurs BRUSSEL
- 14-15** **DEBAVEYE**
Kunst en antiek HARELBEKE
- 15** **BERNAERTS**
Patchwork ANTWERPEN
- 16** **MAISON DES HUISSIERS DE JUSTICE**
Deurwaarderstukken BRUSSEL
- 16-17** **JEAN ELSÉN ET SES FILS**
Numismatique général ETTERBEEK
- 17** **ABS VEILINGEN MECHELEN**
Deurwaarderstukken MECHELEN
- 17** **LOUIZA AUCTIONS**
Kunstveiling BRUSSEL
- 17-18** **MAISON JULES**
Kunst en antiek GENT
- 17-19** **DVC GENT**
Klassieke veiling GENT
- 18** **SOUDANT**
Antiek, schilderijen en meubels GERPINNES
- 19** **MILLON BRUSSEL**
Vente Horlogerie, Bijoux de créateurs, Joaillerie BRUSSEL
- 19** **UCCLE SAINT JOB**
Antiquités UKKEL
- 19-20** **ELYSÉE LIÈGE**
Ventes cataloguées et bourgeoises LUIK

- 19-20** **GALERIE MODERNE**
Kunst en antiek BRUSSEL
- 19-21** **HORTA**
Kunst en antiek BRUSSEL
- 20** **ELYSÉE LIÈGE**
Vente bourgeoise LUIK
- 20-21** **VANDERKINDERE**
Kunst en antiek UKKEL
- 21** **CARLO BONTE**
Chine art BRUGGE
- 22-24** **SYLVIE'S WINE AUCTIONS**
Midzomerveiling ANTWERPEN
- 23** **MAISON DES HUISSIERS DE JUSTICE**
Deurwaarderstukken BRUSSEL
- 24** **ABS VEILINGEN MECHELEN**
Deurwaarderstukken MECHELEN
- 24-1/7** **LHOMME**
Boeken, prenten, tekeningen en aquarellen, schilderijen ONLINE
- 25** **MILLON BRUSSEL**
Vente Bandes Dessinées BRUSSEL
- 25** **HET PAND**
Kunst, antiek en religieus DIKSMUIDE
- 26** **BONHAMS-CORNETTE**
Prints & Design BRUSSEL
- 27-28** **JORDAENS**
Kunst en antiek MORTSEL
- 28-30** **ROB MICHIELS**
Aziatische, Europese en Islamitische kunst BRUGGE
- 30** **PHOENIX AUCTIONS**
Antiquités WAVRE
- 30** **MAISON DES HUISSIERS DE JUSTICE**
Deurwaarderstukken BRUSSEL

- JULY**
- 1** **ABS VEILINGEN MECHELEN**
Deurwaarderstukken MECHELEN
- 2** **MONSANTIC**
Kunst en antiek BERGIC
- 4** **FW AUCTIONS NAMUR**
Vente de prestige: bijoux, tableaux, Asie, Objets d'art NAMEN
- 4** **MILLON BRUSSEL**
Vente bruxelloise BRUSSEL
- 7** **MAISON DES HUISSIERS DE JUSTICE**
Deurwaarderstukken BRUSSEL
- 8** **ABS VEILINGEN MECHELEN**
Deurwaarderstukken MECHELEN

- 14** **MAISON DES HUISSIERS DE JUSTICE**
Deurwaarderstukken BRUSSEL
- 15** **ABS VEILINGEN MECHELEN**
Deurwaarderstukken MECHELEN
- 21** **SOUDANT**
Art Belge GERPINNES
- 22** **ABS VEILINGEN MECHELEN**
Deurwaarderstukken MECHELEN

AUGUST

- 5-7** **CNOCK**
Kunst, juwelen & antiek KNOCKE
- 11** **MAISON DES HUISSIERS DE JUSTICE**
Deurwaarderstukken BRUSSEL
- 18** **MAISON DES HUISSIERS DE JUSTICE**
Deurwaarderstukken BRUSSEL
- 25** **PHOENIX AUCTIONS**
Antiquités WAVRE
- 25** **MAISON DES HUISSIERS DE JUSTICE**
Deurwaarderstukken BRUSSEL
- 29-30** **JORDAENS**
Kunst en antiek MORTSEL
- 29-31** **CORONARI**
Aziatische en Europese kunst- en antiekveiling NAZARETH

The Netherlands

JUNE

- 5** **ALD FRYSLAN**
Chinees en oosters porselein ONLINE
- 5** **BOUWMAN & BOUWMAN**
Speelgoedveiling ONLINE
- 5-6** **ADAMS AMSTERDAM AUCTIONS**
Kunstveiling AMSTERDAM
- 5-7** **MEDUSA AUCTIONS**
Kunst en antiek BREDA
- 5-8** **TWENTS VEILINGHUIS**
Kunst en antiek ENSCHEDE
- 6** **ALD FRYSLAN**
Kunst en antiek IJLST
- 6** **ZEEUWS VEILINGHUIS**
Exclusieve items MIDDELBURG
- 6** **DE JAGER**
Kunst en antiek GOES
- 6** **ZEEUWS VEILINGHUIS**
Exclusieve Items MIDDELBURG

- 7** **ZEEUWS VEILINGHUIS**
Aziatica & Indonesian Art ONLINE
- 7-8** **DE JAGER**
Aziatica GOES
- 8** **RICHARD TER BORG**
Kunst GRONINGEN
- 8-9** **ALD FRYSLAN**
Kunst en antiek IJLST
- 9** **NOTARISHUIS ROTTERDAM**
Algemene veiling ONLINE
- 10-12** **DICKHAUT**
Kunst en antiek ONLINE
- 12** **ZUYDWAL VEILINGEN**
Schilderijen en tekeningen HUIZEN
- 19** **ADAMS AMSTERDAM AUCTIONS**
Classic to contemporary Art AMSTERDAM
- 19** **VENDUEHUIS DER NOTARISSEN DEN HAAG**
Books & prints DEN HAAG
- 19** **DICKHAUT**
Kunst en antiek ONLINE
- 19** **BOUWMAN & BOUWMAN**
Speelgoedveiling ONLINE
- 19-21** **ONDER DE BOOMPJES**
Kunst en antiek ONLINE
- 19-21** **KLINKHAMER**
Kunstveiling GRONINGEN
- 19-23** **ZWIGGELAAR**
Boeken, prenten en tekeningen AMSTERDAM
- 20** **VENDUEHUIS DER NOTARISSEN DEN HAAG**
Exclusive jewellery, watches & fine silver DEN HAAG
- 20-25** **OPRECHTE VEILING**
Kunst en antiek HAARLEM
- 21** **VENDUEHUIS DER NOTARISSEN DEN HAAG**
Arts of the East: Asian ceramics & works of art, deel I en deel II DEN HAAG
- 21** **DE RUITER**
Zilver en diamanten, juwelen en horloges KLAASWAAL
- 22** **VENDUEHUIS DER NOTARISSEN DEN HAAG**
Home & Interiors, antique furniture & design deel I en deel II DEN HAAG
- 22** **SCHULMAN**
Munten en papiergeld AMSTERDAM
- 26-29** **VAN SPENGEN**
Kunst en antiek HILVERSUM
- 26-30** **KORST VAN DER HOFFE**
Kunst en antiek ONLINE

26-30 **DE ELAND & DE ZON**
Kunst en antiek DIEMEN

27-28 **OMNIA**
Kunst en antiek GRONINGEN

JULY

2 **PEERDEMAN**
Kunst en antiek ONLINE

3 **NOTARISHUIS ROTTERDAM**
Juwelen en horloges ONLINE

3-4 **ZADELHOFF**
Kunst en antiek ONLINE

3-8 **DERKSEN VEILINGBEDRIJF**
Kunst en antiek, Design en brocante ARNHEM

4 **NOTARISHUIS ROTTERDAM**
Couture ONLINE

6-8 **TWENTS VEILINGHUIS**
Kunst en antiek ENSCHEDE

15 **VAN SABBen**
Affiches HOORN

AUGUST

21-28 **KORENDIJK**
Kunst en antiek ONLINE

23-24 **NOTARISHUIS ROTTERDAM**
Kunst en antiek ONLINE

France

JUNE

1-16 **CHRISTIES**
Maîtres Anciens : Peintures - Sculptures ONLINE

1 **BONHAMS**
The Male Form PARIS

1 **ADER**
Arts d'Afrique, d'Océanie et d'Asie (Drouot) PARIS

1 **AGUTTES**
Arts d'Asie NEUILLY

1 **ALDE**
Musique et spectacles - Collection André Tubeuf PARIS

1 **AUCUTIE'S**
Arts Classiques (Drouot) PARIS

1 **PIASA**
Pol Bury, le mouvement sublimé de la collection Velma Bury PARIS

1 **PIASA**
Japan Spirit, curated by Marie Kalt PARIS

1-7 **SOTHEBYS**
Art Contemporain Day Auction ONLINE

1-8 **ARTCURIAL**
Bijoux online ONLINE

1-16 **CHRISTIES**
Maîtres Anciens: Peintures - Sculptures ONLINE

2 **COUTAU-BÉGARIE**
Mobilier et objet d'art (Drouot) PARIS

2 **RÉMY LE FUR & ASS**
Tableaux modernes et contemporains (Drouot) PARIS

2 **PESCHETEAU-BADIN**
Ceramiques anciennes (Drouot) PARIS

2 **GIQUELLO & ASS**
Livres anciens et modernes (Drouot) PARIS

2 **L'HUILLIER & ASS**
Mobilier & objets d'art (Drouot) PARIS

2 **CRAIT + MÜLLER**
Bijoux, montres & argenterie (Drouot) PARIS

2 **AGUTTES**
Peintres d'Asie, oeuvres majeures NEUILLY

3 **COUTAU-BÉGARIE**
Bande dessinée et illustration (Drouot) PARIS

4 **OSENAT**
Les intérieurs de Versailles VERSAILLES

6 **SOTHEBYS**
Art Contemporain Evening Auction PARIS

6 **BONHAMS**
Limited editions and artists'jewellery PARIS

6 **GROS & DELETTREZ**
Hermès vintage (Drouot) PARIS

6 **ADER**
Bijoux, montres (Drouot) PARIS

6 **CANNES ENCHÈRES**
Art d'Asie CANNES

6 **YANN LE MOUËL**
Photographie moderne et contemporaine (Drouot) PARIS

6 **GIQUELLO & ASS**
Mobilier & objets d'art - Vente prestige (Drouot) PARIS

6 **TAJAN**
Impressionist & modern art PARIS

6-7 **PIASA**
Modern and Contemporary Art PARIS

6-20 **CHRISTIES**
Art of Asia ONLINE

7 **BONHAMS**
Art de l'Avant-Garde à nos jours PARIS

7 **ALDE**
Editions originales du XIXe au XXIe siècle PARIS

7 **ARTCURIAL**
Collection Pierre Boulez. Une vie au rythme de l'art PARIS

7 **ARTCURIAL**
Art moderne et contemporain PARIS

7 **TAJAN**
Contemporary art PARIS

7 **OSENAT**
Numismatique PARIS

7-8 **CHRISTIES**
Art contemporain PARIS

8 **PESCHETEAU-BADIN**
Vente de bijoux, objets de vitrine & orfèvrerie (Drouot) PARIS

8 **ADER**
Photographies PARIS

8 **AGUTTES**
Instruments & archets NEUILLY

8 **ARTCURIAL**
Impressionniste & moderne PARIS

8 **ARTCURIAL**
Post-war & contemporain PARIS

8 **ARTCURIAL**
Twenty One Contemporary PARIS

8 **ARTCURIAL**
Bijoux ONLINE

8 **LUCIEN PARIS**
Mobilier garnissant un hôtel particulier PARIS

8-14 **ARTCURIAL**
Chanel vintage ONLINE

9 **GROS & DELETTREZ**
Arts d'Asie (Drouot) PARIS

9 **CRAIT + MÜLLER**
Art contemporain (Drouot) PARIS

9 **BEAUSSANT LEFÈVRE**
Art impressionniste et moderne (Drouot) PARIS

9 **ADER**
Arts décoratifs et sculptures du Xxe (Drouot) PARIS

9 **FERRI & ASS**
Vente classique (Drouot) PARIS

9 **PIASA**
Révélations PARIS

9 **MILLON**
Art Russe (Drouot) PARIS

9-15 **BONHAMS**
Vietnamese Art ONLINE

9-16 **BONHAMS**
Chinese Art ONLINE

9-21 **CHRISTIES**
Joallerie Paris ONLINE

10 **CANNES ENCHÈRES**
Mde& Art de la table CANNES

10 **PIASA**
Révélations PARIS

11 **OSENAT**
La royauté VERSAILLES

12 **PESCHETEAU-BADIN**
Ceramiques Anciennes (Drouot) PARIS

12 **LEMON AUCTION**
Bijoux, Orfèvrerie, Objets de vitrine (Drouot) PARIS

12 **PESTEL-DEBORD**
Art du XXe Siecle (Drouot) PARIS

12 **TESSIER&SARROU ET ASS**
Art d'Asie (Drouot) PARIS

12 **BONHAMS**
Indian, Himalayan and Southeast Asian Art PARIS

12 **BONHAMS**
The Claude de Marteau Collection, Part III PARIS

12 **TAJAN**
Art d'Asie PARIS

13 **ARTCURIAL**
Art d'Asie PARIS

13 **BONHAMS**
Chinese Art PARIS

13 **COUTAU-BÉGARIE**
Art d'Asie (Drouot) PARIS

13 **GIQUELLO & ASS**
Mobilier et Objets d'art Haute Epoque et Japon (Drouot) PARIS

13 **MAGNIN WEDRY**
Bijoux anciens & Modernes-Montres (Drouot) PARIS

13 **GROS & DELETTREZ**
Tableaux, Mobilier & Objets d'Art (Drouot) PARIS

13 **TAJAN**
Mode et Luxe & Vintage PARIS

13-14 **RÉMY LE FUR & ASS**
Tableaux Anciens, Mobilier & Objets d'Art (Drouot) PARIS

14 **ARTCURIAL**
Mobilier & objets d'art PARIS

14 **ARTCURIAL**
Le Portrait en Miniature PARIS

14 **AZURES ENCHÈRES**
Morceaux Choisis CANNES

14 **BONHAMS**
Netsuke and Sagemono from the Guy de Lasteyrie Collection PARIS

14 **CHRISTIES**
Art d'Asie PARIS

14 **PIASA**
Thomas Boog - Nature précieuse Mobilier, miroirs et objets de curiosité PARIS

14 **PIASA**
Design Contemporain PARIS

14 **PESCHETEAU-BADIN**
Tableaux - Objets d'Art et d'Ameublement (Drouot) PARIS

15 **TAJAN**
Art du table du Xxe PARIS

15 **AGUTTES**
Haute Epoque NEUILLY

15 **BOISGIRARD-ANTONINI**
Ceramiques - Presse-Papiers-Opalines et Verrieres NICE

15 **SOTHEBYS**
Arts d'Asie PARIS

15 **CHRISTIES**
Maîtres Anciens : Peintures - Sculptures PARIS

15 **BEAUSSANT LEFÈVRE**
Numismatique et Archeologie (Drouot) PARIS

15 **MIRABAUD-MERCIER**
Tableaux modernes (Drouot) PARIS

16 **THIERRY DE MAIGET**
Arts Asiatiques et Ceramiques Europeennes (Drouot) PARIS

16 **DOUREBENTE**
Vente cataloguée (Drouot) PARIS

16 **GIQUELLO & ASS**
Arts Premiers (Drouot) PARIS

16 **DE BAECQUE & ASS**
Art d'Asie (Drouot) PARIS

16 **CRAIT + MÜLLER**
Sculptures (Drouot) PARIS

17 **OSENAT**
L'esprit du XXe siècle FONTAINEBLEAU

17 **LUCIEN PARIS**
Osez Louis XV, 3ieme édition PARIS

18 **OSENAT**
Les grands siècles VERSAILLES

- 18 **OSENAT**
L'esprit du XIXe siècle
FONTAINEBLEAU
- 19 **LYNDA TROUVÉ**
Mode et Arts du Xxe (Drouot)
PARIS
- 19 **APONEM**
Tableaux - Objets d'Art et
d'Ameublement (Drouot)
PARIS
- 20 **AGUTTES**
Tapis NEUILLY
- 20 **CANNES ENCHÈRES**
Vente courante CANNES
- 20 **NOUVELLE ETUDE**
Bijoux et Mode (Drouot) PARIS
- 20 **EVE**
Tableaux, Objets d'Art, Bijoux
(Drouot) PARIS
- 20 **ERIC CAUDRON**
Bijoux (Drouot) PARIS
- 20 **GROS & DELETTREZ**
Arts Décoratifs du Xxe
(Drouot) PARIS
- 20 **GROS & DELETTREZ**
Arts Premiers (Drouot) PARIS
- 20 **TAJAN**
Livres, Manuscrits & Estampes
PARIS
- 20-27 **ARTCURIAL**
Orientalisme ONLINE
- 21 **SOTHEBYS**
Collection Hélène Leloup,
Le Journal d'une Pionnière,
Vol. I PARIS
- 21 **BOISGIRARD-ANTONINI**
Mobilier & objets d'art
(Drouot) PARIS
- 21 **ART VALOREM**
Mobilier & objets d'art
(Drouot) PARIS
- 21 **THIERRY DE MAIGET**
Tableaux Anciens, Mobilier &
Objets d'Art (Drouot) PARIS
- 21 **FARRANDO**
Vente cataloguée (Drouot)
PARIS
- 21 **OSENAT**
Art d'Asie PARIS
- 21 **TAJAN**
Tableaux & Dessins anciens
PARIS
- 21-27 **SOTHEBYS**
Design 17/20: Silver and Gold
Boxes ONLINE
- 22 **BONHAMS**
Alain Delon PARIS
- 22 **CHRISTIES**
Arts d'Afrique, d'Océanie et
des Amériques PARIS
- 22 **JEAN-MARC DELVAUX**
Tableaux - Objets d'Art et
d'Ameublement (Drouot)
PARIS
- 22 **DE BAECQUE & ASS**
Arts Premiers (Drouot) PARIS

- 22 **LUCIEN PARIS**
Collection de Madame M. et à
divers Amateurs PARIS
- 22-5 **CHRISTIES**
Livres rares et Manuscrits
ONLINE
- 23 **COUTAU-BÉGARIE**
Noblesse & Royauté - Art
Russe (Drouot) PARIS
- 23 **CRAIT + MÜLLER**
Tableaux - Objets d'Art et
d'Ameublement (Drouot)
PARIS
- 23 **PESCHETEAU-BADIN**
Tableaux - Objets d'Art et
d'Ameublement (Drouot)
PARIS
- 23 **BEAUSANT LEFÈVRE**
Dessins et Tableaux - mobilier
et objets d'art (Drouot) PARIS
- 23 **PIASA**
Mode Succession de
Madame B ONLINE
- 23-26 **OSENAT**
Vente de l'Angélus
CHAILLY-EN-BIÈRE
- 23-29 **SOTHEBYS**
Design 17/20: Furniture and
Works of Art
ONLINE
- 24 **OSENAT**
Mobilier & objets d'art
FONTAINEBLEAU
- 25 **OSENAT**
Montres de collection et
Horlogerie FONTAINEBLEAU
- 25 **OSENAT**
Art moderne et contemporain
VERSAILLES
- 27 **AGUTTES**
Art impressionniste et
moderne NEUILLY
- 27 **ARTCURIAL**
Orientalisme ONLINE
- 27 **CANNES ENCHÈRES**
Bijoux anciens & modernes
CANNES
- 28 **SOTHEBYS**
Classic Design PARIS
- 28 **BONHAMS**
Picassomania PARIS
- 28 **OSENAT**
Mode et Luxe PARIS
- 28 **TAJAN**
Arts décoratifs et design du
Xxe PARIS
- 29 **PIASA**
Succession de Madame B.
Un appartement décoré par
Claudio Brganti PARIS
- 29 **BOISGIRARD-ANTONINI**
Dessins et Tableaux - mobilier
et objets d'art NICE
- 29-6 **TAJAN**
Le coin du connaisseur PARIS

- JULY**
- 2 **MAURICE**
Design & Art du Xxe (Drouot)
PARIS
 - 2 **OSENAT**
Les Ecrins VERSAILLES
 - 4 **COUTAU-BÉGARIE**
Etoffes - Costumes Aciens -
Paper prints (Drouot) PARIS
 - 5 **PIASA**
Bijoux & Perles fines PARIS
 - 5 **TAJAN**
Art contemporain & Multiples
PARIS
 - 5-19 **AGUTTES**
Bijoux ONLINE
 - 6 **BONHAMS**
Modern & Contemporary
African Art PARIS
 - 6 **MAURICE**
Joallerie Paris PARIS
 - 6 **MAURICE**
Kerry Taylor (Drouot) PARIS
 - 6 **LUCIEN PARIS**
Contenu d'un hôtel particulier
PARIS
 - 6 **AGUTTES**
Bijoux & Perles fines NEUILLY
 - 7 **BONHAMS**
Middle Eastern Art PARIS
 - 7 **CANNES ENCHÈRES**
Litographies CANNES
 - 7-15 **TAJAN**
Art de vivre PARIS
 - 8 **CANNES ENCHÈRES**
Art moderne CANNES
 - 9 **OSENAT**
L'empire FONTAINEBLEAU
 - 9 **OSENAT**
Art Russe VERSAILLES
 - 9 **CANNES ENCHÈRES**
Art contemporain CANNES
 - 11 **TAJAN**
Bijoux et montres PARIS
 - 12 **AGUTTES**
Art contemporain NEUILLY
 - 16 **OSENAT**
Les intérieurs de Versailles
VERSAILLES
 - 20 **LUCIEN PARIS**
Dessins et Tableaux - mobilier
et objets d'art PARIS
 - 21-24 **OSENAT**
Vente de l'Angélus (Drouot)
ONLINE
 - 22 **LUCIEN PARIS**
Mobilier & objets d'art PARIS
 - 22 **CANNES ENCHÈRES**
Armes & Souvenirs
historiques Franc-Maçonnerie
Compagnonnage CANNES

- 22 **OSENAT**
Mobilier & objets d'art
FONTAINEBLEAU
 - 27 **CANNES ENCHÈRES**
Joallerie & Horlogerie de
collection CANNES
- AUGUST**
- 5 **BOISGIRARD-ANTONINI**
Bijoux BIARRITZ
- United Kingdom**
- JUNE**
- 2 **BONHAMS**
Prints and Multiples LONDON
 - 2-15 **CHRISTIES**
Jewels online: The London
Edit ONLINE
 - 6 **BONHAMS**
Modern and Contemporary
South Asian Art LONDON
 - 6-13 **SOTHEBYS**
Photographs ONLINE
 - 7 **BONHAMS**
India in Art LONDON
 - 7 **BONHAMS**
20th Century Decorative Arts
LONDON
 - 7 **BONHAMS**
Folk Art, Naive Paintings &
Vernacular Furniture LONDON
 - 7-8 **PHILLIPS**
Evening & Day Editions
LONDON
 - 8 **CHRISTIES**
A Collection Sale LONDON
 - 20-21 **BONHAMS**
Fine Glass and British
Ceramics LONDON
 - 21-5 **CHRISTIES**
Post-War and Contemporary
Art ONLINE
 - 21 **BONHAMS**
Modern British & Irish Art
LONDON
 - 27-11 **SOTHEBYS**
Fabergé, Imperial &
Revolutionary Russia LONDON
 - 27 **SOTHEBYS**
The Now Evening Auction
LONDON
 - 27 **SOTHEBYS**
Modern & Contemporary
Evening Auction LONDON
 - 27 **BONHAMS**
Prints and Multiples LONDON
 - 28 **SOTHEBYS**
Modern & Contemporary Day
Auction LONDON

- 28 **CHRISTIES**
20th/21st Century: London
Evening Sale LONDON
 - 29 **BONHAMS**
Post-War & Contemporary Art
LONDON
 - 29 **CHRISTIES**
Post-War and Contemporary
Art LONDON
 - 30 **CHRISTIES**
Impressionist and Modern Art
Day and Works on Paper Sale
LONDON
 - 30 **PHILLIPS**
20th Century to Now LONDON
- JULY**
- 4-18 **SOTHEBYS**
Books and Manuscripts,
Medieval to Modern ONLINE
 - 4 **CHRISTIES**
Old Master and British
Drawings and Watercolours
LONDON
 - 5 **SOTHEBYS**
Old Master & 19th Century
Paintings LONDON
 - 5 **CHRISTIES**
Antiquities LONDON
 - 6 **BONHAMS**
Antiquities LONDON
 - 6 **BONHAMS**
500 Years of European
Ceramics LONDON
 - 6 **BONHAMS**
Remastered: Old Masters
from the Collection of J.E.
Safra LONDON
 - 6 **CHRISTIES**
Old Masters Part I LONDON
 - 6 **CHRISTIES**
The Exceptional Sale LONDON
 - 7 **CHRISTIES**
Old Masters Part II LONDON
 - 12 **BONHAMS**
Modern British and Irish Art
LONDON
 - 12 **BONHAMS**
Fine Decorative Arts LONDON
 - 12 **CHRISTIES**
Valuable Books and
Manuscripts LONDON
 - 13 **BONHAMS**
Fine Clocks LONDON
 - 13 **CHRISTIES**
The Magnificent Library of
Norman Bobins LONDON
 - 13 **CHRISTIES**
British and European Art
LONDON
 - 13 **PHILLIPS**
New Now LONDON

Germany

JUNE

1-2	GRISEBACH Sommerauktionen
10	BASSENGE Kunst des 15.-19. Jahrhunderts, Moderne Kunst BERLIN-GRUNEWALD
10	DR. EDER Kunst & Antiquitäten KÖLN
14	BASSENGE Fotografiedes 19.-21. Jahrhunderts BERLIN- GRUNEWALD
6	VAN HAM Modern KÖLN
6	VAN HAM Post War KÖLN

6	VAN HAM Contemporary KÖLN
6	LEMPERTZ Photographie KÖLN/BERLIN/ MÜNCHEN
6-7	LEMPERTZ Moderne Kunst KÖLN/BERLIN/ MÜNCHEN
6-7	LEMPERTZ Zeitgenössische Kunst KÖLN/ BERLIN/MÜNCHEN
7	SCHLOSS AHLDEN Nächste Auktion Joh. Avramidis Kleine Trias Bronze AHLDEN
9	KETTERER KUNST Contemporary Art HAMBURG
10	KETTERER KUNST Modern Art HAMBURG
10	KETTERER KUNST 19th Century HAMBURG

10	LEMPERTZ Asian Art ONLINE
12	NAGEL AUKTIONEN Asiatische Kunst STUTTART
12-14	NAGEL AUKTIONEN Moderne & Zeitgenössische Kunst, Design STUTTART
21	LEMPERTZ Asiatische Kunst KÖLN/BERLIN/ MÜNCHEN
23	JESCHKE VAN VLIET Moderne & Zeitgenössische Kunst BERLIN
23	ZISSKA Kunst & Antiquitäten MÜNCHEN
27	QUITTENBAUM Schools of Design Jubiläumsauktion MÜNCHEN

27	QUITTENBAUM Made in Italy Design von Alessi Bis, Zanotta. Eine MÜNCHEN
28	QUITTENBAUM Internationales Design MÜNCHEN
28-29	NEUMEISTER Moderne & Zeitgenössische Kunst, Schmuck, Graphik und Gemälde MÜNCHEN
29	QUITTENBAUM Autorenschmuck & Künstlerschmuck MÜNCHEN
29	QUITTENBAUM Moderne Kunst MÜNCHEN
29	HAMPEL Moderne & Zeitgenössische Kunst MÜNCHEN

29	KARL & FABER Moderne Kunst MÜNCHEN
29	KARL & FABER Zeitgenössische Kunst MÜNCHEN

JULY

8	DR. FISCHER Glas & Kunst HEILBRONN
14	JESCHKE VAN VLIET Wertvolle Bücher, Graphik, Historische Photographie BERLIN

AUGUST

18-27	GRISEBACH Third Floor ONLINE
-------	---------------------------------

TENTOONSTELLINGEN : ZICHTBARE
KUNSTWERKEN OP AFSpraak

VEILING ONLINE : www.liveauctioneers.com
www.drouot.com - www.invaluable.com
www.lot-tissimo.com - www.auction.fr

ZATERDAG 24 JUNI 2022 OM 14:00 UUR ONLINE OPENBARE VERKOOP MET GESLOTEN DEUREN BRUSSEL
HEDENDAAGSE KUNST STREET ART

ARMAN Fernandez (1928-2005)
" Camera of Photos, 1986 " Brons met
tweekleurig patina gesigneerd en n°2/95 -
31 x 48 x 23 cm.

KOPERSKOSTEN : 29% ttc
(29% online)
www.louizaauktion.com

Kenneth NOLAND (1924-2010)
Zonder titel, circa 1974.
Acryl op Chinees papier, gesigneerd.
62 x 49 cm

LOUIZA AUKTION & Associés
Avenue Molière, 82 - 1190 Bruxelles
Tél : +32 (0) 2 503 66 45 - Fax : +32 (0) 2 503 66 57
info@louizaauktion.com - www.louizaauktion.com

CÉSAR (1921-1998)
Conserve Expansion, (uit de Vision Power
Series) 1968. Geëxpandeerd polyurethaan-
schuim en metalen blik. Gesigneerd
53 x 83 x 59 cm

VERPAKKING EN VERZENDING VAN WERKEN
OP AANVRAAG NA VERKOOP

Mu.
ZEE
www.muzee.be

ANNA BOCH

EEN IMPRESSIONISTISCHE REIS
01.07 — 05.11.2023

Costume
DE STAD
BRUSSEL

Vlaanderen
Vlaanderen
DE STAD
BRUSSEL

6 nationale
loterij
MEER DAN SPELEN

LE SOIR

De Standaard

KLARA

knack

MUSEE DE PONT-AVEN

Fair calendar

JUNE / JULY
AUGUST
2023

Belgium

JUNE

23-24 Egmont Art Days
BRUSSEL

1-4 Brussels Street
Photography Festival
BRUSSEL

23-24 Egmont Art Days
BRUSSEL

AUGUST

5-15 Knokke Art Fair
KNOKKE

France

JUNE

7-16 Printemps Asiatique Paris
PARIS

AUGUST

31-3/9 Art-o-rama
MARSEILLE

Switzerland

JUNE

12-18 Liste Art Fair
BASEL

12-18 Volta
BASEL

15-18 Art Basel
BASEL

The Netherlands

JUNE

9-11 Het Juweel
DRIEBERGEN

JULY

9-18 Oerol Festival
TERSCHELLING

United Kingdom

MAY

1-25 London Design Biennale
LONDON

30-7/7 London Art Week Summer 2023
LONDON

©Klaaf Tammy - Anna Boch, En Juin, 1894, Musée des Beaux-Arts, Charleroi, Collection Communale, Bruxelles, Belgique

Belgium

ANTWERPEN

FOMU

► Melanie Bonajo. When the body says Yes
t/m 04-06

► Susan Meiselas. Mediations
t/m 04-06

► Vincen Beeckman
23-06 t/m 08-10

MOMU

► Man Ray's 'Obstruction'
t/m 13-08

► Geometrically Wired
t/m 30-07

Museum De Reede

► Karl Meersman. Dangerous Drawings - with a touch of Rops
02-06 t/m 09-10

Museum Plantijn-Moretus

► Nicolaes Mollijns. De essentie van een typograaf
t/m 28-06

Red star line

► Heimwee. Tussen troost en trots
t/m 03/09

BINCHE

Musée international du Carnaval et du Masque

► Entrelacs, Textiles rituels
j. 24-09

BRUGGE

Groeningemuseum

► David Claerbout. Wildfire
t/m 05-09

BRUSSELS

Atomium

► Ève Cadieux. J'ai vu le futur
j. 21-06

Botanique

► Les Marcel. Collection R.PATT
j. 31-07

BOZAR

► The Harlem Fantasy '82, aux origines des Ballrooms
j. 17-09

► Michel François. Contre nature
j. 21-07

Centrale

► Mehdi-Georges Lahlou & Candice Breitz. extra
j. 17-09

Centrale/ vitrine

► Roberto and Milena Atzori. La foule
j. 11-06

Design Museum

► Zephir Busine. Designer
j. 27-08

Fondation A

► Hans-Peter Feldmann, 100 Jahre
j. 02-07

MAD

► Mous Lamrabet. A(r)mour
09-06 au 02-09

Maison de l'histoire européenne

► Jeter. Histoire d'une crise contemporaine
j. 31-01-2024

MRBAB

► Johan Van Mullem. For Love's Snake
j. 23-07

Musée Art & Histoire

► Expéditions d'Egypt
j. 01-10

Musée BELvue

► ART NOUVEAU. Histoires d'objets d'exception
07-06 au 07-01

Musée de la Maison d'Érasme

► Les Adages d'Érasme prennent formes
j. 29-10

Musée Horta

► Victor Horta versus Art nouveau
j. 08-01-2024

Musée juif de Belgique

► 236. Land(es)capes from the 20th Convoy. Jo Struyven / Luc Tuymans
j. 14-08

► Four Sisters : Chantal Akerman, Marianne Berenhaut, Sarah Kaliski, Julia Pirotte
j. 27-08

Musée Mode & Dentelle

► Diane von Furstenberg. Woman Before Fashion
j. 07-01-24

Musée René Magritte

► Renée Demeester, paysages abstraits
j. 03-09

Musées royaux des Beaux-Arts

► Léon Spilliaert. Les débuts
j. 03-09

Villa Empain

► House of Dreamers
15-06 au 01-10

WIELS

► Nuit américaine. Marc Camille Chaimowicz
j. 13-08

► Shezad Dawood. Night in the Garden of Love
j. 13-08

► Tapta. Espaces souples
j. 13-08

CHARLEROI

BPS22

► Pietro Fortuna. Au temps où nous n'étions pas des hommes
j. 27-08

► Adrien Lucca. Le secret des couleurs
j. 27-08

COLLECT

— ARTS ANTIQUES AUCTIONS —

€ 49,50

voor 9 nummers
of € 25 digitaal

www.collectaaa.be

Museum calendar

JUNE / JULY / AUGUST 2023

Musée de la Photographie

► Gaël Turine. Jacque Maria Wessels.
03-06 au 24-09

► Sarah Lowie. Héloïse Boulanger. Randa Maroufi.
03-06 au 24-10

Musée des Beaux-Arts

► Dupuis : La fabrique de héros. 100 ans de 9e art au Pays noir
j. 30-07

Palais des Beaux-Arts

► Pierre Debatty
j. 18-06

DEURLE

Mdd

► Fruits of Labour
11-06 t/m 20-08

EUPEN

IKOB

► All our yesterdays Mit: Lili Dujourie, Sophie Nys, Angyvir Padilla
j. 27-08

GENK

Emile Van Doremuseum

► Aaron-Victor Peeters. Compagnons de route
t/m 18-06

GENT

Dr. Guislain Museum

► De Windstoot. Over de macht van de beperking
t/m 01-10

Kunsthall Gent

► Ben Thorpe Brown en Jan Minne. Cura's Garden
t/m 06-10

Sint-Pietersabdij

► Oog(st)
t/m 20-08

SMAX

► Grace Ndiritu. Healing the Museum
t/m 10-09

► Hague Yang Several. Reenactments
t/m 10-09

► Pieter Engels. Fabulous Oldest Hits
t/m 10-09

GRIMBERGEN

Cultuurcentrum Strombeek

► The Postcard Party
t/m 04-06

HASSELT

Modemuseum

► We need to talk about fashion
23-06 t/m 18-02-2014

HORNU

CID

► Michele De Lucchi & ADML Circle
j. 27-08

MACS

► Angel Vergara. Dans l'instant
j. 08-10

LA LOUVIÈRE

Centre de la Gravure et de l'Image imprimée

► Joyeuse Parade. Expo à Château Gilson
29-06 au 10-09

Keramis

► Daniel Pontoreau. Avant le paysage
j. 20-08

LEUVEN

Museum M

► Huma Bhabha 'LIVIN' THINGS'
10-06 t/m 29-10

► Jill Magrid en Leen Voet
t/m 10-09

Parcum

► In beeld geboren
t/m 23-07

LIÈGE

La Boverie

► Private Views
j. 13-08

MACHELEN-AAN-DE LEIE

Roger Raveel museum

► Jan Verduyck, Nel Aerts, John Murphy. Unreadiness
t/m 10-09

MARCHE-EN-FAMENNE

FAM

► Presse & art
j. 27-08

MONS

BAM

► Jaume Plensa. Sculptures iconiques à la Cité du Doudou
01-07 au 08-10

Beffroi

► Thierry Suzan. La Beauté sauvera le Monde
24-06 au 29-10

NAMUR

Château de Thozée

► Hommage à Pan
j. 02-07

TreM.a

► Sculpteurs d'avant-garde... Au 16e siècle
j. 09-07

OOSTENDE

James Ensor Huis

► Jean-Jacques Gailliard, Brusselse schilder presenteert zijn vriend
t/m 27-08

Mu.ZEE

► Anna Boch. Een impressionistische reis
01-07 t/m 05-11

PUURS-SINT-AMANDS

Emile Verhaerenmuseum

► Kijk! De wolken!
16-06 t/m 08-10

TOURNAI

Musée des Beaux-Arts

► Isabelle Detournay. Le Travail et la Maison
10-06 au 6-11

Tamat

► Animal Textile
j. 10-09

Gallery calendar

JUNE / JULY / AUGUST 2023

Belgium

ANTWERPEN

Coppejans Gallery

► Jan Henderikse-Hans Kooi-Caroline Hofman. Art is research
t/m 27-08

De Zwarte Panter

► Jan Vanriet. Sleepwalkers
t/m 25-06

DMW Gallery

► Kaspar Dejong invites Ruben Raven. Places Without Faces
t/m 17-06

Extra City

► The Group by Marcin Dudek
t/m 08-10

Gallery Fifty One

► Eric Manigaud. Congo Océan
t/m 15-07

► Deanna Templeton. What She Said
t/m 15-07

Keteleer Gallery

► Paper Cuts. A group exhibition
29-06 t/m 26-08

Micheline Szwajcer

► Luciano Fabro
t/m 15-07

Morpho

► Cleo Fariselli. Your Storm Our Dew
t/m 09-06

Newchild

► Foolish Fire
t/m 14-06

Valerie Traan

► Fernanda Fragateiro & Haleh Redjaian
t/m 24-06

Zeno X Gallery

► Square
t/m 24-06

ASSE

Galerie De Ziener

► Een groep
j. 25-06

BRUSSELS

9Hotel Sablon

► Jean Paul Masse de Rouch aka JPMDR. Salon d'été
02-06 au 30-06

Almine Rech

► Andrea Marie Breiling. The Swallow
07-06 au 29-07

Art22 Gallery

► Pascal Bernier. Dirty Waters
j. 25-06

Arthus Gallery

► Malene Birger. Abstract
j. 30-06

Art-nft gallery

► Carmen Hoyos
j. 30-06

Atelier 34zero

► Multiphotographs: jeux américains
j. 04-06

Baronian

► Marie José Burki - Dean Monogenis
01-06 au 15-07

Belfius Art Gallery

► Art Beats
j. 24-06

Bernier/Eliades

► Ximena Maldonado Sánchez. Digging with my feet
j. 08-07

Bruno Matthys Gallery

▶ Abraham Hadad - Tidru
07-06 au 15-07

Chapelle de Boondaël

▶ Cult-stone-image-projection
02-06 au 18-06

Chez Olivia

▶ Comme un songe. Catherine Geoffray et Marie-Fleur Lefebvre
01-06 au 07-07

CIVA

▶ Style Congo. Heritage & Heresy
j. 03-09

Demeester

▶ Marion Séhier. Mercure en été
02-06 au 24-07

Dvir Gallery

▶ Thomas Hirschhorn. M.E.S.S.S.Y.
j. 01-07

Fondation blan

▶ Stephan Balleux. Artificialia
j. 01-07

Fondation CAB

▶ André Cadere. Expanding Art
j. 15-07

Frédéric Mouraux Gallery

▶ HAŠIMBEGOVIĆ & DE BROISSIA
j. 24-06

Galerie Aliénor Prouvost

▶ Mig Quinet. L'audace du trait
j. 01-07

Galerie de la Béraudière

▶ Gen Paul
j. 03-06

Galerie Grâce

▶ Robert Empain. Rétrospective Travaux sur papier 1972 à 2022
j. 11-06

Galerie Martine Ehmer

▶ Jean-Claudio Thorez et Clément Verdier
03-06 au 25-06

Galerie Nathalie Obadia

▶ Exposition collective. 15 Year anniversary Brussels
j. 08-07

Gallery Sofie Van den Bussche

▶ Senza Parole. Groepstentoonstelling
04-06 au 02-07

Garage Cosmos

▶ Isou's Not Dead
j. 25-08

Hangar

▶ Melting Islands - Paul D'Haese : Replica Falsifica
j. 08-07

Hangar

▶ Echoes of tomorrow
j. 10-06

In-Gate Gallery

▶ Semyon Agroskin et Dino Chatila. Memory Archives
15-06 au 22-07

Irène Laub

▶ Lucile Bertrand - François Réau. Voyageurs Immobiliers
j. 20-07

Jan Mot

▶ Trevor Yeung. Silent Floaters
j. 08-07

La Verrière

▶ Anne Marie Laureys. Bise
j. 29-07

Le Salon d'Art

▶ Anne Desobry. Oeuvres récentes
j. 15-07

Maison CFC

▶ Manon Bara. En chair et en noces
j. 17-06

Maniera 30

▶ Bernard Dubois. Displaced Circles
j. 12-09

Meessen De Clercq

▶ Christopher Orr
j. 01-07

Michèle Schoonjans Gallery

▶ Luis Guzman. Another Place
j. 01-07

Modesti Perdrille

▶ Catherine Viollet. Les Hommes se peignent
15-06 au 15-07

Nationale 8 Gallery

▶ Ella Bril
j. 30-06

Nino Mier

▶ Ethan Cook and Falk Gernegroß
j. 15-07

Nosbaum Reding

▶ Atelier Van Lieshout. Arena
j. 20-07

Odradek XL

▶ Grand format
j. 01-07

Ohme

▶ Tell all the truth but tell it slant
j. 09-07

OV Project

▶ Contemplation: Markus Döbeli >< Indian Ritual Celebration
j. 01-07

Parc Royal

▶ Le Chat débambule à Bruxelles !
j. 30-06

Rodolphe Janssen

▶ Order & Disorder. Exposition de groupe
j. 08-07

Rossicontemporary

▶ Lore Stessel & Ane Vester. Onderstroom/Undercurrents
j. 15-07

SB34-The Pool

▶ Raphaël Matieu. Sandbox
j. 03-06

Spazio Nobile

▶ Vincent Fournier. Super Specimens
j. 20-07

Templon

▶ Pierre et Gilles. Les couleurs du temps
j. 22-07

The Merode

▶ Elzéard Bouffier
j. 15-07

V2Vingt

▶ Thomas Bernardet. Peintmur
j. 10-06

Xavier Hufkens

▶ Milton Avery. Forms from Nature
j. 10-06

▶ Paul McCarthy.
j. 22-07

CHALEROI

Galerie Jacques Cerami

▶ Manuel Sánchez-Algora
j. 22-07

FLÉMALLE

La Châtaigneraie

▶ Exposition collective. A Fleur d'image. Oeuvrer à travers la matière
j. 09-07

GRIMBERGEN

Cultuurcentrum Strombeek

▶ The Postcard Party
t/m 4-06

HASSELT

Z33

▶ Healing water
j. 20-08

▶ River of Ribirth
j. 27-08

JEMPAPPES

Hôtel de Ville

▶ Jemappes et sa Cavalcade. Photographies de Laurence Vray
j. 02-07

KNOKKE-HEIST

CC Scharpoord

▶ Rankin: The Dazed Decades
t/m 11-06

Maurice Verbaet Gallery

▶ Abstraction
t/m 25-06

LOUVAIN-LA-NEUVE

Espace 001

▶ Junstine van Impe
j. 11-06

MECHELEN

Kazerne Dossin

▶ Homosexuels et lesbiennes dans l'Europe nazie
t/m 10-12

NAMUR

Galerie Détour

▶ Mélanie Patris. Nature Miroir
j. 17-06

Le Pavillon

▶ Under construction
01-07 au 06-08

OOSTEEKLO

Galerie William Wauters

▶ Diego Joosten
t/m 18-06

RIXENSART

Kamer Negen

▶ Anne Marie Finné et Gérald Dederen
03 au 25-06

SINT-MARTENS-LATEM

Galerie Oscar De Vos

▶ Nieuwe aanwinsten van de Latemse School
t/m 25-06

TURNHOUT

De Warande

▶ Tim Van Laere Gallery: Dennis Tyfus
t/m 13-08

VILVOORDE

Asiat

▶ Horst Expo 2023
t/m 30-07

WIJNEGEM

Axel Vervoordt

▶ Peter Buggenhout. I am the Tablet
t/m 02-09

▶ Bosco Sodi. Spheres and Sack Paintings
t/m 15-07

ZEEBRUGGE

Die Plek

▶ Charlie De Keersmaecker "Down By The River"
t/m 25-06

Koninklijke Belgisch – Luxemburgse kamer van veilingzalen

Veilingmeesters-Taxateurs, Makelaars en Deskundigen V.z.w. Oppericht In 1936

Louizalaan 500, 1000 Brussel
Tel. 0475-62 71 85
Fax 02-741 60 70

www.auctions-in-belgium.be
info@auctions-in-belgium.be

Uittreksel ledenlijst (Volledige lijst gratis verkrijgbaar op secretariaat hierboven)

ANTWERPEN

Amberes b.v.b.a

(Dir. Rik Dupain - Marc Royer)
Terninckstraat 6-8-10, 2000 Antwerpen
T.03/226.99.69 F.03/227.03.89
www.amberes.be.
Gecatalogeerde kunstveilingen, schattingen voor nalatenschappen en verzekering. Geïllustreerde catalogus. Wekelijkse burgerveilingen. Meer dan 35.000 loten toegewezen per jaar.

Bernaerts Kunstveilingen

(Dir. Ch. & P. Bernaerts)
Verlatstraat 16-22, 2000 Antwerpen
T.03/248.19.21
info@bernaerts.be
www.bernaerts.be
Oude, romantische & moderne meesters. Antiek, toegepaste kunsten, design, werk op papier. Live & online Expertises voor verdeling en verzekering.

Campo & Campo

(Dir. Guy Campo)
Grote Steenweg 19-21, 2600 Berchem
T.03/218.47.77
F.03/218.53.63
guy@campocampo.be
www.campocampo.be
Vijf gecatalogeerde kunst- en antiekveilingen, schilderijen, grafiek, beeldhouwwerken, kunst, meubelen, porselein, zilverwerk, tapijten, wijn e.a.

DVC

(Dir. D. Van Cappel)
Ellermanstraat 36-38, 2060 Antwerpen
T.03/232.36.64
F.03/234.22.14
dvc@dvc.be
www.dvc.be
Gecatalogiseerde kunst- en antiekveilingen schattingen en expertises van nalatenschappen en verzekeringen.

Jordaens N.V.

(Dir. Rik Martens)
Drabstraat 74, 2640 Mortsel
T.03/449.44.30
info@jordaens.eu
www.jordaens.eu
Openbare verkopen van kunst, antiek, juwelen, wijn, collecties en inboedels. Taxatie voor verdeling en verzekering.

BRUSSEL

Arenberg Auctions

(Dir. Henri Godts)
Wolstraat 19 bus 2 - 1000 Brussel
T. 02-5441055
info@arenbergauctions.com
www.arenbergauctions.com
Veilingen van zeldzame atlanten, boeken, prenten en tekeningen. Ook gehele bibliotheken, archieven en zeldzame manuscripten.

Haynault Kunstveilingen

(Dir. Rodolphe de Maleingreau d'Hembise)
Stallestraat 9, 1180 Ukkel
T.02/842.42.43
info@haynault.be
www.haynault.be
Negen gespecialiseerde veilingen per jaar: juwelen, goud en zilverwerk (3x); munten penningen, verzamelingen en historische souvenirs (2x); schilderijen, kunstwerken uit Europa en Azië (4x).

Lempertz 1798

(Dir. Emilie Jolly)
Grote Hertstraat 6, 1000 Brussel
T.02/514.05.86
brussel@lempertz.com
www.lempertz.com
Schattingen en expertises van maandag tot vrijdag van 9:00 – 13:00 uur en van 14:00 uur -17:00 uur.

Hôtel de Ventes Horta

(Dir. Dominique de Villegas)
Roodebeeklaan 70/74, 1030 Schaarbeek
T.02/741.60.60
F.02/741.60.70
info@horta.be
www.horta.be
Maandelijkse gecatalogiseerde verkoop van antiek, kunst, juwelen en wijn.

BA Auctions

(Dir. Ph Serck)
Ernest Allardstraat 7-9
Zijstraat Zavel, 1000 Brussel
T.02/511.53.24
F. 02/503.62.10
info@ba-auctions.com
www.ba-auctions.com
Verkoop van kunst en antiek. Specialist in klassieke en moderne Belgische kunst.

Galerie Moderne

(Dir. David & Jérôme Devadder)
Parnassusstraat 3, 1050 Elsene

T.02/511.54.15
F.02/511.99.40
info@galeriemoderne.be
www.galeriemoderne.be
Elf maandelijkse gecatalogiseerde verkopen.

HENEGOUWEN

Monsantic

(Dir. Daniel Otten)
Rue Grande 193b, 7020 Mons
T.065/73.94.00
F.065/73.94.09
otten@monsantic.com
www.monsantic.com
Openbare gecatalogiseerde verkoop. Taxaties op woensdag, zaterdag of op afspraak. Gratis vervoer bij u thuis.

LUIK

Hôtel des Ventes Elysee

(Dir. José & Ch. Fairon)
Boulevard Cuivre et Zinc 28, 4000 Luik
T.04/221.09.09
F. 04/221.15.05
info@ventes-elysee.be
www.ventes-elysee.be
Maandelijkse openbare verkoop van antiek en kunstvoorwerpen, vintage, lederwaren, juwelen. Taxaties en ontvangst van maandag tot vrijdag van 9 tot 12 uur en van 13 tot 17 uur. Gesloten op woensdag.

Légia Auction

Rue de Cras-Avernas 12, 4280 Hannut
T. 019/63.55.59
0495/87.99.01 (Bruno de Wasseige) - 0475/27.73.87 (Vincent de Lange)
contact@legia-auction.com
www.legia-auction.com
Openbare verkoop van kunst en antiek, tapijten, meubels, juwelen, schilderijen, Aziatische kunst. Gratis taxaties op afspraak.

Librairie LHomme

(Dir. David Lhomme)
Rue des Carmes 9, 4000 Luik
T.04/221.39.79
F.04/222.24.19
librairie@michel-lhomme.com
www.michel-lhomme.com
Kwaliteits antieke en moderne boeken, prenten, schilderijen, curiosa.

Hôtel des Ventes Legros

(Dir. Benoît Legros)
Rue Peltzer de Clermont 41,

4800 Verviers
T. 087/33.01.00
F.087.30.19.00
benoit.legros@euronet.be
www.venteslegros.com
Regelmatige verkoop van antiek en kunstwerken.

Hôtel des Ventes Mosan

(Dir. Maxence Nagant de Deuxchaisnes)
Rue du Nord belge 9, 4020 Luik
T.04/344.91.70 - F.04/341.39.19
www.hvm.be
Gratis taxaties elke vrijdag van 9u tot 12u30 en van 14u tot 18u.

NAMEN

Salle de Ventes Rops

(Dir. B. de Sauvage)
Avenue d'Ecolys 2, 5020 Namen
T.081/74.99.88
F.081/74.99.86
www.rops.be
www.rops-online.be
Maandelijkse openbare verkoop van antiek en burgerveiling. Gratis taxaties aan huis op afspraak of in het veilinghuis elke dag van 9 tot 12 uur, behalve op maandag en donderdag.

OOST-VLAANDEREN

DVC

(Dir. D. Van Cappel)
Zandloperstraat 10, 9030 Mariakerke
Ook in Antwerpen
T.09/224.14.40
dvc@dvc.be
www.dvc.be
Gecatalogiseerde kunst- en antiekveilingen. Schattingen en expertises voor nalatenschappen en verzekeringen.

Galerie en Veilingzaal Pictura b.v.b.a.

Brusselssteenweg 656, 9050 Gentbrugge
T.0475/74.49.25
henk.vervondel@telenet.be
www.pictura.be

Loeckx auctioneers

(Dir. Cécile La Pipe, Peter en Natan Loeckx)
Ingelandgat 4, 9000 Gent
T.09/223.37.93
F.09/233.76.71
info@loeckx.be
www.loeckx.be

International art & antiques auctions. Expertises.

De Vuyst

(Dir. Guy De Vuyst & Pascale Philipps)
Kerkstraat 22-54, 9160 Lokeren
T.09/348.54.40
F.09/348.92.18
www.de-vuyst.com
info@de-vuyst.com
Internationale veilingen en tentoonstellingen van 17e eeuw tot hedendaagse kunst. Schattingen en expertises van nalatenschappen en verzekeringen.

WAALS-BRABANT

Salle de Ventes du Beguinage s.p.r.l.

(Olivier Bolens - David Libotte)
Avenue Vésale 11, 1300 Wavre
T.02/218.17.42
T. 01/0454944
F.02/218.86.50
info@svbeguinage.com
www.salleventesdubeginage.be
Online via Drouot digital.

WEST-VLAANDEREN

Carlo Bonte Auctions

Kardinaal Mercierstraat 20, 8000 Brugge
info@carlobonte.be
www.carlobonte.be
T.050 33 23 55
Internationale online. Kunst- en antiekveilingen, Asian art, western art, antiques, design. Advies bij verkoop, expertise, schattingen.

Van de Wiele Auctions

Groeninge 34, 8000 Brugge
T.050 49 07 69
auctions.vandewiele@proximus.be
www.vdw-auctions.com
Zeldzame drukken en handschriften, oude kaarten, atlasen, grafiek en schilderijen. Schattingen voor verzekeringen en nalatenschap.

Aanbevolen adressen

Verzekeringen

INVICTA ART INSURANCE

'Verzekeren ten dienste van de kunst'
Eeckman Jean-Pierre & Eeckman Isabelle
67-69 Bd.Reyerslaan – 1030 Brussel
Tel : 02/735 55 92 - Fax: 02/734 92 30
Eeckman.jpe@portima.be,
Eeckman.ie@portima.be
invicta.belgium@portima.be
Musea – Privé coll. – Tentoonstellingen
– Particuliere en beroepsstichtingen – verblijven – Transport
www.invicta-art.com

Restauratie

METAALRESTAURATIE

Restauratie van antieke metalen objecten, fototoestellen, projectoren, microscopen, automaten,...
Specialisatie : klokken en horloges.
Aanmaak van presentatiesystemen
Geert Schumeth, GeertSchumeth@hotmail.com
www.metaalrestauratie.com

RESTAURATIEATELIER TEMPERA

Tempera bvba, Aalst - Aurel Uytterhaegen & zoon
Restauratie van schilderijen op doek en paneel en gepolychromeerde beelden.
Voor vrijblijvende deskundige beoordeling: tempera@telenet.be of 0494 47 60 32
www.temperarestauratie.be

Inlijstingen

VAN THIENEN CVBA

Aanbeeldstraat 28, 1210 Brussel
T. 02 230 27 16
Artisanale productie van moderne, hedendaagse en oude kaders. Meer dan 600 modellen, gemaakt met de hand. Restauratie van oude en moderne kaders. Bladgoudvergulden. Uniek model op bestelling.
www.van-thienen.be

Art Handling

ART ON THE MOVE

Henri-Joseph Genessestraat 1, 1070 Brussel
Tél. : 02 333 2411
georges.merz@art-onthemove.be & stephane.merz@art-onthemove.be
Gespecialiseerde en inclusieve dienstverlening: voor, gedurende en na het transport. Ophangen/hangen, bescherming & verpakking, beveiligde opslag, verzekering, nationaal & internationaal transport/verzending, douaneformaliteiten, enz...
www.art-onthemove.be

Zolderopruiming

BROCANTE / ZOLDEROPRUIMING

Snuisterijen en leuke voorwerpen voor brocante gezocht. Prijs samen overeen te komen. Huis volledig leegmaken is ook mogelijk.
Evrard de Villenfagne:
evrard@haveso.be - 0032 476 410 916.

Museum

MEM – MUSEUM VAN EROTIK EN MYTHOLOGIE

Dit museum in een mooi huis van de Zavel geeft een historisch overzicht van de erotische kunst in de loop der tijden sinds de oudheid tot hedendaags. Deze private collectie, toont zeldzame voorwerpen van allerlei aard : ivoeren, schilderijen, sculpturen, griekse en Romeinse antiekiteiten, Japanse etsen, tekeningen, litho's, werken van Belgische artiesten en andere curiosa.
Sint-Annastraat, 32 (Zavel)
1000 Brussel
T: +32(0)2/514.03.53
E-Mail : info@m-e-m.be
www.m-e-m.be

Veilingzaal Pictura b.v.

Ambt van gerechtsdeurwaarderskantoor Lictores

OPENBARE VERKOPING

Ma. 4 september 2023
om 18 uur

KIJKDAGEN:

Vr. 1, za. 2 en zo. 3
september van 10 – 18u

Schilderijen, tekeningen, beeldhouwwerk, grafiek
Mooi meubilair, siervoorwerpen, klokken en pendules
Europees en Chinees porselein
Oude boeken, oude postkaarten, postzegels

Brusselsesteenweg, 656
te 9050 Gentbrugge (Gent)

www.pictura.be

0475/74.49.25
Henk.Vervondel@telenet.be

Zoekers

Aangeboden

Origineel kunstalbum – Paardenrassen – uitgegeven in 1898
Zutphen NI .41 afbeeldingen van Otto Eerelman (48 x 62 cm). Chromo-lithografie van J.L.Goffart. Met beschrijving door E.A.L. Quadekker.
Info 32 496 055066

Particulier verkoopt drukgrafiek van: C.andriessen/ Kraguluy/ Cuixart / Wittevrongel/ P.Van Gysegem/ Marchoul/ L.Collet/ P.Caille/ Lismonde/ J.P.Point/ L.Van Malderen/ Baeyens/ E.Hoorne/ P.Mara/ e.v.a. Info: 02/4283260

Gezocht kunstwerken van Geo Sempels. Kunstschilder geboren in 1926 te Lubbeek en overleden in Vilvoorde op 25.08.1990. Naar aanleiding van de 100ste verjaardag van de geboortedag van deze Belgische abstracte kunstenaar zal in 2026 een retrospectieve tentoonstelling worden georganiseerd. Ten behoeve van deze overzichtstentoonstelling zijn we op zoek naar kunstliefhebbers, verzamelaars, kunstgalerijen en musea die bereid zijn hun kunstwerken tijdelijk in bruikleen te geven. We zijn meer bepaald op zoek naar werken uit de beginperiode van GEO SEMPELS, de jaren '50, '60, '70 en '80. Ook foto's, publicaties of teksten, brieven of verhalen van of over deze kunstenaar zijn welkom. Bent u geïnteresseerd om hieraan mee te werken neem dan vrijblijvend contact op via info@geosempels.com

Gezocht

Gezocht: Werken (schilderijen, tekeningen) en gegevens (krantenartikels, brieven, foto's, ...) over het leven van de Belgische schilder Albert Dupuis (1923-2010) voor een tentoonstelling en catalogus in het Charlier Museum. Contact: Michèle Schoonjans van de stichting F.A.D. gsm: 0478 71 62 96 of michele@micheleschoonjans.be of mailto:fondation.albert.dupuis.2010@gmail.com

De Musea van de Stad Luik wijden binnenkort een tentoonstelling aan de schilder Marguerite RADOUX (Luik 1873 - Parijs 1943). Opgeleid aan de Academie van Luik, in Frankrijk vanaf 1910, heeft zij vele portretten op haar naam staan, vaak van (elegante) vrouwen, musici, leden van haar familie en vrienden, die zij weergeeft in olieverf, in donkere tinten of, omgekeerd, op zeer geraffineerde en minimalistische wijze in pastel. Zij blinkt uit in de weergave van het clair-obscur en het kleuren lichtspel van alledaagse tafereelen in ter plekke geschetste "tableautins",

landschappen en stillevens. Haar stijl kan worden omschreven als post-impressionistisch, evoluerend naar fauvisme. Ze tekent meestal "Marg. Radoux", soms MR of MRO. Contact: info@MargueriteRadoux.art of Sophie Wittemans, curator van de tentoonstelling, op 0479 91 11 28, margueriteradoux.org.

In het kader van het project 'Thevenet 150' zoekt Den AST (Archief, Streekmuseum en Toerisme Halle) schilderijen van Louis Thevenet voor fotografie en registratie in de databank. Ben je eigenaar of weet je er een hangen? Neem contact op met den AST via <https://www.halle.be/denast/nieuws/louis-thevenet> of denast@halle.be

De Ecole d'Art in Waterloo zoekt voor de afdeling restauratie oude schilderijen (16e, 17e en 18e eeuw), beschadigd of in slechte staat (gaatjes, verschilders of -spaanders, slijtage, scheuren, kreuken in het doek of op het paneel). tel. 0472308106 of 0491932094

Om een catalogue raisonné samen te stellen van kunstschilder Ward Lernout (Tervuren) zijn we op zoek naar al zijn gesigeneerde schilderijen en tekeningen. Graag hadden we via deze weg een oproep gedaan aan personen die in het bezit zijn van werken van Ward Lernout. Privacy wordt gegarandeerd. We hebben een afbeelding nodig (met GSM is ok) en bijkomend volgende informatie: titel, jaartal en afmetingen (zonder kader). Deze info kan doorgestuurd worden naar volgend emailadres: tille.lernout@telenet.be. Dit bericht is ook te lezen op de FB pagina: Ward Lernout kunstschilder.'

ROB MICHIELS AUCTIONS

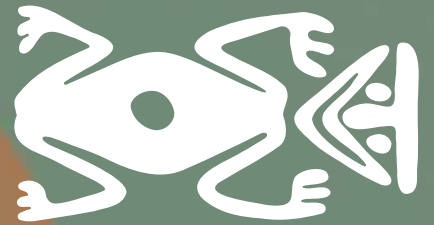
28 - 29 - 30 JUNI

RM-AUCTIONS.COM

LINE VAUTRIN (1913-1997) 'MIROIR GERBERA'

PARCOURS DES MONDES

5-10 SEPTEMBRE 2023

Salon international des arts
d'Afrique, d'Asie, d'Océanie, des Amériques
et d'archéologie

SAINT-GERMAIN-DES-PRÉS
QUARTIER DES BEAUX-ARTS
PARIS

Photo © Adam Fuss - Conception © Studio Louis Delbaere

APOLLO
THE INTERNATIONAL ART MAGAZINE

CIRAM

**LA GAZETTE
DROUOT**
LE SERVICE
DES VENTES
AU ENCHÈRES

 **TRIBAL ART
SOCIETY**

**connaissance
des arts**

 THE ART LOSS ■ REGISTER™
www.artloss.com

**POINT
DEVUE**

 **MINGEI
BAMBOO
PRIZE**

